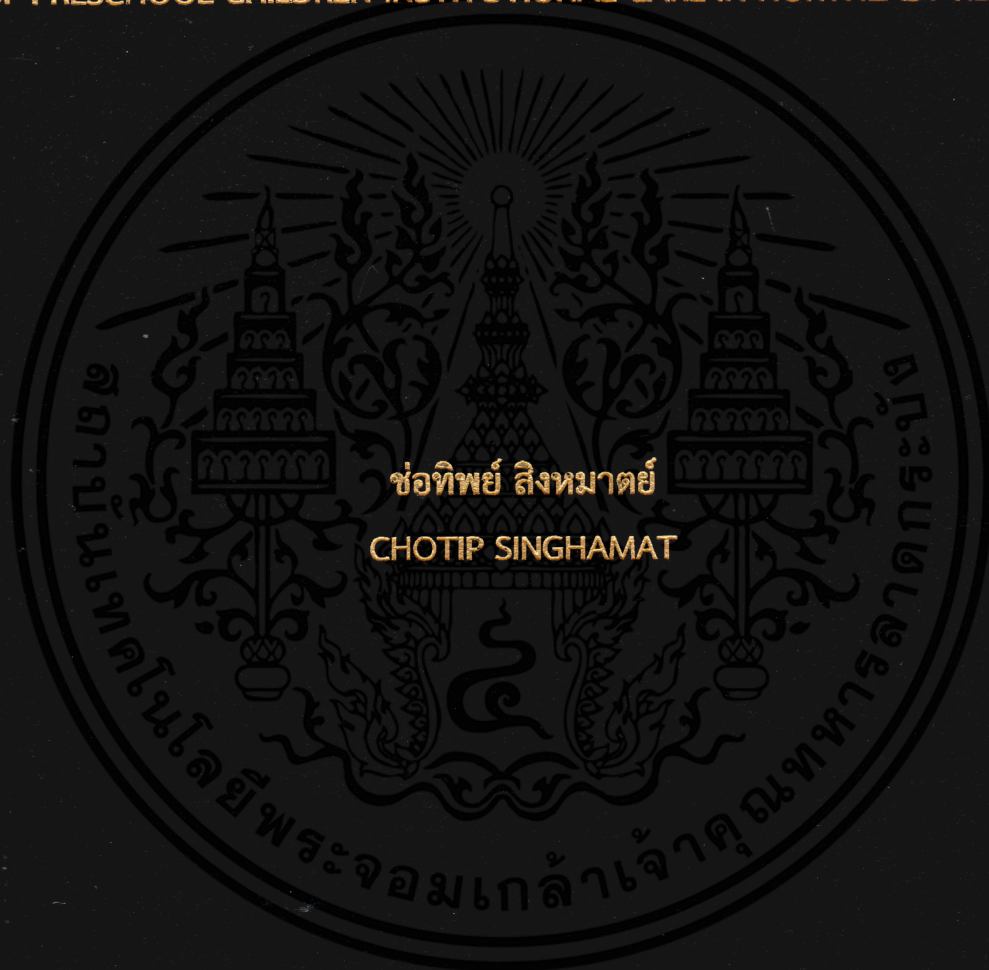

แนวทางเพื่อการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรม
กรณีศึกษา ห้องฝึกพัฒนาการ
ของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

GUIDELINES TO DESIGN THE ENVIRONMENT IN THE ACTIVITY AREA

A CASE STUDY : THE DEVELOPMENT TRAINING ROOM
OF PRESCHOOL CHILDREN-INSTITUTIONAL CARE IN NORTHEAST REGION

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

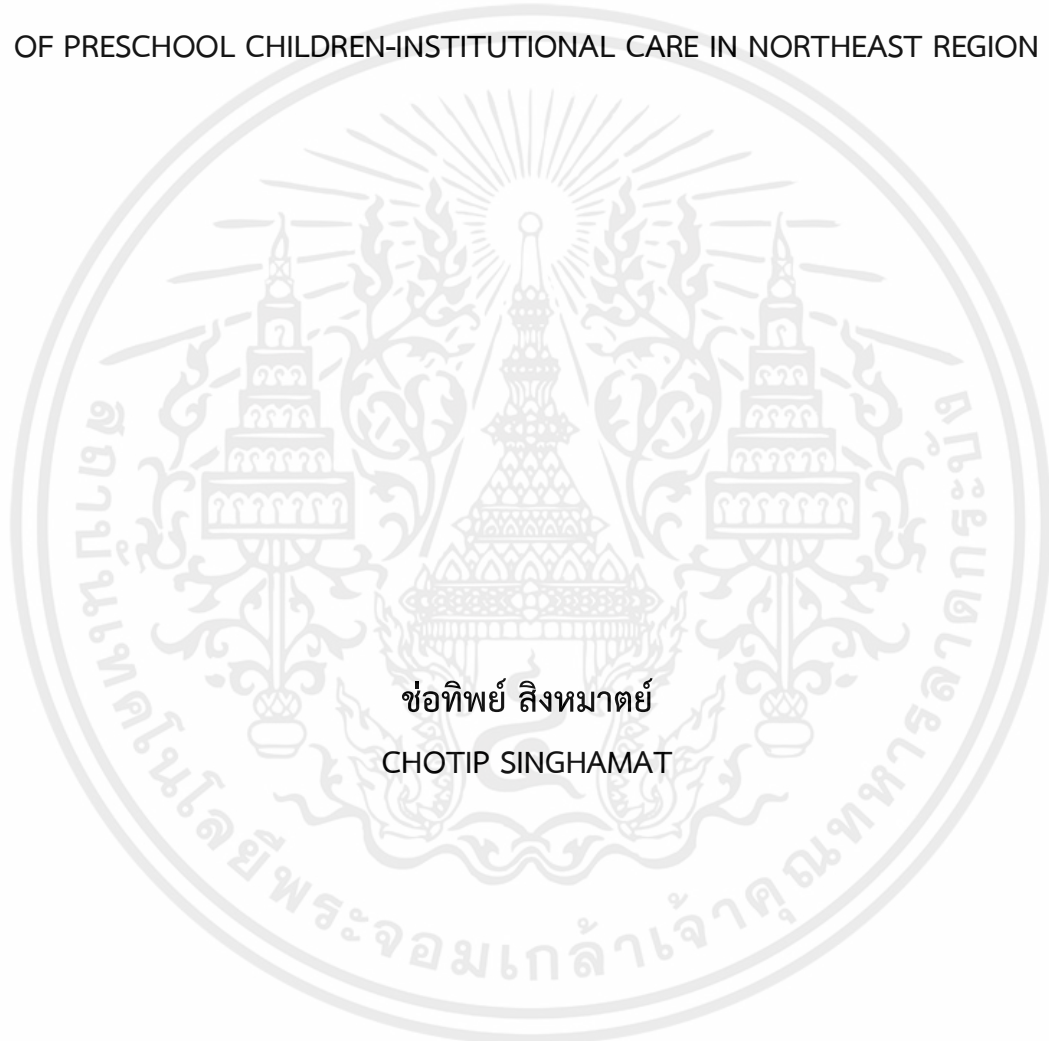
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.2562

KMITL-2019-AR-M-003-040

แนวทางเพื่อการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรม
กรณีศึกษา ห้องฝึกพัฒนาการ
ของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

GUIDELINES TO DESIGN THE ENVIRONMENT IN THE ACTIVITY AREA
A CASE STUDY : THE DEVELOPMENT TRAINING ROOM
OF PRESCHOOL CHILDREN-INSTITUTIONAL CARE IN NORTHEAST REGION

ช่อทิพย์ สิงห์มัตย์
CHOTIP SINGHAMAT

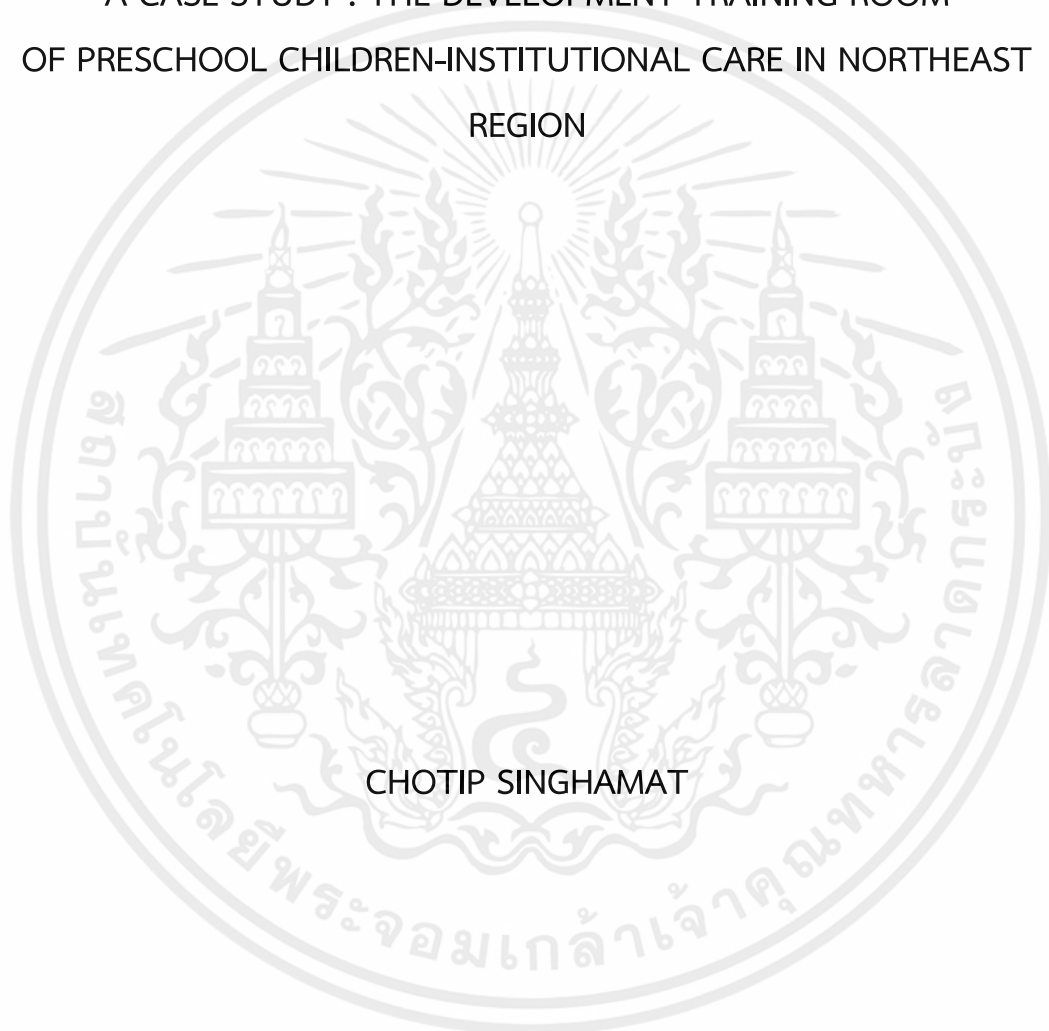
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้ดูแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.2562

KMITL-2019-AR-M-003-040

GUIDELINES TO DESIGN THE ENVIRONMENT IN THE ACTIVITY AREA
A CASE STUDY : THE DEVELOPMENT TRAINING ROOM
OF PRESCHOOL CHILDREN-INSTITUTIONAL CARE IN NORTHEAST
REGION

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF ARCHITECTURE PROGRAM IN INTERIOR ARCHITECTURE
FACULTY OF ARCHITECTURE
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

2019

KMITL-2019-AR-M-003-040

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2019

FACULTY OF ARCHITECTURE

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางเพื่อการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรม ทัศนศึกษา ห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
นักศึกษา	นางสาวช่อทิพย์ สิงหมาตย์
รหัสประจำตัว	59602042
ปริญญา	สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	สถาปัตยกรรมภายใน
พ.ศ.	2562
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณินทร์ รักรวงศ์วาน

บทคัดย่อ

“สถานสงเคราะห์เด็ก” จัดตั้งขึ้นเพื่อ อุปการะเลี้ยงดู ป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟูและพัฒนาเด็กที่ถูกทอดทิ้งที่ขาดโอกาสทางสังคม ครอบครัวไม่มีความพร้อมในการดูแลเด็ก และเพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้เติบโตมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสภาพแวดล้อมที่ตื้นนั้นจะผลิตเด็กที่มีคุณภาพส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการที่สมวัย สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ตามอัตภาพในอนาคต ซึ่งสถานสงเคราะห์ในประเทศไทยยังไม่ค่อยเล็งเห็นความสำคัญในเรื่องของการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับช่วงวัยและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กมากนัก

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาทัศนคติ ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี ต่อสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์เด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อศึกษากิจกรรมและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่และเด็กในการใช้พื้นที่ส่วนกิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์เด็ก 3) เพื่อให้ได้แนวทางในการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่กิจกรรมเด็กที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรมและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่และเด็กในสถานสงเคราะห์เด็ก

ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลโดย การสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติกิจกรรมภายในพื้นที่ส่วนกิจกรรม การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กภายในสถานสงเคราะห์ถึงความพึงพอใจในด้านต่างๆของสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่ส่วนกิจกรรม ผสมผสานกับกระบวนการประเมินสภาพแวดล้อมอาคารหลังการเข้าใช้ (Post-Occupancy-Evaluation) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การทำผังบริเวณ ผังพื้นที่ภายในส่วนพื้นที่กิจกรรม ภาพถ่ายส่วนต่างๆของพื้นที่กิจกรรม แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก แบบสังเกต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการอื่นใด

สงเคราะห์เด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี ได้แก่ สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดร และสถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง ข้อมูลทั้งหมดจะถูกนำมาวิเคราะห์สรุป เรียบเรียงประเด็นโดยอาศัยหลักแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบมาสนับสนุน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรม กรณีศึกษา ห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Dissertation Title	Guidelines to design the environment in the activity area. A case study : The development training room of Preschool Children-Institutional Care in Northeast region
Student	Miss. Chotip Singhamat
Student ID	59602042
Degree	Master of Architecture
Program	Interior Architecture
Year	2019
Thesis Advisor	Assistant Professor Yanin Rugwongwan, Ph.D.

ABSTRACT

“Children’s Home” are founded to support, protect, improve, restore, and develop well-being of abandoned children, who lack social opportunities and live in families that are not ready to provide for them for a better quality of life in a good environment suitable for their age and development of abilities to live on their own in the future. Which the Children’s Home in Thailand still do not realize the importance of designing an environment suitable for the age and promoting the development of children very much.

This research aimed to study 1) attitudes and satisfactions of staff and children aged 3-6 towards environment in child development rooms of 2 children’s shelters in the North East of Thailand, 2) to study activities and behaviors of the staff and the children in the child development rooms at the children’s shelters, and 3) to find

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

guidelines for suitable environmental designing of child development areas that are consistent with designed activities and behaviors of staff and children children's Home.

This research is a qualitative research with the following data collecting methods; physical environment surveys, observation of the children's behaviors during their occupancy in activity areas, and activity area environment satisfaction interviews of staff whose works were related to the children, as well as post-occupancy evaluation of the surrounding of the building. The research equipments are area mapping, activity area plans, photos of different parts of the activity areas, interview sheets for the staff whose works are related to the children, behavior observation sheets for the observation of the children's behaviors, the activities of

the children and staff in the activity areas in the 2 children's Home in the North East of Thailand Baan Udon Children's Home and Baan Kaen Tong Children's Home. All collected data will be analyzed and summarized using supporting related designing concepts and theories. The results will be used as Guidelines to design the environment in the activity area A case study : The development training room of Preschool Children-Institutional Care in Northeast region

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.ญาณินทร์ รักรวงศ์วาน ในการให้ความอนุเคราะห์รับเป็นที่ปรึกษา แนะนำ และให้การช่วยเหลือในการทบทวนนิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สถานสงเคราะห์ บ้านอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี สถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง จังหวัดขอนแก่น และเจ้าหน้าที่และเด็กผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทั้งสองสถานสงเคราะห์ ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยได้เข้าไปสำรวจ สัมภาษณ์ สอบถาม และอนุเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณ คณาจารย์และพนักงาน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ช่วยเหลือในการให้ข้อมูล ช่วยเหลือจัดการเอกสารต่างๆในระหว่างการเรียน และสร้างสรรค์หลักสูตรการเรียนการสอนปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิตยนี้ขึ้นมา

ขอขอบคุณเพื่อร่วมรุ่น หลักสูตรปริญญาโทสถาปัตยกรรมภายใน สจล. รุ่นรหัส 59 ที่ช่วยเหลือ ผลักดัน ให้คาปรึกษา ให้กำลังใจกันในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสมอมา และขอขอบคุณครอบครัว ที่สนับสนุน ให้กำลังใจ อยู่เคียงข้างข้าพเจ้าในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ไม่ว่ากรณีใดๆก็ตาม อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....II
กิตติกรรมประกาศ.....IV
สารบัญ.....V

เอกสารนี้เป็นสารบัญรูปภาพ.....IX
ไม่ว่ากรณีใดๆ บทที่ 1 อี บทนำ.....1

1.1	ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.3	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.4	ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.5	ขั้นตอนการวิจัย.....	4
1.6	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.7	ข้อจำกัดของการวิจัย.....	5
1.8	นิยามศัพท์เฉพาะ	
	Error! Bookmark not defined.
บทที่ 2	การทบทวนวรรณกรรม.....	7
2.1	ความเป็นมาของสถานสงเคราะห์รวมถึงแนวคิด นโยบายการจัดการและเกณฑ์มาตรฐานของสถานสงเคราะห์เด็ก.....	7
2.1.1	ความหมายของการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์เด็ก.....	7
2.1.2	การสงเคราะห์เด็กในสถานสงเคราะห์.....	8
2.1.3	ประเภทของสถานสงเคราะห์เด็กในประเทศไทย.....	
	Error! Bookmark not defined.
2.1.4	บริการของเด็กในสถานสงเคราะห์.....	16
2.1.5	พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก.....	16
2.2	แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน.....	17
2.2.1	ลักษณะทางกายภาพและพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน(อายุ3-6ปี).....	17
2.2.2	แนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน(อายุ3-6ปี).....	20
2.2.3	การออกแบบสภาพแวดล้อมภายในสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน.....	23

สารบัญ(ต่อ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำ ไปใช้

หน้า

2.3	ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลังการเข้าครอบครองพื้นที่.....	28
2.3.1	แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินสภาพแวดล้อมอาคาร.....	28
2.4	ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
2.4.1	หลักการออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน.....	32
2.4.2	แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการศึกษาเด็ก.....	34
2.4.3	การประเมินหลังการเข้าครอบครองพื้นที่.....	36
บทที่ 3	วิธีวิจัย	
3.1	ขั้นตอนในการวิจัย.....	38
3.2	ตัวแปรในการวิจัย.....	39
3.3	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	39
3.4	วิธีการและเครื่องมือในการวิจัย.....	40
3.5	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
3.6	ข้อจำกัดของการทำวิจัย.....	41
บทที่ 4	ข้อมูลทั่วไปของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนกลุ่มอายุ 3-6ปี.....	42
4.1	ข้อมูลทั่วไปและการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์.....	42
4.1.1	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี.....	42
4.1.2	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง จังหวัดขอนแก่น.....	48
4.2	ข้อมูลจำนวนเด็กที่ให้การสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่ ครู พี่เลี้ยงที่ดูแล เด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี.....	56
4.2.1	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี.....	56
4.2.2	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง.....	56
4.3	ข้อมูลที่ตั้ง สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ปัจจุบัน.....	59
4.3.1	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี.....	59
4.3.2	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง.....	64
บทที่ 5	ผลการวิจัย.....	70

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

5.1. ทศนคติและความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี ต่อสภาพแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์เด็ก.....	70
5.1.1 สถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี.....	70
5.1.2 สถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	76
5.2 กิจกรรมและพฤติกรรมของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี ในการใช้พื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์.....	81
5.2.1 กิจกรรมและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่และเด็กในการใช้พื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์เด็กสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี.....	81
5.2.1 กิจกรรมและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่และเด็กในการใช้พื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์เด็กสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	84
บทที่ 6 การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	88
6.1 สรุปทศนคติ ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเด็กที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมประจำวันและรูปแบบกิจกรรมต่อสภาพแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์.....	88
6.2 สรุปทศนคติ ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเด็กที่มีต่อสภาพแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์.....	90
6.3 แนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในของสถานสงเคราะห์เด็ก.....	94
6.4 ข้อเสนอแนะอื่นในการออกแบบ.....	99
6.5 ข้อจำกัดของการทำวิจัย.....	99
6.6 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	99
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก.....	103
ภาคผนวก ก แบบสอบถามบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายในสถานสงเคราะห์.....	104
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์บุคลากรและเด็กภายในสถานสงเคราะห์.....	106
ประวัติผู้เขียน.....	108

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย มีอายุห้าปีนับจากปีที่พิมพ์ออกจำหน่าย
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น ยกเว้นกรณีเกิดเหตุเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำมาใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ตารางแสดงรายชื่อสถานสงเคราะห์เด็กของรัฐ.....	11
2.2	ตารางแสดงรายชื่อสถานแรกรับและสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กชายและ เด็กหญิงของรัฐ.....	13
2.3	ตารางแสดงปริมาณคุณภาพของแสงสว่างในแต่ละพื้นที่.....	27
3.1	ตารางแสดงกรอบในการวิเคราะห์และเครื่องมือในการเก็บข้อมูล.....	39
4.1	แสดงตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ และจำนวนของเจ้าหน้าที่ภายใน สถานสงเคราะห์.....	45
4.2	แสดงตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ และจำนวนของเจ้าหน้าที่ภายในสถานสงเคราะห์.....	52
4.3	ตารางสรุปการดำเนินงานบริการต่างๆในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี และสถาน สงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	55
4.4	แสดงจำนวนเด็กที่ได้รับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี.....	56
4.5	แสดงจำนวนเด็กที่ได้รับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	56
4.6	ตารางแสดงการเปรียบเทียบข้อมูลครุพัฒนาการและพี่เลี้ยงเด็ก.....	57
5.1	แสดงเวลา กิจกรรม และสถานที่ประจำวันจันทร์-ศุกร์ของเด็กกลุ่มอายุ 3-6ปี (บ้านอุดรธานี).....	82
5.2	แสดงเวลา กิจกรรม และสถานที่ประจำวันเสาร์-อาทิตย์ ของเด็กกลุ่มอายุ 3-6ปี (บ้านอุดรธานี).....	83
5.3	แสดงเวลา กิจกรรม และสถานที่ประจำวันจันทร์-ศุกร์ ของเด็กกลุ่มอายุ 3-6ปี (บ้านแคนทอง).....	85
5.4	แสดงเวลา กิจกรรม และสถานที่ประจำวันเสาร์-อาทิตย์ ของเด็กกลุ่มอายุ 3-6ปี (บ้านแคนทอง).....	86
6.1	ตารางสรุปปัญหาสภาพแวดล้อมภายในห้องฝึกพัฒนาการที่ควรมีการแก้ไข.....	93

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
2.1	แสดงภาพการวางผังห้องเรียนแบบ L-shaped Classroom.....	33
2.2	แสดงตัวอย่างรูปการ์ตูนที่ใช้ในการทดลองงานวิจัย.....	35
4.1	แผนผังและบรรยากาศสภาพแวดล้อมโดยรวมของสถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี.....	43
4.2	แผนผังและบรรยากาศสภาพแวดล้อมโดยรวมของสถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง.....	49
4.3	แสดงที่ตั้งของสถานสงเคราะห์เด็กอุดรธานี.....	59
4.4	แสดงรูปบริเวณทางเข้าหน้าสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี.....	59
4.5	แสดงผังบริเวณของสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี.....	60
4.6	แสดงแปลนของอาคารเด็กเล็ก (บ้านหนูจำ) ชั้น1และชั้น2.....	61
4.7	แสดงส่วนพื้นที่กิจกรรมห้องฝึกพัฒนาการที่ทาการศึกษาวิจัยอาคารเรือนนอนเด็กเล็ก (บ้านหนูจำ).....	61
4.8	ผังและรูปบรรยากาศในพื้นที่ส่วนต่างๆของห้องฝึกพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนสถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี.....	62
4.9	ผังแสดงการแบ่งมุมกิจกรรมต่างๆภายในห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	63
4.10	แสดงตำแหน่งของดวงโคม พัดลมติดเพดาน และพัดลมติดผนังภายในพื้นที่ ห้องฝึกพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน.....	63
4.11	แสดงที่ตั้งของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	64
4.12	แสดงผังบริเวณทางเข้าสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	64
4.13	แสดงผังบริเวณของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	65
4.14	แสดงแปลนของอาคารอาคารเรือนนอนเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี(อาคารกัลปพฤกษ์) ชั้น1และชั้น2.....	66
4.15	แสดงส่วนพื้นที่กิจกรรมห้องฝึกพัฒนาการที่ทาการศึกษาวิจัย อาคารเรือนนอนเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี (อาคารกัลปพฤกษ์).....	66
4.16	ผังและรูปบรรยากาศในพื้นที่ส่วนต่างๆของห้องฝึกพัฒนาการ เด็กก่อนวัยเรียนสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	67
4.17	ผังแสดงการแบ่งมุมกิจกรรมต่างๆภายในห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	68

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.18	แสดงตำแหน่งของดวงโคม พัฒมติดผนัง และเครื่องปรับอากาศภายในพื้นที่ห้องฝึก พัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนสถานสงเคราะห์ บ้านแคนทอง.....	69
5.1	แสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแปรความสัมพันธ์ ของทัศนคติและ ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีผลต่อตัวแปรรูปแบบสภาพแวดล้อมภายในของห้องฝึก พัฒนาการของสถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี.....	71

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญรูป(ต่อ)

รูปที่		หน้า
5.2	แสดงผังพฤติกรรมการใช้พื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี.....	72
5.3	แสดงรูปแบบของเครื่องเรือนภายในห้องฝึกพัฒนาการสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี.....	73
5.4	แสดงรูปแบบของช่องแสง ตำแหน่งของดวงโคม และตำแหน่งการติดตั้งพัดลม ภายในพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี.....	73
5.5	แสดงผังพฤติกรรมเด็กกิจกรรม การปั้นดินน้ำมันของสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี.....	75
5.6	แสดงผังพฤติกรรมเด็กกิจกรรม การเล่นิทานของสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี.....	76
5.7	แสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแปรความสัมพันธ์ของทัศนคติและ ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีผลต่อตัวแปรรูปแบบ สภาพแวดล้อมภายในของห้อง ฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง.....	76
5.8	แสดงผังพฤติกรรมการใช้พื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	77
5.9	แสดงรูปแบบของเครื่องเรือนภายในห้องฝึกพัฒนาการสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	78
5.10	แสดงรูปแบบของของเล่น และอุปกรณ์ภายในห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์ บ้านแคนทอง.....	78
5.11	แสดงรูปแบบของช่องแสง ตำแหน่งของดวงโคม ตำแหน่งการติดตั้งพัดลมและ เครื่องปรับอากาศภายในพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	79
5.12	แสดงผังพฤติกรรมเด็กกิจกรรม การปั้นดินน้ำมันของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	80
5.13	แสดงผังพฤติกรรมเด็กกิจกรรม การเล่นิทานของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	81
5.14	แสดงกิจกรรมประจำวันจันทร์-ศุกร์ ของเด็กอายุ 3-6 ปี ในสถานสงเคราะห์ บ้านอุดรธานี.....	82
5.15	แสดงกิจกรรมประจำวันเสาร์-อาทิตย์ของเด็กอายุ 3-6 ปี ในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี.....	83
5.16	แสดงกิจกรรมประจำวันจันทร์-ศุกร์ ของเด็กอายุ 3-6 ปีในสถานสงเคราะห์ บ้านแคนทอง.....	86
5.17	แสดงกิจกรรมประจำวันจันทร์-ศุกร์ ของเด็กอายุ 3-6ปีสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	86
6.1	แสดงสภาพแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี	91
6.2	รูปปัญหาที่พบภายในสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่ห้องพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน ของสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี.....	92
6.3	รูปปัญหาที่พบภายในสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่ห้องพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามนำเพื่อเผยแพร่เนื้อหา และต่อจากนี้ไปงานวิจัยของเอกสารทั้งหมดจะดำเนินการนำไปใช้

	ของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง.....	93
6.4	แสดงรูปแบบของกิจวัตรประจำวันและกิจกรรมของเด็กในสถานสงเคราะห์แบบ คล้ายโรงเรียนอนุบาล.....	95
6.5	แสดงแนวทางการออกแบบผังบริเวณสถานสงเคราะห์ และความสัมพันธ์ของพื้นที่.....	96
6.6	แสดงแนวทางการแบ่งส่วนพื้นที่ภายในห้องฝึกพัฒนาการ.....	98

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป(ต่อ)

รูปที่		หน้า
6.7	แสดงแนวทางการการจัดวางผัง (plan)พื้นที่ภายในห้องฝึกพัฒนาการ.....	98
6.8	แสดงรูปแบบของเครื่องเรือนที่เหมาะสมกับขนาด และสัดส่วนของเด็ก อายุ 3-6 ปี.....	99

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีความสำคัญที่สุดของสังคม ซึ่งทำหน้าที่หล่อหลอมและขัดเกลาความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกภายในครอบครัวด้วยการอบรมเลี้ยงดูให้มีความรักความเอื้ออาทร ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่สมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความพร้อมในการเป็นพลังสำคัญเพื่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป แต่ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสังคม ครอบครัวบางครอบครัวต้องเผชิญปัญหา ความเป็นธรรมในสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติ และค่านิยมด้วยการรับวัฒนธรรมของตะวันตกเข้ามาอย่างไม่คำนึงถึงความเหมาะสม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างสถาบันครอบครัว ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา เช่น ความเจริญด้านวัตถุ ทำให้เกิดการพึ่งพาสิ่งอำนวยความสะดวกมากเกินไปจนส่งผลต่อค่านิยมของคนในสังคมจนลืมนึกถึงสิ่งที่สำคัญ คือการความเอื้ออาทรต่อกันในสังคมและคนในครอบครัว ทุกคนต่างเร่งรีบที่จะแสวงหาความสะดวกสบาย การสร้างฐานะความเป็นอยู่การยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ตนเอง และครอบครัว ซึ่งในปัจจุบันสังคมทุกวันนี้มีความเสื่อมโทรม มีสิ่งยั่วยุและสิ่งเร้าอยู่รอบตัว เช่น สถานบันเทิง เว็บไซต์ลามกอนาจารที่แพร่หลายทางอินเทอร์เน็ต สื่อทางทีวี อินเทอร์เน็ต และการใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิดซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในกระตุ้นให้วัยรุ่นชายและหญิงมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เกิดกลุ่มวัยรุ่นที่ติดยาเสพติด ทำให้เกิดปัญหาผู้หญิงตั้งท้องก่อนถึงเวลาอันสมควร และขาดความพร้อมในการเลี้ยงดูเด็ก โดยสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาการทอดทิ้งเด็ก และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี

สถานสงเคราะห์เด็กจึงจัดตั้งขึ้นเพื่อ อุปการะเลี้ยงดู ป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟูและพัฒนาผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยภายในสถานสงเคราะห์เด็กที่ขาดโอกาสทางสังคม ครอบครัวไม่มีความพร้อมในการดูแล การถูกทอดทิ้ง เพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้เติบโตมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ตาม

เอกสารนี้เป็น ทัศนคติในอนาคต สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจุบันสถานสงเคราะห์เด็กได้รับเด็กที่ถูกทอดทิ้งเข้ามาเลี้ยง เฉลี่ยแล้ว 44-45 คนต่อเดือน โดย 80% ถูกส่งตัวจากโรงพยาบาล อีก 20% รับตัวมาจากตำรวจหรือกลุ่มที่พ่อแม่ทิ้งไว้กับคนรับจ้าง และสถานที่สาธารณะอื่นๆ โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีสถานสงเคราะห์เด็ก 20 แห่ง จากฐานข้อมูลสถาบันวิจัยประชากรและสังคม ม.มหิดล รายงานสุขภาพคนไทย พ.ศ. 2551 ชี้ว่าสังคมไทยมีเด็กกำพร้าประมาณ 800,000 คน ซึ่งจำนวนเด็กในสถานสงเคราะห์เพิ่มมากขึ้น แต่จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเด็กในสถานสงเคราะห์เท่าเดิมหรือลดลง โดยตามหลักสากล เจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์ 1 คน ดูแลเด็ก 4-5 คน แต่ในประเทศไทยเจ้าหน้าที่ 1 คน ต้องดูแลเด็ก 20 คน ทำให้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์คิดแผนดำเนินการเพื่อแก้ปัญหา โดยการตั้งเป้าหมายส่งเด็กคืนแก่ครอบครัวให้เป็น 1.25 เท่าของจำนวนการรับเด็กเข้ามาใหม่ในสถานสงเคราะห์ เพื่อหมุนเวียนเด็กออกมากกว่าเด็กเข้ามา จากการเก็บข้อมูลจากบ้านแรกรับ บ้านพัฒนาเด็ก และสถานสงเคราะห์จำนวน 22 แห่ง ใน 12 จังหวัด พบว่า ทุกแห่งล้วนประสบปัญหาเดียวกัน คือ ขาดแคลนทั้งงบประมาณ บุคลากร และองค์ความรู้ (ทองพูล บัวศรี.2555) และอีกปัญหาสำคัญคือ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เพียงพอไม่มีความคล่องตัวในการทำงานภายในพื้นที่ สภาพแวดล้อมที่ยังไม่ค่อยส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก สถานสงเคราะห์จึงจำเป็นต้องมีการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อรับบริจาคจากทั้งเงินและสิ่งของเพิ่มจากที่ทางรัฐได้จัดสรรให้เพื่อให้เพียงพอต่อการพัฒนาและดำเนินการตามแผนงานได้ต่อไปในอนาคต

เป็นที่ทราบกันว่าสภาพแวดล้อมที่ดีนั้นจะผลิตเด็กที่มีคุณภาพ มากกว่าสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี สิ่งสำคัญสำหรับพัฒนาการในวัยเด็กที่เราควรให้ความสำคัญ คือ สิ่งแวดล้อมในการเลี้ยงดู และการให้เสรีภาพอย่างมีขอบเขต เด็กจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่อย่างไรนอกจากครอบครัวเป็นตัวแปรแล้ว สภาพแวดล้อมก็เป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญ โดยสภาพแวดล้อมนั้นมีอิทธิพลต่อเด็กและสามารถควบคุมพฤติกรรมของเด็กได้ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะให้แก่เด็ก แต่สถานสงเคราะห์เด็กในประเทศไทยยังไม่เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องของการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับช่วงวัยและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กมากนัก ส่งผลให้เกิดการผลิตซ้ำของการด้อยโอกาส คือการต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมไปเรื่อยๆทำให้เด็กขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ จึงจำเป็นต้องเกิดการพัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบของพื้นที่ ซึ่งหากเราสามารถปรับเปลี่ยนหรือออกแบบสภาพแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์ให้เกิดความเหมาะสมได้นั้น จะส่งผลให้เด็กภายในสถานสงเคราะห์มีการเติบโตและพัฒนาการที่ดี มีจิตใจที่ดี และเป็นคนที่มีคุณภาพ จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ในเรื่องของความแออัดของพื้นที่ จำนวนเจ้าหน้าที่ดูแลเด็กภายในสถานสงเคราะห์ที่มีจำกัด

การขาดโอกาสทางการได้รับในเรื่องสิ่งของเครื่องใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมกับพัฒนาการ จะส่งผลกระทบต่อเด็กภายในสถานสงเคราะห์อย่างแน่นอน โดยวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึง แนวทางเพื่อการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียน(อายุ 3-6 ปี) ที่มีความเหมาะสมต่อพฤติกรรม กิจกรรม รวมถึงความพึงพอใจ เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายต่อการใช้งานภายในพื้นที่และส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก สภาพแวดล้อมมีความสวยงาม สะอาด ดูแลรักษาได้ง่าย ปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้งาน ช่วยให้เจ้าหน้าที่ประหยัดเวลาในการทำงาน ซึ่งจากที่กล่าวมาจะส่งผลให้ผู้ใช้พื้นที่นั้นเกิดความพึงพอใจ มีความสุข เด็กเกิดพัฒนาการทางด้านร่างกาย บุคลิกภาพ จิตใจ รวมถึงสติปัญญา เกิดพัฒนาการที่ดีเป็นไปตามช่วงวัย ทำให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

1.2 คำถามวิจัย

1.2.1 เจ้าหน้าที่และเด็กในสถานสงเคราะห์มีทัศนคติ ความพึงพอใจในลักษณะใดต่อสภาพแวดล้อมภายในของสถานสงเคราะห์เด็ก

1.2.2 เจ้าหน้าที่และเด็กในสถานสงเคราะห์มีทัศนคติ ความพึงพอใจในลักษณะใดต่อรูปแบบกิจกรรมและกิจวัตรประจำวันภายในของสถานสงเคราะห์เด็ก

1.2.3 สภาพแวดล้อมภายในของสถานสงเคราะห์เด็กควรมีลักษณะอย่างไรที่สอดคล้องกับกิจกรรม และพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่และเด็กในสถานสงเคราะห์

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาทัศนคติ ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเด็กกลุ่มอายุ 3-6ปี ต่อสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์เด็ก

1.3.2 เพื่อศึกษากิจกรรมและพฤติกรรมของเด็กกลุ่มอายุ 3-6ปี ในการใช้พื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์เด็ก

1.3.3 เพื่อให้ได้แนวทางในการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่กิจกรรมเด็กที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรมและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่และเด็กในสถานสงเคราะห์เด็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมี เหตุผลเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของกิจกรรม พฤติกรรม และสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในพื้นที่กิจกรรมของสถานสงเคราะห์เด็ก การออกแบบสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่กิจกรรมที่เหมาะสมและส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 3-6 ปี โดยวิธีการศึกษาหลักในการวิจัยนี้คือกระบวนการประเมินหลังการเข้าครอบครองพื้นที่(Post-Occupancy-Evaluation) ซึ่งมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1.4.1 สถานสงเคราะห์เด็กที่เลือกทำการศึกษาเป็นของรัฐบาล สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ให้การสงเคราะห์เด็กกลุ่มอายุ 3-6ปี ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ที่ ได้แก่ สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง จังหวัดขอนแก่น และสถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

1.4.2 เลือกศึกษาเฉพาะส่วนพื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์ของเด็กอายุ 3-6 ปี ได้แก่ พื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการเด็ก โดยไม่ศึกษาส่วนพื้นที่อื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมา

1.4.3 กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาอยู่ในช่วงอายุ 3-6 ปี มีสภาพร่างกายและสติปัญญาสมบูรณ์

1.4.4 ขอบเขตด้านเวลาที่ทำการศึกษา เริ่มทำการศึกษาและเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 – เดือนมีนาคม พ.ศ.2562

1.5 ขั้นตอนของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่กิจกรรมของสถานสงเคราะห์เด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี ในสภาพปัจจุบัน ศึกษากิจกรรมและพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ภายในสถานสงเคราะห์ และทัศนคติระดับความพึงพอใจของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี และเจ้าหน้าที่ที่มีผลจากกิจกรรมสภาพแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์เด็กเพื่อนำผลที่ได้มาสรุปและเสนอแนะแนวทางในการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-6ปี) ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรม พฤติกรรมและความพึงพอใจ โดยใช้วิธี การประเมินหลังการเข้าครอบครองพื้นที่ (Post-Occupancy-Evaluation) ร่วมกับการใช้กรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1.5.1 การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัย จากแหล่งข้อมูลที่

เชื่อถือได้ เอกสาร กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง ทำการสังเกตสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสภาพปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์การค้า
ของสถานสงเคราะห์เด็ก ทำการบันทึกภาพ สังเกตพฤติกรรม และกิจกรรมของผู้ใช้พื้นที่ รวมทั้ง
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมี เหตุใดเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สัมภาษณ์ถึงข้อมูลเบื้องต้นกับผู้บริหารสถานสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ ครูพัฒนาการ พี่เลี้ยง เพื่อนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.5.2 การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการ ดังนี้

1.5.2.1 สังเกตลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสภาพปัจจุบันของพื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์เด็กที่เลือกทำการศึกษา โดยใช้หลักการประเมินหลังการเข้าครอบครองพื้นที่ (Post-Occupancy-Evaluation) จากนั้นทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบผังพื้นที่ร่วมกับการถ่ายภาพประกอบ เพื่อนำมาสรุปสร้างเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ผู้ใช้งานพื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์เด็ก

1.5.2.2 สังเกตพฤติกรรม และรูปแบบของกิจกรรมของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี และเจ้าหน้าที่ผู้ใช้งานพื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์เด็กที่เลือกทำการศึกษา โดยการสังเกตพฤติกรรม และปฏิกริยาของเด็ก ผู้วิจัยใช้ทั้งวิธีแบบเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของเด็ก และการสังเกตแบบไม่เข้าไปมีส่วนร่วมหรืออยู่เกี่ยวกับกิจกรรมของเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้แสดงพฤติกรรมออกมาอย่างเป็นธรรมชาติ

1.5.2.3 สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ ครูพัฒนาการ พี่เลี้ยง เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสภาพปัจจุบัน ปัญหาที่พบในการใช้งานพื้นที่ และสิ่งที่ควรมีการปรับปรุง

1.5.2.4 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์ มาสรุปเขียนผลการวิจัยและสรุปผลการวิจัย ในรูปแบบของผังพื้นที่ ภาพประกอบทางทัศนียภาพ และข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ พัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-6 ปี) กรณีศึกษา สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไปรวมทั้งเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการเสนองานวิจัยในอนาคต

1.5.2.5 นำรูปแบบผังพื้นที่ ทัศนียภาพ ที่ได้จากขั้นตอน 1.5.2.4 นำไปให้ผู้บริหารเจ้าหน้าที่ ครูพัฒนาการ และพี่เลี้ยงจำนวน 5 คน เพื่อทำการประเมิน

1.5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการสำรวจ นำข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานสงเคราะห์เด็กตามขอบเขตที่กำหนดไว้ มาสรุปรวมเพื่อทำการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เพื่อทราบถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสภาพปัจจุบันภายในพื้นที่กิจกรรมของเด็ก กลุ่มอายุ 3-6 ปี ของสถานสงเคราะห์เด็ก เพื่อได้เป็นแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียน(อายุ 3-6 ปี)กรณีศึกษา สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.6.2 รูปแบบของกิจกรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้พื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์เด็ก ทำให้ทราบถึงตัวแปรที่ของสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นอุปสรรคในการทำงานพื้นที่ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางการออกแบบ พัฒนา และปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียน(อายุ 3-6 ปี) ซึ่งผลที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในกรณีศึกษาที่ใกล้เคียงกับสถานสงเคราะห์เด็ก เช่น สถานรับเลี้ยงเด็ก หรือโรงเรียนอนุบาล

1.6.3 เพื่อทราบถึงทัศนคติ ความพึงพอใจของผู้ใช้งานพื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์เด็ก

1.6.4 เพื่อสรุปผลและเสนอแนะแนวทางการออกแบบ พัฒนา และปรับปรุงเพื่อการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-6 ปี) ต่อไปในอนาคต

1.7 ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กในสถานสงเคราะห์ ตามกฎระเบียบและข้อปฏิบัติบางประการของสถานสงเคราะห์นั้นๆ ทำให้บางพื้นที่ไม่สามารถถ่ายภาพได้ หรือไม่อาจนำภาพถ่ายออกมาเผยแพร่ได้ทั้งหมด

1.8 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1.8.1 สถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียน หมายถึง อาคารหรือสถานที่สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยและให้การดูแลแก่กลุ่มเด็กอายุ 3-6 ปี (อย่างน้อยจำนวน 15 คนหรือมากกว่านั้น) ที่ไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวของเขาได้ หรือไม่มีบิดามารดาในการเลี้ยงดู เพื่อให้เด็กมีที่พักอาศัยอีกทั้งยัง

สนับสนุนให้เด็กได้รับการศึกษาและมีพัฒนาการตามช่วงวัยและสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ในสังคมอย่างปกติสุข

1.8.2 เด็กก่อนวัยเรียน หมายถึง เด็กที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 3 – 6 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เด็กกำลัง เจริญเติบโต สามารถพึ่งตนเองได้บ้างแล้ว เด็กในวัยนี้มักจะต้องการเป็นอิสระและต้องการทดลอง ความสามารถของตนเอง ซึ่งส่วนมากจะผ่านขั้นตอนพัฒนาการมาบ้าง ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และ สติปัญญา เด็กปฐมวัยนี้บางครั้งอาจเรียกได้ว่าเป็นเด็กที่อยู่ในวัยก่อนเรียน ซึ่งคำทั้ง 2 คำนี้ สามารถใช้ แทนกันได้

1.8.3 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง ขนาดของพื้นที่ รูปแบบการใช้สอยพื้นที่ ความต่อเนื่องของพื้นที่ รูปแบบเครื่องเรือน และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานสงเคราะห์เด็ก เช่น พื้นที่กิจกรรม เฟอร์นิเจอร์ต่างๆ เป็นต้น

1.8.4 พื้นที่กิจกรรม หมายถึง พื้นที่ภายในสถานสงเคราะห์เด็ก ที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมประจำวันต่างๆ คือ ห้องกิจกรรม ห้องนอน ห้องน้ำ และสนามเด็กเล่น

1.8.5 กิจกรรมและพฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมและพฤติกรรมของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปีและเจ้าหน้าที่ที่ใช้พื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์เด็ก

1.8.6 พี่เลี้ยง หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กในการทำกิจวัตรประจำวัน เช่น พาเด็กอาบน้ำ แต่งตัวให้เด็ก พาเด็กรับประทานอาหาร เตรียมที่นอน รวมถึงการพาเด็กเข้านอน

1.8.7 ผู้บริหารสถานสงเคราะห์ หมายถึง คือผู้ที่แบ่งงานให้ตามความสามารถของแต่ละบุคคล และให้คำแนะนำการทำงานนั้นอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.8.8 นักสังคมสงเคราะห์ หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่บรรเทาหรือป้องกันการเกิดหรือขยายตัวของปัญหาของสังคมหรือปัญหาส่วนบุคคล รวมถึงมีหน้าที่ให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหา เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถช่วยเหลือตัวเองได้

1.8.9 ครูพัฒนาการ หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กในการทำกิจกรรม จัดการเรียนรู้ให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการเป็นไปตามช่วงวัย

1.8.10 พื้นที่เว้าเข้า (Alcove) หมายถึง การแบ่งพื้นที่โดยการกั้นผนังแบบเว้าเหมือนเส้นโค้ง โดยการแบ่งพื้นที่ลักษณะนี้จะช่วยเพิ่มจุดสนใจในการมองเห็นและผู้คนสามารถรับรู้ได้ง่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ แนวทางเพื่อการออกแบบสภาพแวดล้อม ภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียน(อายุ 3-6 ปี) กรณีศึกษา สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีความเหมาะสมและความสอดคล้องกับพฤติกรรม หลักจิตวิทยาและสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยได้ ทบทวน ศึกษางานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีข้อกำหนดต่างๆ และเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้องโดยจำแนก เป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

- 2.1 ความเป็นมาของสถานสงเคราะห์รวมถึงแนวคิด นโยบายการจัดการและเกณฑ์ มาตรฐานของสถานสงเคราะห์เด็ก
- 2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน
- 2.3 ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลังการเข้าครอบครองพื้นที่(Post-Occupancy-Evaluation)
- 2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความเป็นมาของสถานสงเคราะห์รวมถึงแนวคิด นโยบายการจัดการและเกณฑ์ มาตรฐานของสถานสงเคราะห์เด็ก

ความเป็นมาของสถานสงเคราะห์รวมถึงแนวคิด นโยบายการจัดการและเกณฑ์มาตรฐานของ สถานสงเคราะห์เด็ก สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

2.1.1 ความหมายของการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์เด็ก

Mayer Et. Al ให้ความหมายว่า สถานสงเคราะห์เด็ก (Institution) หมายถึง อาคารหรือสถานที่สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยและให้การดูแลแก่กลุ่มเด็ก (อย่างน้อย จำนวน 15 คนหรือมากกว่านั้น) ที่ไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวของเขาได้ อาคารเหล่านี้ อาจอยู่ในชุมชนหรือไม่ก็ได้ (Alfred Kadushin 1980 : 465 อ้างถึงในไพฑูริย์ นาคเจือ ,

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ 2541 : 9-15) รับการจ้างงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระราชบัญญัติ คุ่มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้ความหมายว่า **สถานสงเคราะห์เด็ก** หมายถึง สถานที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ ซึ่งมีจำนวนตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป

Goffman (1961) กล่าวว่า **สถานสงเคราะห์** เป็นรูปแบบของการควบคุมคนให้มีปฏิสัมพันธ์ภายในนั้นประกอบด้วยคน 5 ประเภท คือ (Goffman , อ้างถึงใน ภูมิชาย ปล่อง อ้วน , 2542)

1. สำหรับคนที่ไร้ความสามารถและไม่มีอันตราย เช่น ผู้สูงอายุ คนตาบอด
2. สำหรับคนพิเศษ เช่น โรงพยาบาลโรคจิต
3. สำหรับควบคุมผู้ที่เป็นอันตรายต่อสังคม เช่น เรือนจำ สถานกักกัน
4. สถาบันส่งเสริมอาชีพ
5. สถานที่ฟื้นฟูสมรรถภาพ

จากนิยามที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า **สถานสงเคราะห์เด็ก** หมายถึง สถานที่สำหรับอุปการะเลี้ยงดู ป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟูและพัฒนาผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยภายในสถานสงเคราะห์เด็กที่ขาดโอกาสทางสังคม เพื่อให้ผู้คนเหล่านี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ตามอัตภาพในอนาคต

2.1.2 การสงเคราะห์เด็กในสถานสงเคราะห์

การสงเคราะห์เด็กในต่างประเทศ การให้การสงเคราะห์เด็กและเยาวชนในต่างประเทศมีมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นสมัยการปฏิวัติอุตสาหกรรม ประเทศต่างๆที่ถูกผลกระทบจากการปฏิวัตินี้ โดยเฉพาะประเทศอังกฤษที่พยายามคิดค้นจัดสรรบริการต่างๆ เพื่อครอบครัวและเด็กขึ้น ประเทศอังกฤษในสมัยการปฏิวัติอุตสาหกรรมได้มีการใช้แรงงานเด็กมากขึ้น เนื่องจากสามารถจ่ายค่าแรงที่ต่ำและง่ายต่อการควบคุม ซึ่งในเด็กบางรายมีการถูกทารุณและใช้งานอย่างหนัก รัฐบาลอังกฤษในสมัยนั้นจึงได้ออกพระราชบัญญัติเพื่อป้องกันรักษาและคุ้มครองเด็กในเรื่องเกี่ยวกับการใช้แรงงานขึ้นมาบังคับใช้ ส่วนในประเทศอเมริกาแม้จะไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม แต่ก็มีเหตุอย่างอื่นที่ทำให้รัฐและองค์การเอกชนต้องยื่นมือเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากในระยเวลานั้นมีการต่อสู้ระหว่างชนพื้นเมืองอินเดียแดงกับชนผิวขาวผู้บุกเบิกแผ่นดิน ทำให้ผู้คนล้มตายจำนวนมาก บุตรหลานกลายเป็นเด็กกำพร้า อนาถา ไร้ที่พึ่งพิง ศาสนาซึ่งเป็นองค์การที่ให้ความช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์จึงได้ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ ดังนั้นในปี ค.ศ. 1729 จึงได้มีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์เด็กขึ้นเป็นที่แรกโดย Urserline Sisters ที่เมือง New Orleans เพื่อให้ความช่วยเหลืออุปการะเด็กกำพร้าเหล่านี้ (พจนานุกรมธุรกิจ, 2521, น. 13-15)

ลักษณะของการสงเคราะห์เด็กในระดับนานาชาติ

การให้การสงเคราะห์เด็กนั้นในนานาชาติได้ยึดหลักการดำเนินการโดยพิจารณาตามความจำเป็นและความเหมาะสม และที่สำคัญคือพยายามไม่让孩子ห่างจากครอบครัวโดยไม่จำเป็น (กรณีเด็กที่เกิดมา มีครอบครัวอยู่แล้ว) ซึ่งลักษณะของการสงเคราะห์เด็กในระดับนานาชาติ มีหลักใหญ่ 4 ประการ คือ

1. การให้ความช่วยเหลือเด็กในครอบครัว ได้แก่ พิจารณาให้การสงเคราะห์ครอบครัวที่มีเด็กประสบปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ เช่น ช่วยสงเคราะห์เงินแก่ครอบครัวที่มีบุตรมาก ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้เลี้ยงดูเด็กในการดำรงชีวิตและการศึกษา บริการให้คำปรึกษาในการเลี้ยงดูและการเข้าใจเด็กทางจิตใจ จัดสถานที่เลี้ยงเด็กกลางวัน (Day Nurseries and Child Care Center) มีนักสังคมสงเคราะห์ทำหน้าที่ในด้านนี้ มีการช่วยเหลือด้านสุขภาพ การให้การพยาบาลรักษา ตลอดจนการเลี้ยงดู การให้การศึกษา การฝึกอาชีพ นอกจากนี้ยังมีการบริการให้คำปรึกษาส่วนตัว แนะนำการแก้ปัญหาครอบครัวเพื่อไม่ให้เกิดการแตกแยก

2. การหาครอบครัวทดแทน (Foster Home) คือการฝากเลี้ยงหรือสงเคราะห์เด็กซึ่งไม่มีพ่อแม่ เช่น เด็กกำพร้า อนุบาล ถูกทอดทิ้ง หรือมีพ่อแม่แต่ไม่สามารถเลี้ยงดูเองได้ต้องเข้าไปอยู่ในความปกครองของผู้นำที่ทำหน้าที่เสมือนบิดามารดาหรือผู้ปกครองอันแท้จริงของเขา โดยรัฐพิจารณาช่วยค่าใช้จ่ายเลี้ยงดูเป็นรายเดือนแล้วแต่กรณี ในระหว่างที่เด็กได้รับการเลี้ยงดูในครอบครัวทดแทน นักสังคมสงเคราะห์จะคอยติดตามเยี่ยมเยียน เพื่อดูพัฒนาการปรับตัวของเด็กกับครอบครัวใหม่ ซึ่งอาจจะทำไปจนถึงการช่วยเหลือในด้านารับบุตรบุญธรรม

3. การช่วยเหลือโดยการรับเด็กเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ ต่างประเทศจะทำเมื่อไม่อาจหาวิธีช่วยเหลือทางด้านอื่นได้ เช่น การให้การสงเคราะห์เด็กกำพร้า อนุบาล ไร้ที่พึ่ง เด็กเร่ร่อนถูกทอดทิ้ง เด็กที่มีปัญหาทางความประพฤติ เด็กที่ทำผิดกฎหมายและเป็นภัยต่อสังคม ที่มีคุณสมบัติพึงได้รับการสงเคราะห์

4. การส่งเสริมและคุ้มครองสวัสดิการเด็ก ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตเด็กคือบิดามารดา ตั้งแต่การเลี้ยงดู การอบรม ความรัก ความเอาใจใส่ที่ถูกทาง ตลอดจนความเห็นใจ เห็นความสำคัญในเรื่องเด็กจะเห็นได้ว่าการจัดงานวันเด็กสากลขึ้น โดยอาศัยประกาศสัญญาแห่งกรุง เจนีวา ว่าด้วยสิทธิของเด็กดังนี้ คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับเด็กที่ได้รับความคุ้มครองและปกป้องรักษาโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติศาสนา
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ในการสงเคราะห์เด็กนั้น ไม่เพียงละเลยครอบครัวเด็กโดยที่เด็กนั้นย่อมเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว
- เด็กพึงได้รับสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นต่อความเจริญเติบโต ทั้งในทางโลก ทางธรรม และทางจิตใจ
- เด็กอดอยากจะต้องได้รับอาหารและการเลี้ยงดู เด็กป่วยจะต้องได้รับการรักษาพยาบาล เด็กพิการทางด้านร่างกายและจิตใจจะต้องได้รับการช่วยเหลือ หากได้รับการอบรมหรือเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง จะต้องได้รับการอบรมเสียใหม่ เด็กอนาถา เร่ร่อนจะต้องมีที่อยู่อาศัยและได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือ
- ในยามวิบัติทุกข์ยาก เด็กพึงได้รับการช่วยเหลือก่อนอื่นใด
- เด็กจะได้รับสิทธิและผลประโยชน์โดยเต็มที่ที่มีบัญญัติไว้ในบริการสวัสดิการสังคมและเสถียรภาพทางสังคมต่างๆ เด็กจะต้องได้รับการฝึกสอนและอบรมอันที่จะสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ในเมื่อถึงเวลาอันสมควร
- เด็กต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดู และอบรมให้สำนึกได้ว่าจะอุทิศสติปัญญา และความสามารถของตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น (พรรณี ประจวบเหมาะ, 2523, น 52-56)

การสงเคราะห์และช่วยเหลือเด็กในต่างประเทศนั้น ประเทศต่างๆ มีวิธีการดำเนินงานเป็นของตนเอง ซึ่งจะปรับให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี และปัญหาต่างๆ ของในแต่ละประเทศ แต่หลักการส่วนใหญ่จะเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ ส่วนมากจะนำวิธีการของประเทศอังกฤษมาใช้ โดยดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและปัญหาของตน

การสงเคราะห์เด็กในประเทศไทย มีมาตั้งแต่สมัยโบราณโดยเริ่มทำอย่างจริงจังในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการตั้งสถานสงเคราะห์เด็กแห่งแรกขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2433 โดยสถานสงเคราะห์นี้รู้จักแพร่หลายนาม โรงเลี้ยงเด็ก ซึ่งปัจจุบันคือ บ้านราชวิถี ภายใต้สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยเริ่มดำเนินการมีจุดมุ่งหมายให้เป็นสถานที่ที่เลี้ยงเด็กชายเด็กหญิงกำพร้าและยากจน ที่บิดามารดาไม่สามารถเลี้ยงดูได้โดยรับมาตั้งแต่เกิด ให้กินอยู่หลับนอน มีพี่เลี้ยงช่วยดูแล มีพยาบาลช่วยรักษาเมื่อมีการเจ็บป่วย ส่งให้เรียน ฝึกอาชีพและหางานให้ทำเมื่อสำเร็จการศึกษา ต่อมาสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนไปทำให้ผู้เข้ารับการสงเคราะห์เพิ่มมากขึ้น เด็กที่เข้ามาอยู่ในอุปการะจึงไม่ใช่แค่เด็กกำพร้าแต่รวมไปถึงเด็กที่มีปัญหาทางด้านจิตใจ ครอบครัว และสังคม

เอกสารนี้เป็นเอกสารเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ (ดำรงราชานุภาพ , สมเด็จ ฯ กรมพระยา , 2472 อ้างถึงใน เฟื่องฟ้า สิงหสกุลไกล , 2537, น 1-5)

นิยามของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 การรับเด็กไว้ในอุปการะสถานสงเคราะห์เด็ก ต้องเป็นไปตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ระบุให้เด็ก 8 ประเภท เป็นเด็กที่อาจรับอุปการะไว้ในสถานสงเคราะห์ ได้แก่

- 1) เด็กเร่ร่อน หรือเด็กกำพร้า
- 2) เด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือพลัดหลง ณ ที่ใดที่หนึ่ง
- 3) เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้ด้วยเหตุใดๆ เช่น ถูกจาคูกักขัง พิการ พุพพลภาพ เจ็บป่วยเรื้อรัง ยากจน เป็นผู้เยาว์ หย่า ถูกทิ้งร้าง เป็นโรคจิตหรือโรคประสาท
- 4) เด็กที่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมหรือประกอบอาชีพไม่เหมาะสมอันอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางร่างกายหรือจิตใจของเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล
- 5) เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ถูกทารุณกรรม หรือตกอยู่ในภาวะอื่นใดอันอาจเป็นเหตุให้เด็กมีความประพฤติเสื่อมเสียในทางศีลธรรมอันดีหรือเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

6) เด็กพิการ

7) เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก

8) เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กอาจนำเด็กไปขอรับการสงเคราะห์ที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด หรือที่สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูของเอกชน เพื่อขอรับการสงเคราะห์ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 ได้รับแจ้งจากบุคคลตามมาตรา 29 หรือพบเห็นเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์นำเด็กเข้ารับความอุปการะในสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครอง หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟู โดยต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง ความยินยอมดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือตามแบบที่ปลัดกระทรวงกำหนด หรือยินยอมด้วยวาจาต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน ในกรณีที่ผู้ปกครองไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันควรหรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ ให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี มีอำนาจส่งเด็กเข้ารับการสงเคราะห์ตามวิธีการดังกล่าวได้ ทั้งนี้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัดต้องฟังรายงานและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์และการแพทย์ก่อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้ เด็กที่เข้าอยู่ในอุปการะของสถานสงเคราะห์นั้นๆ นับว่าเป็นการช่วยเหลือวิธีสุดท้าย ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ในลักษณะบริการจัดหา “บ้านทดแทน” ให้แก่เด็กกำพร้า ไร้ที่พึ่ง ถูกทอดทิ้ง หรือเด็กขาดผู้ปกครอง

ช่วงระยะหนึ่ง โดยพิจารณาเด็กที่จะเข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์ประเภทต่างๆตามความเหมาะสมกับสภาพของเด็ก ความต้องการ เพศ อายุของเด็กแต่ละคน ซึ่งประเภทของสถานสงเคราะห์และบริการที่จัดให้แก่เด็ก มีดังนี้

1. **สถานสงเคราะห์เด็ก** ปัจจุบันมีสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน สถานสงเคราะห์เด็กชาย-เด็กหญิงสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 20 แห่ง ให้บริการแก่เด็กกำพร้าและถูกทอดทิ้ง ให้ได้รับการปัจจัย 4 พัฒนาทางด้านการศึกษา ทั้งสายสามัญ สายอาชีพ มีกิจกรรมนันทนาการ การอบรมศาสนาและจริยธรรม จัดหางานให้ทำเพื่อให้เด็กจะได้มีทักษะพัฒนาตนเอง ทั้งด้านวิชาชีพและวิชาการ สามารถประกอบอาชีพและพึ่งตนเองได้ต่อไปในอนาคต รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสเรียนในสถาบันการศึกษา ภายนอก ตามระดับความสามารถและสติปัญญา เพื่อให้เด็กจะได้รู้จักการปรับตัวและสามารถอยู่ร่วมและใช้ชีวิตกับสังคมภายนอกได้อย่างปกติสุข

ตารางที่ 2.1 ตารางแสดงรายชื่อสถานสงเคราะห์เด็กของรัฐ

สถานสงเคราะห์เด็กของรัฐ			
1	สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท (กทม.)	11	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง (ขอนแก่น)
2	สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี (กทม.)	12	สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านศรีธรรมราช (นครศรีธรรมราช)
3	สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านมหาเมฆ (กทม.)	13	สถานสงเคราะห์เด็กชายจังหวัดยะลา (ยะลา)
4	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเวียงพิงค์ (เชียงใหม่)	14	สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต (ปทุมธานี)
5	สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านเชียงใหม่ (เชียงใหม่)	15	สถานสงเคราะห์เยาวชนมูลนิธิมหาธาราช (ปทุมธานี)

ตารางที่ 2.1 ตารางแสดงรายชื่อสถานสงเคราะห์เด็กของรัฐ (ต่อ)

สถานสงเคราะห์เด็กของรัฐ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานำเป็น ไปก่อนเวลาให้ไปแจ้งประโยชน์แล้วเอกสารนี้
ไม่ว่ากรณีใด ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมี เหตุเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6	สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด (นนทบุรี)	16	สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านสงขลา (สงขลา)
7	สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด (นนทบุรี)	17	สถานสงเคราะห์เด็กปัตตานี (ปัตตานี)
8	สถานสงเคราะห์เด็กหญิงอุดรธานี (อุดรธานี)	18	สถานสงเคราะห์เด็กชายนราธิวาส (นราธิวาส)
9	สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านราชสีมา (นครราชสีมา)	19	สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง (ชลบุรี)
10	สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านหนองคาย (หนองคาย)	20	สถานสงเคราะห์เด็กหญิง (ชลบุรี)

2. สถานแรกรับและสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กชายและเด็กหญิง สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จำนวน 4 แห่ง สถานที่รับเด็กไว้อุปการะเป็นการชั่วคราวเพื่อสืบเสาะและพินิจเด็กและครอบครัว ไม่ว่าจะ เป็นเด็กเร่ร่อน ขอดาน หรือเด็กที่ประพฤติดัวไม่เหมาะสมกับวัย เพื่อกำหนดแนวทางในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็กแต่ละราย ให้ได้รับบริการปัจจัย 4 มีการพัฒนาทางการศึกษาทั้งสายสามัญ สายอาชีพและ พัฒนาฟื้นฟูทางด้านจิตใจให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.2 ตารางแสดงรายชื่อสถานแรกรับและสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กชายและเด็กหญิงของรัฐ

สถานแรกรับ	
1	สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด (นนทบุรี)
2	สถานแรกรับเด็กหญิงบ้านฉัตร (ปทุมธานี)
สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กชายและเด็กหญิง	
1	สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ขอนแก่น)
2	สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กภาคตะวันออก (ระยอง)

3. ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพเด็ก เพื่อให้การสงเคราะห์และพัฒนาเด็กโอกาสทางการศึกษา ให้ได้รับการศึกษา และฝึกอบรมให้มีความเหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ อุปนิสัย ความถนัดและความสนใจของเด็ก สามารถนำไปประกอบอาชีพ มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานสงเคราะห์เด็ก

1. ให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 18 ปี ทั้งชายและหญิงที่ประสบปัญหาทางสังคมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
2. เพื่อดำเนินการป้องกันมิให้เด็กต้องกลายสภาพเป็นผู้เดือดร้อนช่วยเหลือตนเองไม่ได้
3. เพื่อดำเนินการให้เกิดความมั่นคงทางสถาบันครอบครัวและสังคม
4. เพื่อให้เด็กได้รับการปกป้องคุ้มครองตามสิทธิมนุษยชนที่เด็กพึงได้รับ
5. เพื่อควบคุมอุดหนุนและส่งเสริมองค์การสังคมสงเคราะห์เอกชน ตลอดจนเร่ง

เราให้

ประชาชนได้สงเคราะห์ซึ่งกันและกันอย่างเต็มความสามารถ

6. เพื่อพัฒนาเด็กให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของประเทศต่อไป
7. เพื่อการศึกษา วิจัย และเผยแพร่เกี่ยวกับสภาพและปัญหาทางสังคม

คุณสมบัติของเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์

กลุ่มเป้าหมายตามที่สถานสงเคราะห์เด็กให้การอุปการะแบ่งเป็น 5 ประเภท ได้แก่

- 1) เด็กถูกทอดทิ้งตามโรงพยาบาล ที่สาธารณะ หรือถูกทอดทิ้งไว้กับผู้รับจ้างเลี้ยง
- 2) เด็กกำพร้า ไร้ที่พึ่ง เด็กครอบครัวยากจน
- 3) เด็กจากครอบครัวประสบปัญหาสังคม เช่น บิดามารดาทุพพลภาพ บิดามารดาเจ็บป่วย
ด้านร่างกาย จิตใจ บิดามารดาต้องโทษ บิดามารดาแยกทางกัน
- 4) บุตรผู้รับการสงเคราะห์ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ต่างๆ ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
- 5) เด็กเร่ร่อนพลัดหลง เด็กอยู่ในสภาวะยากลำบาก เด็กที่ตำรวนนำส่ง เด็กที่ตกเป็นเหยื่อ

ของการค้ามนุษย์

ข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ภายในสถานสงเคราะห์คับแคบ งบประมาณและจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ สถานสงเคราะห์จึงมีการจัดทำโครงการเพื่อรองรับข้อจำกัดเหล่านี้ เช่น

โครงการสงเคราะห์เด็กในครอบครัวยากจน สถานสงเคราะห์ได้มีการมอบเงินให้แก่เด็กครอบครัวยากจน เพื่อใช้ไปเป็นทุนการศึกษาให้แก่เด็ก และใช้จ่ายในชีวิตประจำวันภายในครอบครัว แก้ปัญหาเด็กล้นสถานสงเคราะห์ในกรณีที่ครอบครัวที่มีฐานะยากจนจนไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้และจะนำเด็กเข้ารับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์

โครงการป้องกันเด็กเข้าสู่สถานสงเคราะห์ เป็นการให้คำแนะนำแก่หน่วยงานและครอบครัวของเด็กเพื่อให้เข้าใจนโยบายของสถานสงเคราะห์ และเห็นความสำคัญในการเลี้ยงดูเด็ก

โครงการครอบครัวอุปการะ สถานสงเคราะห์ได้มีการจัดส่งเด็กไปอยู่กับครอบครัวอุปการะ โดยมีการพิจารณาครอบครัวที่จะมารับอุปการะเด็กอย่างละเอียดรอบคอบ เป็นการหมุนเวียนเด็กภายในสถานสงเคราะห์และเพิ่มพื้นที่ว่างสำหรับเด็กใหม่ที่จะเข้ามาภายในสถานสงเคราะห์ เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้เติบโตและมีโอกาสใช้ชีวิตอยู่เป็นครอบครัว

โครงการอาสาสมัครช่วยเหลือ โครงการนี้จะแก้ปัญหาในส่วนบุคลากรไม่เพียงพอ โดยการรับอาสาสมัครเข้ามาช่วยเหลือเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการสัมผัส จากการอุ้ม การกอด การป้อนนม ป้อนอาหาร พาทำกิจกรรม พาเด็กเดินเล่น ซึ่งจะช่วยให้เด็กอารมณ์ดีและสุขภาพจิตดีขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงการส่งเสริมการศึกษา โดยสถานสงเคราะห์เห็นความสำคัญของการศึกษา และเพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาที่เท่าเทียม สถานสงเคราะห์จะมีการคัดเลือกเด็กที่มีความสามารถและคุณสมบัติที่เหมาะสมให้ได้เข้ารับการศึกษารั้งโรงเรียนของรัฐและเอกชน

2.1.3 ประเภทของสถานสงเคราะห์เด็กในประเทศไทย

ประเภทของสถานสงเคราะห์เด็กในไทยมีอยู่หลายประเภท โดยจะให้การบริการสงเคราะห์เด็กแตกต่างกันไป เด็กที่ครอบครัวไม่สามารถให้การเลี้ยงดูได้อย่างเหมาะสม เด็กกำพร้า ถูกทอดทิ้ง เร่ร่อน ขอดทาน ประพฤติตนไม่สมวัย ถูกทารุณกรรม ถูกใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาประโยชน์ โดยมีขอบ จะได้รับการอุปการะไว้ในสถานสงเคราะห์ และได้รับบริการปัจจัย 4 การศึกษา ฝึกอาชีพ นันทนาการ รวมถึงกิจกรรมอื่นๆ เพื่อการพัฒนาและจัดหางานได้ ทำเมื่อถึงวัยอันสมควร เนื่องจากวัยกลุ่มอายุที่แตกต่างกัน ความสมบูรณ์ทางด้านร่างกายของเด็กสถานสงเคราะห์บางแห่งต้องมีการดูแลเด็กเป็นพิเศษและเพื่อให้ง่ายต่อการดูแล ทำให้ไม่สามารถนำเด็กปกติกับเด็กกลุ่มที่มีความพิการในรูปแบบต่างๆมารวมกันได้ จึงได้มีการแยกประเภทของสถานสงเคราะห์ โดยปัจจุบันมีสถานสงเคราะห์ภายใต้สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อยู่ทุกภูมิภาคในประเทศไทย สามารถแยกประเภทได้ 7 ประเภท ดังนี้

สถานสงเคราะห์สำหรับเด็กปกติ รับผิดชอบการสงเคราะห์เด็กชาย-เด็กหญิง อายุ 2-18 ปี ซึ่งพึงได้รับการสงเคราะห์หรือประพฤตินไม่สมแก่วัย ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 1 พ.ศ. 2515 ออกตามในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294

สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนสำหรับเด็กปกติ รับผิดชอบเด็กทั้งหญิงและชาย อายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี จากสาเหตุการถูกทอดทิ้งหลังคลอด ทิ้งตามที่สาธารณะ ทิ้งกับผู้รับจ้างเลี้ยง บิดามารดาต้องโทษ หรือมีอาการเจ็บป่วยทางจิต เด็กที่กำพร้าบิดาหรือมารดา ครอบครัวอยู่ในภาวะยากลำบาก บุตรของผู้รับการสงเคราะห์ รวมทั้งเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูไม่เหมาะสม ผู้ที่นำเด็กส่งเข้ารับการอุปการะ อาจเป็นหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน หรือบิดา มารดา ผู้ปกครองมาติดต่อด้วยตนเอง โดยจะดำเนินการตามภารกิจในการดูแลและคุ้มครองเด็กตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546, พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546, พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550, พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2552 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่เผยแพร่โดยไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานสงเคราะห์เด็กพิการและทุพพลภาพ ให้การอุปการะเด็กพิการและทุพพลภาพ ทั้งชายและหญิงจากทั่วประเทศ อายุตั้งแต่ 7-18 ปี ที่มีคุณสมบัติพึงได้รับการสงเคราะห์ ซึ่งมีความพิการทางร่างกาย

สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและสติปัญญา ให้การอุปการะเด็กอ่อนพิการทางสมองและสติปัญญาทั้งเด็กชาย-เด็กหญิง อายุแรกเกิดถึง 7 ปี หรืออาจมากกว่านี้หากจำเป็นต้องได้รับการเลี้ยงดู หรือพัฒนาก่อนที่จะย้ายเข้ารับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองเด็กพิการต่างๆตามสภาพความพิการต่อไป

สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและสติปัญญา ให้การอุปการะเด็กพิการทางสมองและสติปัญญาทั้งเด็กชาย-เด็กหญิง อายุตั้งแต่ 6-18 ปี ที่มีคุณสมบัติพึงได้รับการสงเคราะห์ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 1 พ.ศ. 2515 ออกตามในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294

สถานแรกรับ สถานที่รับเด็กไว้อุปการะเป็นการชั่วคราวเพื่อสืบเสาะและพินิจเด็กและครอบครัว เพื่อกำหนดแนวทางในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็กแต่ละราย ให้การอุปการะเด็กพิการทางสมองและสติปัญญาทั้งเด็กชาย-เด็กหญิง อายุตั้งแต่ 6-18 ปี ที่มีคุณสมบัติพึงได้รับการสงเคราะห์ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 1 พ.ศ. 2515 ออกตามในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294

สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก สถานที่ให้การศึกษา อบรม ฝึกอาชีพเพื่อแก้ไขความประพฤติ บำบัด รักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจแก่เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพที่มีอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ ที่มีคุณสมบัติพึงได้รับการสงเคราะห์ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 1 พ.ศ. 2515 ออกตามในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 29

2.1.4 บริการของสถานสงเคราะห์เด็ก

การจัดบริการของสถานสงเคราะห์เด็กตามบทบาท ของสถานสงเคราะห์เด็ก ได้แก่

บริการด้านการเลี้ยงดูเด็ก ดูแลเรื่องสิทธิพื้นฐาน สถานะในสังคม ให้บริการด้านปัจจัยสี่ จัดเจ้าหน้าที่ดูแลให้ความรัก ความอบอุ่น และให้คำแนะนำปรึกษาแก่เด็กเสมือนเป็นพ่อแม่ที่แท้จริงของเด็ก

บริการด้านการรักษาพยาบาล จัดให้มีเจ้าหน้าที่พยาบาลในสถานสงเคราะห์ เพื่อให้บริการแก่เด็กเจ็บป่วย การตรวจสุขภาพอนามัย ตลอดจนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคและสิทธิ ใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ให้บริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บริการด้านการศึกษา จัดให้เด็กในความอุปการะทุกคนได้รับการศึกษาตามความเหมาะสมตั้งแต่ จนถึงระดับปริญญาตรีโดยจัดการเรียนการสอนภายใน สถานสงเคราะห์หรือส่งเด็กออกไปเรียนภายนอกสถานสงเคราะห์เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสสัมผัส กับบุคคลและสังคมภายนอก ส่งผลต่อการปรับตัวในการใช้ชีวิตต่อไปในอนาคต สำหรับเด็กที่มี พัฒนาการช้าจัดการศึกษาพิเศษ หรือการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลเรื่องผลการเรียน อุปกรณ์การเรียน ค่าใช้จ่ายต่างๆ ความประพฤติของเด็ก

บริการด้านสังคมสงเคราะห์ โดยวิธีการสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายและกลุ่มชน เพื่อฟื้นฟูจิตใจ แก้ไข ปรับปรุงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ประเมินความ พร้อมของครอบครัวก่อนส่งเด็กกลับบ้านครอบครัว ให้คำแนะนำปรึกษาช่วยเหลือบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอยู่ในความปกครองหรืออุปการะเลี้ยงดูให้การสงเคราะห์ครอบครัวที่ ประสบปัญหาความเดือดร้อน นอกจากนี้ยังดำเนินการติดตามผลเด็กที่พ้นการอุปการะทางไปรษณีย์ โทรศัพท์หรือไปเยี่ยมบ้าน เพื่อได้ทราบสภาพความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ฐานะทางครอบครัว

2.1.5 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ประกอบด้วย 9 หมวด และ 1 บทเฉพาะกาล รวมทั้งหมด 88 มาตรา โดยสรุปเนื้อหาที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์เด็ก และสภาพแวดล้อมของสถานสงเคราะห์ได้ ดังนี้

การปฏิบัติต่อเด็กต้องไม่เลือกปฏิบัติ ต้องทำเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก ต้องอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนเด็กให้เป็นไปตามวัยตามความเหมาะสม ตามขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม โดยไม่ชักจูงให้เด็กทำผิด ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างเต็มที่ จัดให้มีการตรวจสุขภาพกายและสุขภาพจิต จัดสภาพแวดล้อมที่พิทักษ์ภัย เครื่องนุ่งห่ม อาหารให้ถูกสุขลักษณะและเพียงพอสำหรับเด็ก จัดการศึกษา กีฬา กิจกรรมนันทนาการ จัดให้มีการให้คำปรึกษาแก่เด็กแต่ละคน ในการแก้ไขพฤติกรรมให้มีความเหมาะสม เพื่อให้เด็กได้เติบโตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

2.2.1 ลักษณะทางกายภาพและพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-6 ปี)

การเจริญเติบโต (Growth) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางร่างกายที่มีความเกี่ยวข้องกับ ขนาด น้ำหนัก ส่วนสูง กระดูก กล้ามเนื้อ รูปร่าง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงของปริมาณ เช่น ส่วนสูงที่เพิ่มขึ้น การปรากฏสัดส่วนวัยสาวของเด็กหญิง

และปรับปรุงข้อบกพร่องของตนเอง ต้องการทำอะไรด้วยตนเองเพื่อหาประสบการณ์ สนใจเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ กล้าที่จะลองถูกลองผิด

ลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางพฤติกรรมของเด็กก่อนวัยเรียน

วัยเด็กตอนต้น (Early Childhood) หรือวัยก่อนเรียน (Pre-School Age)

เป็นวัยที่มีอายุอยู่ในช่วง 3-6 ปี วัยนี้พัฒนามาจากวัยทารก เด็กเริ่มรู้จักหรือจดจำบุคคล สิ่งแวดล้อม สิ่งของ สามารถใช้วัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้หลากหลาย เริ่มเข้าใจการสื่อสาร และสามารถใช้ภาษาได้มากขึ้น จากการได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และการมีความสามารถดังกล่าวนี้ช่วยกระตุ้นให้เด็กต้องการที่จะแสดงความสามารถที่มีอยู่ วัยนี้จึงมีลักษณะเด่นคือชอบแสดงความสามารถ ชอบอาสาช่วยเหลือคนรอบข้าง ช่างประจบ ชุกชวน อยากรู้อยากเห็น ช่างถาม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบปฏิเสธ ค่อนข้างดื้อ ต้องการมีอิสระ เป็นตัวของตัวเอง เริ่มรู้จักพึ่งพาตนเอง และไม่ยอมรับความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การทำกิจกรรม การเรียนรู้เหตุผลว่าสิ่งใดผิดถูก มีการเรียนรู้วิธีแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้เด็กจะแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนจากการพูดคุย การแสดงออก ความเฉลียวฉลาด ซึ่งอาจเป็นเอกลักษณ์ของเด็กแต่ละคน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าเด็กวัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิกภาพและมีพัฒนาการด้านจริยธรรมอย่างเห็นได้ชัด

พัฒนาการทางด้านร่างกาย (Physical Development) พัฒนาการทางกายของเด็กวัยนี้จะเป็นไปอย่างช้าๆ เมื่อเปรียบเทียบกับวัยทารก การเจริญเติบโตจะเป็นไปในลักษณะเพื่อให้อวัยวะต่างๆ สามารถทำงานได้เต็มที่ ระบบกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นเด็กจะชอบช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การป้อนข้าวเอง แต่งตัว ใส่รองเท้า อาบน้ำ หวีผม เขียนหนังสือ การหยิบจับสิ่งของต่าง ๆ ชอบเล่นกับกลุ่มเพื่อน ๆ สามารถเดิน วิ่ง กระโดด ห้อยโหนอย่างคล่องแคล่ว และไม่รู้จักระอาย เพราะการได้เล่นกับเพื่อนจะช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ไม่ถูกทอดทิ้ง

พัฒนาการทางอารมณ์ (Emotional Development) เด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการการแสดงออกด้านอารมณ์ที่ชัดเจน เปิดเผย อีศระ ทั้งอารมณ์พึงพอใจและไม่พึงพอใจ มักจะเป็นคนเจ้าอารมณ์ เอาแต่ใจตัวเอง ดื้อรั้น โมโหร้าย ชอบปฏิเสธ อารมณ์ในทางลบที่เด็กแสดงออกจะค่อย ๆ ลดน้อยลงเมื่อเด็กเข้าสังคมในกลุ่มเพื่อน อย่างไรก็ตาม เด็กวัยนี้สามารถสร้างความรักและความผูกพันกับบุคคลอื่นได้ เช่น เพื่อนสนิท ผู้เลี้ยงดู เพื่อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยทางอารมณ์ สำหรับลักษณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อารมณ์โกรธ เด็กวัยนี้จะโกรธง่ายจากการต้องการเป็นตัวของตัวเอง บางครั้งอาจโกรธตัวเองหรือโกรธบุคคลที่เกี่ยวข้อง อารมณ์โกรธเกิดเมื่อเด็กไม่ได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ อาจมีการแสดงออกโดยการนอนดิ้นกับพื้น

อารมณ์รัก เด็กวัยนี้จะรักบุคคลที่ให้การตอบสนองในสิ่งที่เขาต้องการ

อารมณ์กลัว อารมณ์กลัวเกิดจากการได้พบสิ่งแปลกใหม่ หรือกลัวในสิ่งที่จินตนาการไปเอง เช่น กลัวความมืด กลัวผี และมักเลียนแบบความกลัวจากผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด จะแสดงออกโดยการหลบซ่อน วิงหนี วิ่งเข้าหาผู้ใหญ่ และจะค่อยลดลงหากคุ้นเคยกับสิ่งนั้นๆ

อารมณ์อยากรู้อยากเห็น วัยนี้จะเป็นวัยช่างซักถาม เด็กจะสงสัยทุกเรื่องและถามได้ตลอดเวลา ไม่สิ้นสุด จะตั้งคำถามมากจนตอบไม่หมด หากเด็กไม่ได้รับการตอบสนองที่ถูกต้องจะทำให้ความอยากรู้อยากเห็นลดลง

อารมณ์อิจฉาริษยา มักจะเกิดขึ้นเมื่อรู้สึกว่าคุณดีกว่าผู้อื่น หรือกำลังสูญเสียความสนใจที่ตนเองเคยได้รับถูกแบ่งปันให้บุคคลอื่น

อารมณ์ร่าเริง ดีใจหรือสนุกสนาน อารมณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อเด็กได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการทันเวลา สม่่าเสมอ หรือประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แสดงออกด้วยการหัวเราะ ส่งเสียงดัง ยิ้ม ปรบมือ กระโดดโลดเต้น เป็นต้น พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะการเลี้ยงดู และมีความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้สึกมั่นคงของเด็กต่อไป และความรู้สึกที่มั่นคงทางอารมณ์จะช่วยพัฒนาให้เด็กมีการพัฒนาความเจริญงอกงามด้านจิตใจ และสามารถเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ด้วยความเต็มใจและมั่นใจยิ่งขึ้น

พัฒนาการทางสังคม (Social Development) พัฒนาการทางสังคมของวัยเด็กตอนต้นจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว เด็กจะชอบการเข้าสังคม การพบปะผู้คน การมีเพื่อน การเล่นรวมกลุ่มกับเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ เด็กจะมีความคิดและการเล่นที่อิสระ ไม่ชอบกฎเกณฑ์ ดังนั้นจึงไม่สามารถรักษากฎเกณฑ์ของกลุ่มเพื่อนได้นาน จะเป็นลักษณะต่างคนต่างเล่น แต่จะเล่นอยู่ในบริเวณเดียวกัน ต่อมาถึงจะพัฒนาการเล่นที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน โดยสามารถเล่นรวมกลุ่มกับเพื่อนได้ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ ชอบเข้าสังคมกับกลุ่มเพื่อนบ่อยขึ้น เป็นสมาชิกในกลุ่มเพื่อนได้ โดยพยายามปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ซึ่งอาจแสดงออกโดยการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น ให้ความร่วมมือยอมรับฟัง แสดงออกถึงความเป็นผู้นำ ชอบเล่นบทบาทสมมติ เป็นพ่อ-แม่ คุณครู-นักเรียน พยายามช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลืองานบ้าน เช่น ซักผ้า เก็บของ ล้างจาน ปิด-เปิดไฟ พัดลม โทรทัศน์ได้จากการสังเกตผู้ใหญ่และลองกระทำเองหรือทำตามผู้ใหญ่ นอกจากนี้เด็กวัยนี้จะเรียนรู้การเข้าสังคม

ในกลุ่มที่มีอายุต่าง ๆ กัน รู้จักปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งวัยเดียวกันและวัยต่างกัน เรียนรู้มารยาทการไหว้ ทักทาย การพูดคุย เด็กจะพยายามเรียนรู้ที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ตลอดจนเรียนรู้ที่จะระมัดระวัง คนแปลกหน้า อย่างไรก็ตาม การปรับตัวของเด็กจะเป็นไปได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับประสบการณ์การเลี้ยงดูที่เด็กและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างมีอิสระจะมีความเชื่อมั่นในตนเองมากกว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงแบบเข้มงวดตลอดเวลา

พัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Development) วัยนี้เป็นวัยที่ชอบแก้ปัญหาตามความคิดและวิธีการของตนเอง ชอบอิสระ แสวงหาวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ จากการทดลองปฏิบัติผิด ถูก การซักถาม การเปรียบเทียบ การคิด พัฒนาการทางสติปัญญาสามารถสังเกตได้จากลักษณะพฤติกรรมการเล่น การสามารถจำสิ่งของหรือบุคคลต่าง ๆ อย่างถูกต้อง สามารถบอกความเหมือน ความต่าง มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก การนำเอาสิ่งที่มีอยู่มาประกอบเข้าด้วยกัน ประกอบกับเด็กวัยนี้สามารถใช้ภาษาได้ดีขึ้น เข้าใจภาษามากขึ้น เข้าใจความหมายของคำใหม่ ๆ อ่านและเขียนได้ดีขึ้น การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาที่เหมาะสมจากการอบรมเลี้ยงดู

สรุปคือวัยเด็กตอนต้นหรือวัยก่อนเข้าเรียน เป็นวัยที่มีพัฒนาการและมีการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านบุคลิกภาพซึ่งจะเด่นชัดที่สุด กล่าวคือเด็กวัยนี้มีความต้องการเป็นตัวของตัวเองสูง ชอบช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด ปฏิเสธความช่วยเหลือจากผู้อื่น ขณะเดียวกันเด็กวัยนี้จะเริ่มเรียนรู้ในการมีเหตุผล และมีความสามารถในการคิดทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นการเลี้ยงดูที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยนี้จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการและมีวุฒิภาวะที่เหมาะสมพร้อมที่จะออกสู่สังคมภายนอกบ้านได้อย่างปกติต่อไป

2.2.2 แนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-6 ปี)

แสดงถึงแนวคิดต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ได้ทำการทบทวนแนวคิดของนักจิตวิทยา ครู อาจารย์ และนักการศึกษา ตั้งแต่ในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงศึกษารูปแบบการเรียนรู้ รูปแบบหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ที่ควรจะเป็นสำหรับเด็ก เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการหาแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนให้มีความเหมาะสมต่อไป

จากคำกล่าวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ว่า “มีการตื่นตัวเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนในต่างประเทศมาเป็นเวลานานแล้ว โดยจากผลงานวิจัยเกี่ยวกับจัดการศึกษาในรอบยี่สิบปีที่ผ่านมา ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเด็กของเด็กในช่วงห้าปี

แรกของชีวิตว่า เป็นระยะที่สำคัญมากต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพของชีวิตมนุษย์” ซึ่งข้อความดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าเราควรหันมาพิจารณาถึงการจัดการศึกษาในระดับนี้กันอย่างจริงจัง และหาวิธีการในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็เด็กปกติหรือเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ก็ตาม ควรที่จะได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกัน

แนวคิดในการจัดการศึกษา

ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย สิ่งที พ่อแม่ ครู นักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย(เด็กก่อนวัยเรียน)พุทธศักราช 2546 จัดทำขึ้นโดยยึดแนวคิดและหลักการ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก พัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนมีการเติบโตและมีพัฒนาการแตกต่างกันไปตามวัย โดยที่พัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียนบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องในแต่ละวัย พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน หรือ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาที่อธิบายว่าเด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะ ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ ค่านิยมทางสังคม และสิ่งแวดล้อม หรือทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ที่อธิบายว่าเด็กจะพัฒนาได้ดีถ้าในแต่ละช่วงอายุเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนพอใจ ได้รับความรัก ความอบอุ่นอย่างเพียงพอจากผู้ใกล้ชิด มีโอกาสช่วยตนเอง ทำงานที่เหมาะสมกับวัยและมีอิสระที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้อบ ๆ ตนเอง

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก จึงเสมือนแนวทางให้ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้เข้าใจเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ กิจกรรมหรือสิ่งแวดล้อม ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อที่จะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้อย่างชัดเจน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์เรามีผลส่วนหนึ่งมาจากประสบการณ์ต่างๆที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและ

สิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยเด็กจะต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง และการเรียนรู้จะเป็นไปได้ดี ถ้าเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว มีโอกาสคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตามความต้องการและความสนใจของตนเอง รวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ อบอุ่นและปลอดภัย

สรุปได้ว่า แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเนื่องจากการเรียนรู้นั้นเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น ทั้งคนเราเรียนรู้มาตั้งแต่เกิดตามธรรมชาติก่อนที่จะมาเข้าสถานศึกษา จึงควรยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเอง ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระ เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กแต่ช่วงวัย

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำการทดลอง ได้คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา และค้นพบด้วยตนเอง การเล่นจะมีอิทธิพลและมีผลต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จากการเล่นเด็กมีโอกาสนเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าและการรับรู้ ผ่อนคลายอารมณ์ และแสดงออกถึงตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น การเล่นจึงเป็นทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์เรียนรู้สิ่งแวดล้อม เรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น กับธรรมชาติรอบตัว

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็กหรือ “การเล่น” อย่างมีจุดมุ่งหมาย เป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมรอบตัวเด็ก ทำให้เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันไป แนวคิดนี้ถือว่าผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนา เกิดการเรียนรู้ และอยู่ในสังคมนอกสถานสงเคราะห์ได้อย่างราบรื่น และมีความสุข

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม ผู้สอนหรือเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์ต้องเข้าใจและยอมรับความเป็นมาในตัวเด็กแต่ละคน เพื่อที่ช่วยในการพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการเด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวน **หลักการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน** นั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก ควรจัดการเรียนรู้ที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษได้พัฒนาอย่างเท่าเทียม รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกมีความสุขในปัจจุบัน ไม่ใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีพื้นที่ให้วิ่งเล่นออกกำลังกาย มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย เปิดโอกาสให้เด็กมีได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่รวมทั้งพัฒนาการในการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรม

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้สอนและเด็กสามารถร่วมกันทำได้ โดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะ และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้ และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม

4. การบูรณาการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า “หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ” ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ เช่น การเล่นน้ำ เล่นทราย เล่นบล็อก เล่นบทบาทสมมติ เล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นกลางแจ้ง การเล่นเครื่องดนตรี เล่นละคร สร้างสรรค์งานศิลปะ เป็นต้น เพราะการเล่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่ควรนำเอกสารนี้ไปเผยแพร่หรือใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กระดับปฐมวัยยึดวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการ สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

จากแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กที่มีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ยึดให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเองในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรมบูรณาการให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน โดยถือว่าการเล่น เป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก และแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนเป็นอย่างมาก

2.2.3 หลักการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

กฎหมายและเกณฑ์ในการจัดตั้งสถานสงเคราะห์เด็ก

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ออกกฎกระทรวงไว้ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขจัดตั้งสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์เด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง เด็ก พ.ศ. 2546 ไว้ดังนี้

1. ที่ตั้งอาคารต้องอยู่ในบริเวณสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ ไม่อยู่ใกล้ขีด สถานบริการตามกฎหมาย ว่าด้วยสถานบริการบริเวณที่มีมลพิษเกินกว่าที่กฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนด หรือบริเวณที่เสี่ยงอันตราย เช่น บริเวณขนถ่ายก๊าซ น้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ เว้นแต่มีมาตรการป้องกันการเสี่ยงอันตรายดังกล่าว และต้องจัดทำรั้วหรือที่กั้นบริเวณ ให้เป็นสัดส่วน และมีทางเข้าและออก ไม่น้อยกว่าสองทาง ถ้ามีทางเดียว ต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 6 เมตร ต้องมีพื้นที่สำหรับเด็กได้เล่นหรือพักผ่อนได้ตามสมควรบริเวณภายนอกอาคาร

2. อาคาร จะต้องสูงไม่เกินสี่ชั้น มีทางเข้าและออก ที่สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจาก อาคารได้สะดวกเมื่อเกิดอัคคีภัยหรือภัยพิบัติ โดยต้องมีทางเข้าและออกอย่างน้อยสองทาง แต่ละทางกว้าง ไม่น้อยกว่า 80 เซนติเมตร ถ้ามีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2 เมตร ภายในอาคารต้องมีแสงสว่าง เพียงพอ มีความเข้มของแสงสว่างไม่น้อยกว่า 200 ลักซ์ และมีช่องระบายอากาศ

อย่างเพียงพอ มีระบบพอกอากาศหรือระบายอากาศที่เหมาะสม ในกรณีที่สถานแรกรับ สถาน สงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูรับทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย ต้องจัดให้มีห้องนอน ห้องน้ำและห้องส้วมสำหรับเด็กหญิงและเด็กชาย แยกต่างหากจากกันเป็นสัดส่วน

-การจัดสรรพื้นที่ในสถานสงเคราะห์

ภายในสถานสงเคราะห์มีการจัดสรรพื้นที่ให้สามารถเชื่อมโยงและเข้าถึงได้ง่าย โดยในแต่ละพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีส่วนที่สามารถให้เด็กวิ่งเล่นหรือออกกำลังกายได้ มีการจัดพื้นที่ส่วนกลาง สำหรับผู้ปกครองหรือบุคคลภายนอกที่มาเยี่ยมเด็กภายในสถานสงเคราะห์ อาคารที่พักของเด็กจะอยู่ ใกล้กับอาคารสำนักงานของสถานสงเคราะห์ และบ้านพักของเจ้าหน้าที่จะกระจายอยู่บริเวณใกล้เคียง กับอาคารที่พักของเด็ก โดยมีรั้วที่แข็งแรงและโปร่งตาเพื่อที่จะสามารถมองหรือสังเกตการณ์เด็กได้

หลักการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน(อายุ 3-6ปี)

พื้นที่ส่วนนอน ต้องมีความสะอาด และมีอุปกรณ์เครื่องใช้ในการนอนที่เหมาะสม และเพียงพอกับจำนวนเด็ก มีมาตรการป้องกันยุงและแมลง อากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยมีเนื้อที่ต่อ เด็กหนึ่งคน ไม่น้อยกว่า 1.65 ตารางเมตร และขนาดความจุอากาศไม่น้อยกว่า 5 ลูกบาศก์เมตร สำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่าสองปี เนื้อที่ไม่น้อยกว่า 2 ตารางเมตร สำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่สองปีแต่ไม่เกินเจ็ดปี และเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 3 ตารางเมตร สำหรับเด็กที่มีอายุเกินเจ็ดปีขึ้นไป เพอร์นิเจอร์ภายใน ควรมีส่วนที่เหมาะสมกับเด็ก เพราะจะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กด้วย เพอร์นิเจอร์ควรหลบเหลี่ยม มุม สีของห้องควรเป็นสีโทนเย็นและสบายตา ห้องนอนควรอยู่ใกล้ห้องน้ำและส่วนพื้นที่สำหรับแต่งตัว

ห้องพยาบาลและห้องครัว ต้องมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตร ทั้งนี้ จะต้องมี มาตรการป้องกันยุงและแมลง อากาศถ่ายเทได้สะดวก อุปกรณ์และเพอร์นิเจอร์ภายในควรทำจาก วัสดุที่ทำความสะอาดง่าย หลบเหลี่ยมมุมเพื่อป้องกันเด็กจากอันตรายที่อาจจะเกิดจากการเดินหรือ เฉี่ยวชน

ห้องน้ำและห้องส้วม เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยฝึกและพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนได้ ควรให้ เด็กกล้าที่จะใช้ห้องน้ำเอง กล้าที่จะทำให้ตัวเองสกปรก เช่น การเล่นดิน โคลน การเปียกน้ำ แต่ ต้องอยู่ในความควบคุมของผู้ดูแล เมื่อตัวเด็กเปราะเปื้อนจากสิ่งเหล่านี้แล้ว ต้องฝึกให้เด็กได้รู้จักทำ ความสะอาดร่างกายตัวเอง ทำให้เด็กมีความกล้าที่จะเล่นในครั้งต่อไป เกิดเป็นความสนุกสนานทำให้ จิตใจแจ่มใส กล้าที่จะเล่นในครั้งต่อไปและมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ห้องน้ำและห้องส้วมต้องมีจำนวนอย่าง

น่อยอย่างละหนึ่งห้อง ต่อเด็กอายุระหว่าง 2-7 ปี จำนวนยี่สิบคน และต่อเด็กอายุเจ็ดปีขึ้นไปจำนวน สิบคน โดยไม่จำเป็นต้องแยกชายหญิง แต่อาจมีการกั้นผนังเตี้ยๆไว้เพราะเด็กบางคนอาจมีอาการช้ำ

อายุ มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก ควรมีขนาดพื้นที่กว้างเพื่อให้เด็กสามารถเข้า
 ร่วมกันได้หลายคน โดยอ่างล้างมือควรอยู่ใกล้กับทางเข้า แยกอีกที่ควรอยู่แยกจากส้วม เพื่อ
 เป็นสิ่งเตือนให้เด็กล้างมือทุกครั้งหลังใช้ห้องน้ำ ที่ตั้งของห้องน้ำเด็กช่วงก่อนวัยเรียนต้องตั้งอยู่ใกล้กับ
 ห้องกิจกรรมหรืออยู่บริเวณพื้นที่เดียวกัน ทำให้เด็กสามารถเข้าห้องน้ำเองได้ เป็นการฝึกให้เด็กเรียนรู้
 ด้วยตนเอง ห้องน้ำควรมีทางเข้าสองทาง ทางหนึ่งเปิดออกสู่บริเวณพื้นที่เล่นภายนอกอาคาร อีกทาง
 หนึ่งสามารถเปิดเข้าสู่ห้องกิจกรรมภายในอาคารได้ ทำให้การเข้าห้องน้ำจากภายนอกไม่รบกวนการทำ
 กิจกรรมภายในอาคาร ห้องน้ำไม่ควรอยู่ในมุมที่อับชื้น วัสดุที่ใช้ในการปูพื้นและผนังควรทำความ
 สะอาดได้ง่าย เมื่อเปียกน้ำต้องแห้งไว อาจเพิ่มความสดใสด้วยการใช้กระเบื้องที่มีลวดลายสีสัน
 สวยงาม หรือตกแต่งภายในห้องน้ำด้วยไม้กระถางทำให้บรรยากาศสดชื่น

อัตราจำนวนสุขภัณฑ์ต่อจำนวนเด็กที่กำหนดไว้คือ 1:8,1:10 และ 1:15 (Decker
 and Decker, 1980 อ้างถึงใน อรุณ ศรีจันทร์. 2542) โดยที่อัตราส่วน 1:15 นั้นประหยัดที่สุด โดย
 ขนาดความสูงของสุขภัณฑ์ต้องมีขนาดและสัดส่วนพอดีกับสรีระและความสูงของเด็ก

ห้องเรียนหรือห้องสำหรับฝึกพัฒนาการเด็ก ต้องมีอุณหภูมิเหมาะสม แสงสว่าง
 เพียงพอ หลีกเลียงเสียงรบกวนมีพื้นที่และอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมที่หลากหลาย มี
 ตกแต่งให้น่าสนใจด้วยข้อมูล ความรู้ ผลงานเด็ก มีมุมอ่าน และมุมประสบการณ์ต่างๆ ที่สามารถ
 ปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้มีชีวิต อบอุ่น และผ่อนคลายมีความปลอดภัย
 สะอาด เป็นระเบียบมีข้อตกลง กติกา และธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกันปฏิสัมพันธ์ของเด็กทุกคนในห้อง
 ต้องก่อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยเด็กทุกคนมีความรู้สึกที่ตนเองมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของสถานที่

การจัดพื้นที่โดยการแบ่งเป็นพื้นที่ของแต่ละกิจกรรมเป็นมุมนั้นจะส่งเสริมให้เด็กได้
 รู้จักค้นหา ศึกษา และตั้งใจทำงานของตนเองมากขึ้น และทำให้เด็กได้เคลื่อนย้ายในการทำกิจกรรม
 หนึ่งไปยังกิจกรรมหนึ่งได้คล่องตัว จะได้ไม่เกิดการรบกวนกลุ่มกิจกรรมอื่น ช่วยลดการขัดแย้งในการ
 ใช้พื้นที่ อุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมต่างๆควรวางไว้ในที่ที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน หยิบจับสะดวก และ
 ควรแยกประเภทไว้ไม่ให้ปะปนกัน เพอร์นิเจอร์ภายในห้องเรียนไม่ควรมีความสูงมาก ควรมีสัดส่วนที่
 พอดีสำหรับเด็ก ไม่ควรมีเหลี่ยมมุม โดยชั้นหนังสือหรือชั้นวางของไม่ควรสูงเกิน 1.2 เมตร แต่ถ้าเป็น
 ชั้นเก็บของที่ต้องการเก็บของให้พื้นมือเด็กจะต้องมีส่วนสูงอย่างน้อย 1.20 เมตรหรือมีกุญแจล็อกไว้
 โต๊ะเรียนควรมีขนาด กว้าง 0.35 เมตร x ยาว 0.48 เมตร x สูง 0.38 เมตร เก้าอี้สูง 0.23 เมตร ขนาด
 พื้นที่ของห้องเรียนหรือห้องกิจกรรมต้องมีความกว้างพอดีที่เด็กสามารถวิ่งเล่นได้อย่างสบายและ
 ปลอดภัย โดยที่เด็ก 1 คน จะใช้พื้นที่ในการเล่นหรือทำกิจกรรมประมาณ 3.72 – 5.57 ตารางเมตร

(Leeper Skipper and Witherspoon : 1979 อ้างถึงใน อรุณ ศรีจันทร์.2542) ขนาดห้องเรียนตามมาตรฐานคือ 5.00 x 7.00 เมตร หรือ 6.00 x 6.00 เมตร หรือ 7.00 x 9.00 เมตร โดยคำนึงถึงจำนวนเด็กอย่าให้มากหรือน้อยเกินไป หากจัดพื้นที่มากเกินไปจะมีปัญหาในการแย่งกันใช้พื้นที่ แต่ถ้าน้อยเกินไปจะมีปัญหาในการจัดสรรพื้นที่ใช้สอย ทำให้พื้นที่ขาดความน่าสนใจ

ในห้องเรียนหรือห้องกิจกรรมพื้นที่ห้องเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญมาก ควรใช้วัสดุที่ทำความสะอาดง่าย มีสีสันทนถาวรที่สดใส สบายตา ควรเป็นวัสดุที่เมื่อเปียกแล้วต้องแห้งเร็ว ถูกสุขลักษณะ ทนทาน และดูดเสียง เพราะโดยปกติแล้วเด็กจะชอบเล่นที่พื้น อาจใช้บริเวณพื้นเป็นพื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรมได้ และยังช่วยลดการใช้โต๊ะเก้าอี้อีกด้วย พื้นที่ดีควรมีคุณสมบัติที่สามารถยืดหยุ่นได้ เช่น พรม กระเบื้องยาง พรมน้ำมัน กระเบื้องโพลียาเป็นต้น แต่การใช้พรมนั้นควรใช้ในบางจุดที่ไม่มีกิจกรรมที่ทำให้พื้นเปียก เพราะถ้าพรมเปียกจะทำให้เกิดการอับชื้นและเกิดกลิ่นอับ เป็นที่สะสมของสิ่งสกปรก จึงไม่ควรปูพื้นด้วยพรมทั้งห้อง

ผนังของห้องเรียนหรือห้องกิจกรรม ถ้าเป็นผนังถาวรจะช่วยในการดูดซับเสียง แต่ไม่ควรใช้ผนังถาวรกันแบ่งพื้นที่กิจกรรม เพราะจะทำให้ไม่เกิดการยืดหยุ่นในการใช้พื้นที่ ควรใช้เฟอร์นิเจอร์ในการกั้นพื้นที่แทนผนังถาวร เพราะสามารถยืดหยุ่นมรการใช้พื้นที่ได้ง่ายกว่า สีที่ใช้ภายในห้องควรเป็นสีที่สบายตา ความน่าสนใจของห้องนั้นจะถูกแต่งเติมด้วยลวดลายกราฟิกหรือผลงานทางด้านศิลปะที่เกิดจากฝีมือของเด็กเอง สีที่ใช้ควรเป็นสีที่มีคุณสมบัติที่สามารถลบทำความสะอาดได้ ไม่มีกลิ่น นอกจากนี้ยังสามารถพ่นด้วยวัสดุอื่นได้ โพลียา หรือไม้ เพื่อที่จะติดแสดงผลงานของเด็กๆได้ ฝ้าเพดานควรมีความสูงปกติเท่ากับ ความสูงของอาคารทั่วไป หากฝ้าเพดานต่ำเกินไปจะทำให้เด็กเกิดความหวาดกลัวในระดับความสูงของผู้ใหญ่ และฝ้าเพดานควรทาสีที่โปร่ง สบายตาไม่ควรใช้สีทึบ

ประตูของห้องต้องเปิด-ปิดง่าย มือจับต่ำ ถ้าเป็นประตูกระจกควรเป็นกระจกนิรภัย หน้าต่างควรอยู่ในระดับที่ต่ำพอดีกับระดับการมองเห็นของเด็ก ขอบหน้าต่างสูงจากพื้นไม่เกิน 0.60 เมตร และควรติดมู่ลี่หรือม่านด้วย

เครื่องเล่นหรือของเล่นเด็กต้องมีรูปแบบที่หลากหลาย มีสีสันทนสดใสเพื่อดึงดูดความสนใจจากเด็ก วัสดุที่ใช้ต้องมีความปลอดภัย ไม่มีมุมเหลี่ยมหรือแหลมคม ไม่แข็งกระด้าง ขนาดของเล่นเด็กต้องไม่มีขนาดเล็กเกินไปเพื่อป้องกันการกลืนลงในลำคอ และต้องมีขนาดรูปร่างที่หยิบจับได้สะดวกไม่ซับซ้อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่สวนลานเด็กเล่นหรือสนามเด็กเล่น เด็กก่อนวัยเรียนการพัฒนาสมองและกล้ามเนื้อมัดเล็กถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เด็กวัยนี้ต้องการวิ่งเล่น ต้องการเข้าร่วมกลุ่มเพื่อน ดังนั้นพื้นที่สวนลานเล่นจึงเป็นพื้นที่สำคัญอีกพื้นที่หนึ่ง โดยในส่วนของพื้นที่นี้ควรมีอุปกรณ์ขนาดเล็กไว้สำหรับเด็กได้ปีนป่าย เพื่อฝึกกล้ามเนื้อของเด็ก ควรมีลานทรายและของเล่นเพื่อให้เด็กฝึกกล้ามเนื้อแขน และนิ้ว อีกทั้งฝึกความคิดจินตนาการและปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กด้วยกัน พื้นที่สวนลานเด็กเล่นอาจจะเป็นพื้นดิน พื้นทรายหรือพื้นหญ้า ไม่ควรเป็นพื้นคอนกรีต ระดับพื้นควรเสมอเป็นระดับเดียวกัน เพื่อความปลอดภัยในการวิ่งเล่นของเด็ก

หลักการออกแบบแสงสว่างภายในสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

สำหรับห้องหรือพื้นที่ต่างๆภายในสถานสงเคราะห์เด็กนั้น ต้องมีแสงสว่างจากธรรมชาติในระดับที่สามารถอ่านหนังสือหรือทำกิจกรรมได้โดยไม่ต้องเปิดไฟ เด็กที่อยู่ในที่มืดนานๆ อาจส่งผลให้เกิดความผิดปกติทางระบบประสาทตาได้ และเด็กควรได้รับแสงแดดอ่อนๆในตอนเช้า เพราะแสงแดดในตอนเช้านั้นมีประโยชน์ จะช่วยให้เด็กได้รับวิตามินที่ทำให้กระดูกและฟันแข็งแรง ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันโรค ซึ่งแสงแดดจะผ่านเข้ามาทางช่องแสงในแต่ละพื้นที่ โดยแต่ละพื้นที่จะต้องมีช่องแสงเพื่อรับแสงธรรมชาติและระบายอากาศไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 เปอร์เซ็นต์ของขนาดพื้นที่ห้อง ปริมาณแสงสว่างโดยสมาคมไฟฟ้าแสงสว่างแห่งประเทศไทยได้กำหนดปริมาณคุณภาพของแสงสว่างในแต่ละพื้นที่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเลือกค่าแสงสว่างภายในพื้นที่ที่มีความใกล้เคียงกับสถานสงเคราะห์เด็กได้แก่โรงเรียนอนุบาลซึ่งมีความใกล้เคียงกันของกลุ่มผู้ใช้งานภายในพื้นที่ ดังนี้

ตารางที่ 2.3 ตารางแสดงปริมาณคุณภาพของแสงสว่างในแต่ละพื้นที่ไว้

ส่วนพื้นที่	ค่าการส่องสว่าง (ลักซ์)	คำแนะนำเพิ่มเติม
พื้นที่ส่วนนอน	50	
ห้องพยาบาล	500	อาจมีการใช้โคมไฟในการตรวจเฉพาะที่
ห้องครัว	500	
ห้องน้ำและห้องส้วม	100	
ห้องเรียนหรือห้องกิจกรรม	300	

อุณหภูมิ

อุณหภูมิสำหรับห้องกิจกรรมนันทนาการหรือพื้นที่อื่นๆสำหรับเด็ก ควรจะมีอุณหภูมิอยู่ที่ประมาณ 22-27 องศาเซลเซียส อากาศสามารถถ่ายเทได้ดี มีช่องหน้าต่างที่เพียงพอสำหรับรับลมธรรมชาติอ่อนๆ ควรมีระบบฟอกอากาศ เพื่อป้องกันมลพิษเข้ามาภายในพื้นที่ ช่วยให้เกิดภาวะน่าสบาย ทำให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมภายในพื้นที่ได้อย่างเต็มที่ ปราศจากความกังวล ทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีและมีประสิทธิภาพ

เสียง

ระดับความดังของเสียงในพื้นที่สำหรับเด็กไม่ควรเกิน 85 เดซิเบล หรือความดังเทียบเท่าเสียงตะโกน เพราะจะทำให้เกิดอันตรายกับแก้วหูของเด็ก สำหรับพื้นที่ลานกิจกรรมเด็กเล่น และพื้นที่รับประทานอาหารมักจะมีเสียงดัง จึงควรแยกส่วนพื้นที่ทั้งสองออกจากส่วนพื้นที่พักผ่อน และพื้นที่ส่วนนอน เพราะจะทำให้เกิดเสียงรบกวนได้ อาจจะทำได้โดยการกั้นผนังถาวรหรือปลูกต้นไม้เพื่อช่วยในการดูดซับเสียงให้เบาลงหรือไม่ให้เสียงแพร่กระจายไปยังพื้นที่ส่วนอื่นๆ

การป้องกันอุบัติเหตุไฟไหม้

สถานสงเคราะห์เด็กควรมีแผนการเตรียมการที่ดีในการป้องกันหรือแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ โดยสามารถเคลื่อนย้ายเด็กได้ทันเวลาและปลอดภัย โดยมีมาตรการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุไฟไหม้ดังนี้

- มีทางหนีไฟที่ชัดเจน หรือมีเส้นทางสำหรับเคลื่อนย้ายเด็กได้สะดวก ประตูดังเปิดออกได้ง่าย และเกิดอันตรายน้อยที่สุดหากเกิดไฟไหม้
- มีไฟฉุกเฉิน และสัญญาณเตือนภัย
- มีถังและอุปกรณ์ดับเพลิงที่เพียงพอ อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้
- ปลั๊กไฟต้องมีฝาครอบปิด หรือติดตั้งอยู่ในตำแหน่งที่พ้นมือเด็ก
- เครื่องใช้ไฟฟ้าต้องอยู่ในสภาพดีและใช้งานได้อย่างปลอดภัย
- พัดลมดูดอากาศ ปลั๊กไฟ อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าต้องสะอาด ไม่มีคราบสกปรก คราบฝุ่นหรือน้ำมันเกาะ
- หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ติดไฟง่าย เช่น พรม กระจาดย เศษขยะต่างๆที่เป็นเชื้อเพลิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการบำรุงรักษาอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องตลอดเวลา หากนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลังการเข้าครอบครองพื้นที่ (Post-Occupancy-Evaluation)

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินสภาพแวดล้อมอาคาร

การประเมินอาคารคือการวัดสมรรถนะของอาคารโดยอาศัยเกณฑ์การวัดที่เหมาะสมและเชื่อถือได้ การประเมินอาคารและสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะจะเป็นเครื่องมือช่วยให้นักออกแบบได้ข้อมูลที่จะใช้ตรวจสอบสมมุติฐานต่างๆ ที่กำหนดขึ้นสำหรับอาคารหรือสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นกับพฤติกรรมของผู้ใช้อาคารว่าสอดคล้องกันมากเพียงใด โดยผลการประเมินสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขอาคารหรือสภาพแวดล้อมที่ได้ทำการประเมิน

การประเมินทางสถาปัตยกรรมต้องทำอย่างมีระบบ โดยแบ่งการประเมินเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การประเมินอาคารก่อนการเข้าใช้ (ex-ante evaluation) , การประเมินอาคารหลังการเข้าใช้งาน (post-occupancy evaluation) และการตรวจสอบและวินิจฉัยอาคาร (building diagnostics) (วีระ สัจกุล, 2544 : 41)

โดยการวิจัยนี้เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมอาคารหลังการเข้าใช้งาน (post-occupancy evaluation) ซึ่งหมายถึงการประเมินประสิทธิภาพสิ่งแวดล้อมที่มีการออกแบบหลังการเข้าใช้ โดยจะเป็นการทดลองกับสิ่งแวดล้อมนั้นจริงๆ มีการควบคุมการประเมินและมีการใช้ทฤษฎีที่ชัดเจน

กระบวนการประเมินสภาพแวดล้อมอาคาร

กระบวนการประเมินสภาพแวดล้อมอาคารประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น การกำหนดคำถามต่างๆและเป้าหมายสำหรับการประเมิน การออกแบบการประเมิน การสุ่มตัวอย่าง การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปรายงานผลการประเมิน ซึ่งกระบวนการข้างต้นนี้สอดคล้องกับแนวทางการวิจัยซึ่งกระทำเป็นกระบวนการอย่างมีเหตุผล เรียกว่าเป็นการวิจัยเชิงประเมินหรือเชิงสำรวจ (วีระ สัจกุล. 2544)

การดำเนินการในการประเมินสภาพแวดล้อมหลังการเข้าใช้ มี 3 ลักษณะ ได้แก่

1. สอบถามทัศนคติ และระดับของความพึงพอใจของผู้ใช้งานพื้นที่ที่ทำการประเมิน
2. สอบถามเพื่อหาแนวคิดที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ใช้งานพื้นที่อาคารหรือสิ่งแวดล้อม โดยการทดลองในสภาพแวดล้อมจริงที่สามารถควบคุมได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานานาชาติ ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาหรือทดลองไปใช้ในการกำหนดแนวคิดในการออกแบบหรือการสร้างใหม่ เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมของอาคารหรือพื้นที่เดิม โดยผู้ใช้อาคารหรือผู้ใช้พื้นที่นั้นๆมีส่วนร่วมในกระบวนการรับฟังความคิดเห็น โดยวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินนั้นมักใช้วิธีที่สามารถตอบโต้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เช่น การสัมภาษณ์และการสำรวจภายในอาคารหรือสภาพแวดล้อมที่ได้ทำการประเมิน (วีระ สัจกุล.2544)

เกณฑ์สำหรับใช้ในการประเมินหลังการเข้าใช้งานอาคารประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบคือ

1) ด้านเทคนิค (Technical) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมภายในหลังการเข้าใช้งานอาคารในเรื่องของงานระบบต่างๆ เช่น ระบบป้องกันอัคคีภัย ระบบรักษาความปลอดภัย ระบบไฟฟ้า ระบบทำความร้อนความเย็น และระบบเสียง เป็นต้น

2) ด้านประโยชน์การใช้สอย (Functional) เป็นการประเมินระดับศักยภาพของพื้นที่ว่ามีความสอดคล้องกับความต้องการใช้งานของผู้ใช้พื้นที่หรือไม่ โดยมีการอ้างอิงถึงระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานพื้นที่และสรีระของมนุษย์

3) ด้านพฤติกรรม (Behavioral) เกี่ยวข้องกับการใช้จิตวิทยาในการรับรู้ของมนุษย์ โดยมุ่งเน้นในเรื่องของความพึงพอใจของผู้ใช้งานพื้นที่หรืออาคาร เช่น การรับรู้สภาพแวดล้อม การรับรู้ทิศทาง ภาพ สัญลักษณ์ อาณาเขตครอบครอง ความเป็นส่วนตัว และระยะต่างๆ เป็นต้น (วีระ สัจกุล.2544)

ต่อมาได้มีการขยายขอบเขตในการประเมินอาคารให้กว้างขึ้น เพื่อให้สามารถประเมินศักยภาพของตัวอาคารได้อย่างครอบคลุมในทุกส่วนของพื้นที่ (Building Performance Evaluation or Total Building Performance Evaluation: BPE) (Preiser & Schramm, 1998) และได้มีการบูรณาการปัจจัยด้านผู้ใช้งานพื้นที่ ด้านความงาม ด้านเทคนิค และด้านเศรษฐศาสตร์เข้าด้วยกัน เพื่อให้ง่ายแก่การเข้าใจทำให้มีการแบ่งปัจจัยการประเมินอาคารออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (Voordt & Wegen, 2005)

1) ด้านการใช้งาน (Function) เป็นการประเมินศักยภาพของอาคารในส่วนพื้นที่ที่มีการใช้งาน มีรายละเอียดของการประเมิน คือ การเข้าถึงพื้นที่ต่างๆ ที่จอดรถ ประสิทธิภาพของไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคาร ความยืดหยุ่นในการใช้งานของพื้นที่ ความปลอดภัย การจัดพื้นที่ ความเป็นส่วนตัว และความเหมาะสมทางกายภาพ

2) ด้านความงาม (Aesthetics) เป็นการประเมินการในส่วนของการออกแบบและตกแต่งภายใน ประกอบไปด้วยเรื่องของความงาม ความเป็นระเบียบ การใช้ภาพ สัญลักษณ์ และการมีคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม

3) ด้านเทคนิค (Technical) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการก่อสร้างและงานระบบต่าง ๆ ของอาคาร รวมถึงเรื่องความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การประหยัดพลังงาน และความยั่งยืน

4) ด้านเศรษฐศาสตร์และกฎหมาย (Economic and legal) เกี่ยวกับเรื่องเงินทุน และกฎหมายข้อบังคับต่างๆที่เกี่ยวข้อง

การออกแบบและการใช้เครื่องมือในการสำรวจข้อมูลในการประเมินหลังการเข้าครอบครองพื้นที่ที่มีหลากหลายเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสำรวจสังเกตการณ์ต่างๆ

แบบสอบถาม (questionnaire) การออกแบบแบบสอบถามในการประเมินอาคาร ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินไว้อย่างชัดเจน การตั้งคำถามต้องใจง่าย โดยรูปแบบของคำถามจะมีรูปแบบไม่ตายตัวขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการวิจัยในแต่ละหัวข้อที่กำหนดไว้ ต้องมีการพิจารณาว่าจะถามคำถามนี้กับใคร จะถามอะไร คำถามควรมีลักษณะแบบไหน ต้องตัดคำถามที่ไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยออกเหลือไว้แต่ประเด็นที่สำคัญเท่านั้น คำถามต้องมีทั้งแบบที่เปิดให้แสดงความคิดเห็น และแบบที่ให้เลือกตอบได้ อาจใช้ภาพหรือสัญลักษณ์ของสภาพแวดล้อมต่างๆเป็นตัวเลือกเพื่อให้ผู้ที่ตอบคำถามสามารถเห็นภาพได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่ายขึ้น

แบบสัมภาษณ์ (interviews) ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสอธิบายคำถามในกรณีที่ไม่สามารถเข้าใจคำถาม ทำให้ผู้สัมภาษณ์สามารถคาดการณ์ถึงคำตอบที่จะได้ว่ามีความแม่นยำเพียงใด จากการได้สังเกตพฤติกรรมปฏิกิริยาการให้ความร่วมมือของผู้ตอบคำถาม แต่การสัมภาษณ์อาจมีข้อเสียคือ มีการใช้เวลาและงบประมาณมากกว่าการทำแบบสอบถาม

การวิจัยในครั้งนี้ในขั้นตอนการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเด็กถึงพฤติกรรมของเด็กในสถานสงเคราะห์นั้นเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเด็กไม่สามารถให้คำตอบหรือทำแบบสอบถามรวมถึง การ

ตอบสัมภาษณ์ได้ทั้งหมด ดังนั้นการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเด็กในสถานสงเคราะห์จะถูกนำมาใช้ในการศึกษาวิจัยด้วย

การสำรวจสังเกตการณ์ (observations) เป็นการสำรวจ สังเกตการณ์ สภาพแวดล้อม รวมถึงปัญหาของการใช้สภาพแวดล้อมนั้นๆ ข้อดีของการสำรวจ สังเกตการณ์คือทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้นจากวิธีการสอบถาม และสัมภาษณ์ หรือวิธีอื่นๆ การสำรวจสังเกต สสภาพแวดล้อมนั้นๆ อาจทำได้โดยการถ่ายภาพ การสังเกต การเขียนผัง โดยอาจมีการระบุตำแหน่ง ของสิ่งต่างๆที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือพื้นที่นั้น เช่น ตำแหน่งการสัญจร ตำแหน่งการวางเฟอร์นิเจอร์ ตำแหน่งดวงไฟ เครื่องปรับอากาศ ของตกแต่ง เป็นต้น การสังเกตพฤติกรรมนั้นทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้ใช้งานพื้นที่และการออกแบบ โดยการทำแผนที่พฤติกรรม (behavioral map) บันทึกพฤติกรรมของคนที่ใช้พื้นที่ในสภาพแวดล้อมนั้นๆ ภายในกรอบของ เวลาและพื้นที่

องค์ประกอบของแผนที่พฤติกรรมมี 5 ประเภทคือ

1. ผังพื้นที่ที่ต้องสังเกตการณ์
2. ประเภทของพฤติกรรมที่ชัดเจน
3. ตารางเวลาทำการสังเกตซ้ำๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบ
4. กระบวนการและระบบวิธีที่จะใช้ในการสังเกต
5. ระบบรหัสและระบบการนับซึ่งทำให้การบันทึกการสังเกตง่ายขึ้น (สุรติ จิตรสิงห์.2550)

การสังเกตพฤติกรรมโดยการทำผังพฤติกรรมทำได้ 2 วิธี คือ การดูพฤติกรรมที่เกิดขึ้นใน ผังของคนหมู่มาก เช่น พื้นที่ส่วนใดผังเกิดพฤติกรรมอะไร เช่น นั่งคุย อ่านหนังสือ เดิน เล่น ภายใน กรอบเวลาที่กำหนด เป็นต้น อีกวิธีหนึ่ง คือ เป็นการตามสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเพียงคนเดียว หรือ กลุ่มเล็กๆกลุ่มเดียว ตั้งแต่เริ่มต้นว่าเขาได้กระทำหรือมีพฤติกรรมอะไรบ้างในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ เช่น เดิน หยุดมองป้ายหรือสัญลักษณ์ต่างๆ เดินต่อ หยุดเพื่อถาม ไปจนถึงเดินออกจากพื้นที่ (สุรติ จิตรสิงห์.2550)

การวิจัยในครั้งนี้นอกจากจะสังเกตสภาพแวดล้อมของสถานสงเคราะห์แล้ว ยังต้อง ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมของเด็กที่เกิดขึ้นภายในสภาพแวดล้อมของสถานสงเคราะห์ด้วย ซึ่งวิธีการ สสำรวจสังเกตพฤติกรรมของเด็กนั้นมีความสำคัญมาก โดยการสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่ตอบสนองต่อ สิ่งเร้าและปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสภาพแวดล้อม รวมถึงปฏิกิริยาของเด็กที่มีต่อกิจกรรมที่จัดให้ภายใน สภาพแวดล้อมนั้นๆด้วย เพราะการสังเกตจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและสำคัญกว่า ที่ไม่ได้เกิดจากการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 หลักการออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

นัฏฐิกา นวพันธุ์ (2560) ได้กล่าวถึงการวางผัง (Layout) การวางผังของห้องเรียนที่สามารถรองรับได้หลายกิจกรรม ควรจัดสรรพื้นที่ภายในให้สามารถเชื่อมต่อกันได้ ไม่แยกจากกัน เพื่อให้เด็กสามารถทำกิจกรรมหลายๆกิจกรรมได้ในเวลาเดียวกัน ให้เด็กได้มีการฝึกสังเกตและเรียนรู้จากเพื่อนๆ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างปฏิสัมพันธ์กัน โดยภายในพื้นที่ไม่ควรมีอะไรปิดกั้น เพื่อให้ทุกส่วนสามารถมองเห็นกันและกันได้ทั้งหมด ให้เด็กสามารถเคลื่อนที่จากกิจกรรมหนึ่งไปยังอีกกิจกรรมหนึ่งได้ ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในสิ่งที่ตนสนใจ (Self-Directed Learning) และครูสามารถดูแลเด็กๆได้ทั่วถึง

มาเรีย มอนเตสซอริ (Maria Montessori)(2532) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อเด็กไว้ในหนังสือ “The child in the Family” (ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ.1923 และยังมี การตีพิมพ์จนถึงปัจจุบัน) กล่าวไว้ว่า เมื่อเด็กต้องมาอยู่ในโลกของผู้ใหญ่ ทำให้เด็กกับสภาพแวดล้อมมีความไม่สมดุลกัน เช่น ความแตกต่างระหว่างสัดส่วนของสิ่งของเครื่องใช้ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ รวมถึงเรื่องของการเคลื่อนไหวของเด็กกับผู้ใหญ่ที่ต่างกัน เนื่องจากเด็กเคลื่อนไหวได้ช้ากว่าผู้ใหญ่ ซึ่งถ้ามีการใช้ขนาดสัดส่วนของสิ่งของเครื่องใช้และอัตราการเคลื่อนไหวของผู้ใหญ่เป็นเกณฑ์ อาจส่งผลให้เด็กเกิดการพัฒนาดตนเองได้ช้าลง ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมภายในสำหรับเด็กนั้น ไม่ว่าจะเป็นที่โรงเรียน หรือที่บ้าน ควรจัดให้มีความเหมาะสมกับ อายุ ขนาดสัดส่วนของร่างกาย กำลัง จะทำให้เด็กรู้สึกถึงความเป็นอิสระ และเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กด้วย ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมนั้นเป็นหลักพื้นฐาน ซึ่งควรใช้กับสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องเรือน วัตถุต่างๆที่อยู่รอบตัวเด็ก รวมถึงระยะเวลาใช้งานของสิ่งต่างๆ เช่น การวางของเล่นไว้บนชั้นในระยะเวลาที่เด็กสามารถเอื้อมหยิบได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ความสวยงามของสภาพแวดล้อมจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และทำให้เด็กอยากทำกิจกรรม นอกจากสภาพแวดล้อมที่สวยงามแล้ว ยังต้องเป็นสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และเป็นระเบียบด้วย

คู แอนด์ ลิวาร์ด (Khu and Rivard) (2014) ได้กล่าวถึงลักษณะเครื่องเรือน (Furniture) ตามแนวคิดของการจัดพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมอนเตสซอริ ว่า เครื่องเรือนมีขนาดสัดส่วนพอดีสำหรับเด็ก การจัดวางโต๊ะที่ไม่ได้วางอยู่กลางห้อง แต่จะเน้นชั้นวางสำหรับวางและจัดเก็บอุปกรณ์สำหรับการเรียนรู้ต่างๆของเด็ก เน้นพื้นที่โล่งกว้างเพื่อสำหรับการทำกิจกรรมของเด็ก องค์กรประกอบ

ของห้องเช่น โตะ เก้าอี้ ลึ้นชักต่างๆ ต้องมีขนาดสัดส่วนที่เตี้ย เป็นแบบลอยตัว โดยเด็กสามารถย้ายหรือเคลื่อนที่เองได้ ทำให้เด็กมีอิสระที่จะหาพื้นที่ที่ตนเองพอใจได้

เจคอบ แอนด์ ซาร์โกล์ (Jacobs and Sargo) (2005) ได้กล่าวไว้ว่า การแบ่งเขตหรือ Zone ของพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ สามารถแบ่งได้โดยการเปลี่ยนลักษณะพื้นที่ การกั้นส่วนพื้นที่โดยตู้หรือชั้นสำหรับวางของที่มีขนาดความสูงไม่มาก หรือการจัดกลุ่มที่นั่ง นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการแบ่งพื้นที่แบบ เว้าเข้า (Alcove) การแบ่งพื้นที่ลักษณะนี้จะช่วยเพิ่มจุดสนใจในการมองเห็นและผู้คนสามารถรับรู้ได้ง่าย

ไดร์ค (Dyck) (2002) ได้กล่าวไว้ว่า การวางผัง (Layout) ของห้องเรียนในรูปแบบที่เรียกว่า L-shaped Classroom โดยได้อธิบายคุณลักษณะการวางผังแบบ L-shaped Classroom ไว้ 3 ประการ ได้แก่ 1) เป็นรูปแบบห้องที่มีเส้นทแยงมุมยาวที่สุด ซึ่งทำให้การแบ่งพื้นที่ห้องได้ดีที่สุด 2) มีมุมภายในที่ชัดเจน ช่วยสร้างความรู้สึกที่น่าสำรวจค้นหา โดยทุกส่วนของพื้นที่ภายในห้องไม่จำเป็นต้องมองเห็นกัน 3) มีรูปแบบของการแบ่งพื้นที่ที่ไม่สมมาตร ซึ่งจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นความอยากรู้ได้อย่างเป็นธรรมชาติมากกว่าพื้นที่ที่มีความสมมาตรที่มีแนวโน้มที่จะเกิดพื้นที่ส่วนกลาง ในขณะที่พื้นที่แบบไม่สมมาตรสามารถสร้างความน่าสนใจให้แก่พื้นที่ได้มากกว่า นอกจากนี้การวางผังแบบ L-shaped Classroom ไม่จำเป็นต้องมีพื้นที่แนวยาว ทำให้ลดอัตราการวิ่งภายในห้องได้ ซึ่งลักษณะประการที่ 2 เรื่องของการมีมุมภายในที่ชัดเจนนั้นมีความต่างจากข้อเสนอแนะที่กล่าวมาข้างต้นของ นัฏฐิกา นวพันธุ์ ที่กล่าวมาก่อนหน้านั้น ที่เน้นให้ทุกส่วนสามารถเชื่อมกันได้มองเห็นกันได้ชัดเจนโดยไม่มีอะไรปิดกั้นพื้นที่ ประเด็นนี้อาจอธิบายได้ว่าวางผังแบบ L-shaped Classroom มีพื้นที่ทุกส่วนที่มองเห็นกันได้และมีพื้นที่ที่สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่องกัน ในส่วนของพื้นที่ห้องเรียนใหญ่ แต่จะมีการจัดมุมภายในเพิ่มเป็นมุมขนาดเล็ก สำหรับเป็นทางเลือกให้เด็กทำกิจกรรมเดี่ยวหรือกิจกรรมขนาดเล็ก เพื่อแบ่งพื้นที่คล้ายลักษณะแบบ Alcove ซึ่งจะให้มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมเพิ่มขึ้นแล้วยังสร้างความน่าสนใจให้กับพื้นที่ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อ

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.1 แสดงภาพการวางผังห้องเรียนแบบ L-shaped Classroom ประกอบด้วยห้องเรียนขนาดกว้าง และมีการแบ่งย่อยพื้นที่ขนาดเล็กภายในแยกออกไปเพื่อเป็นพื้นที่ให้เด็กสามารถเลือกทำงานแบบอิสระโดยสามารถเลือกทำงานคนเดียวหรือทำร่วมกับเพื่อนหลายๆคน ซึ่งมีทางเข้าออกของห้องเชื่อมกับพื้นที่ภายนอก
(สืบค้นเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2561)

คู แอนด์ ลีวาร์ด (Kuh and Rivard) (2014) ได้กล่าวไว้ว่า สีเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงในการออกแบบสภาพแวดล้อม เพราะสีมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของคน กล่าวคือ สีมีความสำคัญทางด้านจิตวิทยา ห้องเรียนมักจะใช้สีอ่อน อุปกรณ์ต่างๆภายในห้องต้องมีสีเป็นไปในโทนเดียวกัน มีสีที่เข้ากัน เพื่อให้เด็กมองและเข้าใจได้ง่ายและสามารถรับรู้และแยกหมวดหมู่ของวัสดุได้ สีขาวเป็นได้ทั้งโทนร่าเริงและโทนเย็น ขึ้นอยู่กับสภาพของแสงภายในพื้นที่นั้นๆ โดยที่ห้องสีขาวจะสร้างการตอบสนองทางอารมณ์น้อยที่สุด และห้องที่มีสีขาวยังทำให้มองเห็นสีของอุปกรณ์ภายในห้องได้อย่างชัดเจน

ส่วนในเรื่องของความสวยงามในการจัดสภาพแวดล้อมนั้น ภายในห้องอาจมีการประดับตกแต่งด้วยภาพผลงานศิลปะ อาจจะเป็นผลงานศิลปะที่เกิดจากฝีมือเด็กเอง ซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับสภาพแวดล้อม หรือรูปถ่ายธรรมชาติ การเพ้นท์ผนังเป็นลวดลายการ์ตูนหรือสื่อที่สามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ความสะอาดและความเป็นระเบียบก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สภาพแวดล้อมนั้นสวยงามขึ้นเช่นกัน

2.4.2 แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการศึกษาเด็ก

เพียเจท์ (Piaget) อ้างถึงใน วันชศมน ฉ่ำลัมัย (2549) อธิบายถึง วิธีในการศึกษาเด็ก (Research Techniques of Child Psychology) โดยส่วนมากนิยมใช้ 2 วิธี คือ

การศึกษาแบบตลอดชีวิต (Longitudinal Method) เป็นการศึกษาในช่วงระยะเวลาที่ยาวนาน โดยการศึกษาเป็นตัวบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ ไปจนถึงวัยชรา โดยมีการติดตามผลตลอดเวลา ซึ่งคนกลุ่มนี้จะถูกศึกษาเป็นช่วงเวลานาน มีการทดสอบ สังเกต พฤติกรรมอย่างละเอียด และสุดท้ายรวบรวมผลการทดลองแล้วนำผลการทดลองมาสรุปผล ตัวอย่างเช่น การศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการคิดและการสร้างความคิดรวบยอด ระหว่างเด็กอายุ 4 ขวบและ 10 ขวบ ผู้ทำการศึกษาต้องหากกลุ่มเด็กที่มีอายุ 4 ขวบ นำมาทำแบบทดสอบต่างๆ และทำการบันทึกผลในทุกๆปี หรือทุกๆครึ่งปี โดยจะต้องมีการทดสอบและบันทึกผลเรื่อยๆ จนเด็ก

อายุครบ 10 ขวบ แล้วจึงหยุดการทดลอง ข้อดีของการศึกษานี้คือ ทำให้รู้ถึงปัจจัยและสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรม ส่วนข้อเสียของการศึกษานี้คือ อาจเป็นการสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่าย เนื่องจากต้องใช้เวลาในการศึกษาทดลองนาน ในบางครั้งการทดลองอาจทำได้ไม่เต็มที่เพราะเด็กที่นำมาทดลองอาจไม่สบายหรือเสียชีวิตระหว่างการทำการทดลอง ทำให้การทดลองล้มเหลวหรือต้องเริ่มการทดลองใหม่ หรืออาจมีเทคนิคและเทคโนโลยีใหม่ๆเข้ามาช่วยในการวัดผล ทำให้การวัดผลเดิมได้ผลไม่ดีเท่าที่ควร

การศึกษาเด็กเฉพาะช่วงอายุที่น่าสนใจ (Cross-Sectional Method) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการคิดและการสร้างความคิดรวบยอดเหมือนที่กล่าวมาข้างต้น โดยในการศึกษาในรูปแบบที่สองนี้ได้ใช้เด็กที่มีอายุ 4-10 ขวบ มาอย่างละกลุ่ม ทำการทดสอบเด็กในเรื่องที่ต้องการศึกษา เสร็จแล้วจึงนำผลมาสรุปและตีความ ซึ่งทำให้ประหยัดเวลาในการทำการทดสอบ ข้อดีของการศึกษานี้คือได้ข้อมูลเพียงพอและเชื่อถือได้ จากกลุ่มระดับอายุเดียวกันเป็นจำนวนมาก ส่วนข้อเสียของการศึกษานี้คือ บางครั้งไม่สามารถบอกได้ว่าข้อมูล เช่น สิ่งแวดล้อมมีส่วนเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของเด็กหรือไม่ เช่น เด็กชาย ก มีความสามารถทางด้านภาษามากกว่าเด็กชาย ข ทั้งที่ทั้งสองอายุเท่ากัน โดยที่เด็กชาย ก เจริญเติบโตในเมืองหลวง ซึ่งมีสื่อและเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้ากว่าเด็กชาย ข ที่เกิดและอยู่อาศัยในสังคมชนบท

อย่างไรก็ตามในการศึกษาเด็กนั้นนิยมใช้วิธีการศึกษาแบบ การศึกษาเด็กเฉพาะช่วงอายุที่น่าสนใจ (Cross-Sectional Method) มากกว่าวิธี การศึกษาแบบตลอดชีวิต (Longitudinal Method) เนื่องจากวิธีการศึกษาแบบตลอดชีวิต เป็นวิธีที่สิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่าย นอกจากนี้การที่บุคคลใดรู้ว่าตนเองเป็นผู้ถูกสังเกต ถูกทดสอบอยู่ตลอดเวลาอาจทำให้ผลที่ได้ไม่ใช่ความจริงทั้งหมดและไม่เป็นไปตามธรรมชาติ

งานศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพแวดล้อมซึ่งเป็นทางผ่านเข้าสู่ของสถานรับเลี้ยงเด็ก โดย ลิซ่าแอน ฮูเวอร์ (Lisa Anne Hoover) (Master of Science Degree, 1995) เป็นการศึกษาเพื่อตรวจสอบรูปแบบตลอดช่วงเวลาของการผ่านเข้าภายในโรงกลาง ของศูนย์รับเลี้ยงเด็กในช่วงเวลาตอนกลางวัน ระหว่างผู้ปกครอง เด็ก และเจ้าหน้าที่ โดยขอบเขตของการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็กตลอดเวลาที่แยกจากกันและกลับมาอยู่ด้วยกันอีกของเด็กและผู้ปกครอง โดยเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือ การสร้างแบบจำลองโรงกลางของศูนย์รับเลี้ยงเด็กตอนกลางวัน ขนาดมาตราส่วน 1:12 ภายในแบบจำลองประกอบไปด้วยเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งอ้างอิงจากรูปแบบเฟอร์นิเจอร์ที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมจริง จากนั้นได้นำเด็กออกมาในห้องเรียน นำเด็กไปยัง

โถงกลางที่จัดเตรียมไว้ โดยเด็กจะถูกถามคำถามเพื่อวัดระดับความพึงพอใจ (Likert format) ถามความรู้สึกของเด็กที่มีต่อการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในโถงกลาง โดยการใช้มาตราส่วนของระดับรอยยิ้มบนใบหน้าของรูปภาพ โดยให้เด็กเลือกจากรูปหน้าบึ้ง > หน้าเฉย > หน้ายิ้ม เพื่อให้เด็กสามารถตอบคำถามได้ง่ายขึ้น ในขณะที่เด็กพูดนั้นผู้วิจัยทำการบันทึกวิดีโอไว้ด้วย

วิธีการวิจัยในรูปแบบนี้ โดยการสร้างแบบจำลองขึ้น จะทำให้เด็กเข้าใจถึงสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่ได้ง่ายขึ้น และรูปแบบที่น่าสนใจของเครื่องมือในการวิจัยนั้นทำให้เด็กอยากมีส่วนร่วมในการทดสอบและช่วยประหยัดเวลาในการทำวิจัย

รูปที่ 2.2 แสดงตัวอย่างรูปการ์ตูนที่ใช้ในการทดลองงานวิจัย จากรูปหน้าบึ้ง > หน้าเฉย > หน้ายิ้ม เพื่อให้เด็กสามารถตอบคำถามได้ง่ายขึ้น (สืบค้นเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2561)

2.4.2.3 การศึกษาพฤติกรรมของเด็กโดยวิธีการสังเกต

ผศ.สิริมณี บรรจง (2556) ได้มีการแบ่งประเภทของการสังเกตไว้ ดังนี้

1) การสังเกตโดยการเข้าร่วม (participant observation) คือการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตที่ผู้สังเกตต้องเข้าไปอยู่ร่วมกับเด็ก แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

การเข้ามีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (complete participant) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของกลุ่ม ปฏิบัติตนเหมือนกับเป็นผู้ถูกสังเกตเป็นวิธีการที่ได้ข้อมูลที่มามีคุณค่ามาก แต่ต้องใช้ผู้สังเกตที่มีความเชี่ยวชาญสูง

การเข้าไปร่วมไม่สมบูรณ์ (incomplete participant) คือ การที่ผู้สังเกตจะเข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมบ้างตามความจำเป็น เช่น การเข้าร่วมเพื่อสร้างสัมพันธ์ระหว่างผู้สังเกตและผู้ถูกสังเกต ทั้งนี้เพื่อสร้างความคุ้นเคยเป็นกันเอง แต่ผู้ถูกสังเกตอาจจะรู้ตัวว่ากำลังถูกสังเกต

2) การสังเกตโดยไม่เข้าร่วม (non-participant-observation) คือ วิธีการสังเกตที่ผู้สังเกตไม่เข้าร่วมกิจกรรม ผู้สังเกตเป็นบุคคลภายนอก การสังเกตวิธีนี้ผู้ถูกสังเกตอาจรู้ตัวว่าถูกสังเกตเพราะมีการบอกจุดมุ่งหมาย เวลา สถานที่ หรืออาจสังเกตโดยที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัว การสังเกตวิธีนี้อาจทำได้โดยการสังเกตจากห้องกระจกเพียงด้านเดียว หรือจากโทรทัศน์วงจรปิด เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ เช่นบนสื่อออนไลน์ การค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) การสังเกตแบบเป็นทางการ (formal observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้ถูกสังเกต รู้ตัวว่าถูกสังเกต มีข้อดีคือได้ข้อมูลตรงจุดมุ่งหมายเพราะมีการนัดหมายวันเวลาล่วงหน้า ประหยัดเวลา มีการสังเกตตามเวลาทั้งหมด แต่มีข้อจำกัดคือข้อมูลที่ได้อาจไม่เป็นธรรมชาติ เพราะผู้ถูกสังเกตปรับตัว พฤติกรรมที่แสดงออกอาจเบี่ยงเบนไปได้

4) การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ (informal observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัวว่าถูกสังเกต เพราะผู้ถูกสังเกตมิได้บอกจุดมุ่งหมาย วัน เวลา และสถานที่ไปสังเกต การสังเกตแบบนี้มีข้อดีคือได้ข้อมูลที่เป็นธรรมชาติมีความใกล้เคียงตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด เพราะพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตเป็นธรรมชาติ เนื่องจากไม่รู้ตัวว่าถูกสังเกต แต่มีข้อจำกัดคือวิธีการสังเกตแบบนี้ใช้เวลามาก ต้องคอยแอบติดตามพฤติกรรมของเด็ก เพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่กำหนดไว้

การสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย เป็นวิธีการหนึ่ง ที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก เพื่อนำผลการสังเกตนั้นมาประเมินพัฒนาการของเด็ก รูปแบบการสังเกตพฤติกรรม นั้น มีทั้งแบบที่ไม่เป็นทางการและเป็นทางการ แต่สามารถนำมาใช้ได้ผลดีที่สุดในทุกขั้นตอนของ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สังเกตพฤติกรรมด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัยนั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กปฐมวัยทุกคนจำเป็นต้องมีทักษะในการสังเกต จึงจะสามารถจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เป็นรายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.3 การประเมินหลังการเข้าครอบครองพื้นที่ (Post-Occupancy-Evaluation)

ในหัวข้อนี้งานวิจัยในประเทศส่วนใหญ่เป็นการวิจัยในด้านของปัญหาและวัดระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานพื้นที่ ซึ่งสามารถสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

จรุงเกียรติ โอสถเจริญผล (2546) ได้ทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในสถานสงเคราะห์เด็กชาย” โดยได้สรุปแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมเดิมภายในอาคารหอนอนโดยใช้วิธีการประเมินหลังการเข้าครอบครองพื้นที่ (Post-Occupancy-Evaluation) ได้แก่ ภายในอาคารหอนอนควรมีทางเข้า-ออกที่สะดวก ให้สามารถเชื่อมต่อพื้นที่ต่างๆภายในสถานสงเคราะห์ได้ โดยภายในอาคารหอนอนควรมีพื้นที่พักผ่อนสำหรับเด็ก ห้องน้ำควรแยกออกจากตัวอาคารหอนอนเพราะต้องการให้มีการระบาย ถ่ายเทอากาศได้ดี แสงแดดส่องถึง แต่ต้องมีทางเชื่อมพื้นที่ที่มีหลังคา และภายในอาคารหอนอนต้องมีพื้นที่ที่มีความเป็นส่วนตัว เพื่อสำหรับทำกิจกรรมส่วนตัว เช่น มีตู้เก็บของส่วนตัว เติงนอน โต๊ะอ่านหนังสือเป็นต้น และพบว่าตู้เก็บของส่วนตัวเป็นสิ่งที่เด็กต้องการมากที่สุด และพื้นที่ที่เด็กต้องการเพิ่มเติมคือ ห้องกิจกรรมซึ่งเป็นพื้นที่ที่เด็กจะใช้เวลาวางในการทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ

สุรติ จิตรสิงห์ (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมกายภาพภายในสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” โดยได้เสนอแนะแนวทางในการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมเด็ก โดยใช้วิธีการประเมินหลังการเข้าครอบครองพื้นที่ (Post-Occupancy-Evaluation) ดังนี้ รูปแบบกิจกรรมและกิจวัตรของเด็กในสถานสงเคราะห์มีรูปแบบคล้ายโรงเรียนอนุบาลในสถานสงเคราะห์ จึงได้มีการจัดผังพื้นที่ส่วนพักอาศัยของเด็กและส่วนพื้นที่กิจกรรมของเด็กให้อยู่บริเวณส่วนด้านในของสถานสงเคราะห์เพื่อความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย โดยมาทางสัญจรที่เชื่อมถึงกัน สามารถเข้าออกได้อย่างสะดวก สภาพแวดล้อมภายในพื้นที่กิจกรรมต้องมีขนาดกว้างเพียงพอต่อการใช้งานของเด็กคือไม่ต่ำกว่า 4.6 ตารางเมตรต่อคน วัสดุปูพื้นควรเป็นพรมยาง ขนาดเครื่องเรือนควรมีขนาดเล็กพอดีกับสัดส่วนของเด็ก เครื่องเรือนควรมีน้ำหนักเบา มีสีสดใส เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก เครื่องเล่นเด็กควรมีหลากหลายชนิดสีสดใส และมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนเด็ก กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับการจัดโต๊ะกิจกรรมนั่งแบบกลุ่ม และพอใจกับห้องที่มีความกว้างมากๆ เพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมกลุ่มและเคลื่อนไหวอย่างอิสระ ต้องการให้มีช่องประตูและหน้าต่างในปริมาณที่มาก เพื่อให้แสงสว่างและการระบายอากาศเป็นไปได้ดี ส่วนของสนามเด็กเล่นต้องมีขนาดกว้างและมีพื้นที่โล่งสำหรับเด็กได้วิ่งเล่นได้อย่างสะดวกและปลอดภัย บริเวณสนามเด็กเล่นควรปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มความร่มรื่น เครื่องเล่นควรทำจากพลาสติกเพื่อความปลอดภัยของเด็ก ในบริเวณสนามเด็กเล่นอาจมีการติดตั้งก๊อกน้ำหรืออ่างล้างมือ เพื่อให้ได้ทำความสะอาดร่างกายหลังทำกิจกรรมด้วย

สรุป จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในข้างต้นพบว่า มีการใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์เด็กและเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเด็ก โดยใช้รูปแบบการประเมินหลังการเข้าครอบครองพื้นที่ (Post-Occupancy-Evaluation) โดยวิธีการสังเกต การลงสำรวจพื้นที่จริง และการสอบถามสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก พื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานสงเคราะห์เด็ก รวมทั้งได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับเจ้าหน้าที่ที่ดูแลภายในสถานสงเคราะห์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยนำมาสรุปรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่สอบถามกับเด็ก พบว่า การออกแบบภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนควรจัดให้มีพื้นที่ที่กว้าง มีทางเชื่อมเข้าออกพื้นที่กับพื้นที่ส่วนที่พักอาศัยอย่างสะดวกและปลอดภัย ขนาดพื้นที่กิจกรรมต้องเพียงพอต่อการใช้งานของเด็ก ห้องกิจกรรมควรมีทั้งพื้นที่ที่เปิดโล่งและพื้นที่ที่มีการกั้นด้วยผนัง เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดสมาธิ วัสดุเครื่องเรือนและเครื่องเล่นควรมีน้ำหนักเบา และมีขนาดสัดส่วนที่เล็กพอดีสำหรับเด็ก

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

แนวทางเพื่อการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียน(อายุ 3-6 ปี) กรณีศึกษา สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยมุ่งเน้นการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการลักษณะทางกายภาพและพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน แนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน หลักการออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินสภาพแวดล้อมของอาคารหลังการเข้าใช้ เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานอาคาร ความต้องการ รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นตามสภาพการจริง และศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอแนะแนวทางในการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียน(อายุ 3-6 ปี) กรณีศึกษา สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการใช้งาน เป็นการศึกษาที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mix Method) คือเชิงปริมาณ + เชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดการศึกษาวิจัยดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ **3.1 ขั้นตอนในการวิจัย** แปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ ที่ได้จากงานวิจัยและเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา

3.1.2 ศึกษาข้อมูลขั้นต้นจากสถานที่จริง เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ทั้ง 3 แห่ง ให้ทราบถึงพฤติกรรมในสภาพแวดล้อม ทราบถึงกิจกรรม โดยวิธีการสัมภาษณ์และเข้าสังเกตการณ์ ศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของผู้ใช้งานพื้นที่เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการออกแบบงานวิจัย

3.1.3 ทำการออกแบบการวิจัยและเครื่องมือในการวิจัยตามข้อมูลทั้งหมดที่ได้ทำการศึกษามา

3.1.4 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากสถานสงเคราะห์ทั้ง 2 แห่งที่เลือกไว้ โดยเข้าทำการสำรวจสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน เข้าทำกิจกรรม สังเกตการณ์พฤติกรรมการใช้พื้นที่กิจกรรม และทัศนคติความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ โดยวิธีการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ทั้งแบบที่มีโครงสร้างและการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

3.1.5 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ โดยยึดแนวทางตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและทำการสรุปผลการวิเคราะห์

3.1.6 สรุปผลข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางเพื่อการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 3-6 ปี) กรณีศึกษา สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับการใช้งาน เหมาะสมแก่ความพึงพอใจ และช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

3.2 ตัวแปรในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียน(อายุ 3-6 ปี) ที่เหมาะสมต่อการทำกิจกรรมและสอดคล้องกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ โดยใช้วิธีการประเมินสภาพแวดล้อมอาคารหลังการเข้าใช้ (Post-Occupancy-Evaluation) โดยศึกษาความพึงพอใจในการเข้าใช้งานพื้นที่ (Space) ซึ่งมีตัวแปรในการวิจัยดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการเรียนเท่านั้นไปก่อนแล้วให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงกรอบในการวิเคราะห์และเครื่องมือในการเก็บข้อมูล
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรอบในการวิเคราะห์	เครื่องมือในการเก็บข้อมูล
- กิจกรรมของผู้ใช้พื้นที่ในส่วนพื้นที่กิจกรรมของเด็ก กลุ่มอายุ 3-6 ปี ภายในสถานสงเคราะห์เด็ก	- สังเกตการณ์และจดบันทึก - การสัมภาษณ์ - การใช้แบบสอบถาม
- สภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมของเด็ก กลุ่มอายุ 3-6 ปี ภายในสถานสงเคราะห์เด็ก	- ทบทวนวรรณกรรม - สังเกตการณ์และจดบันทึก - การสัมภาษณ์ - การใช้แบบสอบถาม
- ความพึงพอใจของผู้ใช้พื้นที่กิจกรรมของเด็ก กลุ่มอายุ 3-6 ปี ภายในสถานสงเคราะห์เด็ก ที่มีต่อรูปแบบของกิจกรรม พฤติกรรมและสภาพแวดล้อมทางกายภาพในปัจจุบัน	- การสัมภาษณ์ - การใช้แบบสอบถาม

3.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยและกรอบของการวิจัยที่กำหนดไว้แล้วว่า เลือกทำการศึกษาวิจัยเฉพาะสถานสงเคราะห์เด็กที่ให้การสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มอายุ 3-6 ปี สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่อยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสถานสงเคราะห์เด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ให้การสงเคราะห์เด็กในกลุ่มอายุ 3-6 ปี ตามกรอบของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกมาทั้งหมด 2 แห่ง เพื่อเป็นกรณีศึกษา

- 1) สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง จังหวัด ขอนแก่น
- 2) สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านอุดร จังหวัด อุดรธานี

โดยผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยนี้ได้แก่ บุคคลากรทั้งหมดที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ทั้ง 2 แห่ง ซึ่งได้แก่

- 1) ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ครูพัฒนาการ พิเศษ
- 2) เด็กที่อยู่ในการสงเคราะห์ของสถานสงเคราะห์ทั้ง 2 แห่งจากที่กล่าวมาข้างต้น

สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยนี้ จะเลือกทำการศึกษาให้ตรงตามวัตถุประสงค์และกรอบของการวิจัย โดยเลือกทำการศึกษากิจกรรมและพฤติกรรมในการใช้พื้นที่ของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี ที่อยู่ในการสงเคราะห์ของสถานสงเคราะห์เด็กทั้งหมด ทั้ง 2 แห่งที่กล่าวมาข้างต้น และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกทำการศึกษาทัศนคติที่มีต่อรูปแบบกิจกรรม และสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี ได้แก่ครูพัฒนาการที่ดูแลเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี ที่อยู่ในการสงเคราะห์ของสถานสงเคราะห์เด็กทั้งหมด ทั้ง 2 แห่งที่กล่าวมาข้างต้น

3.4 วิธีการและเครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยนี้จัดอยู่ในประเภทของการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Method) เป็นการวิจัยที่เกี่ยวกับเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มอายุ 3-6 ปี ซึ่งเครื่องมือสำหรับการวิจัยส่วนหนึ่งจะเป็นการสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติกิจกรรม และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลที่เกี่ยวข้องกับเด็กถึงความพึงพอใจในด้านต่างๆของสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมของสถานสงเคราะห์ ผสมผสานกับกระบวนการประเมินสภาพแวดล้อมอาคารหลังการเข้าใช้ (Post-Occupancy-Evaluation) ทำให้ได้รู้ถึงรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับความพึงพอใจและความต้องการด้านการใช้งานของเด็กผู้ใช้พื้นที่ที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่

3.4.1 การสังเกตการณ์

สำรวจสภาพแวดล้อมปัจจุบันภายในสถานสงเคราะห์ ทำการบันทึกโดยการทำผังบริเวณ ทำผังพื้นที่ภายในส่วนพื้นที่กิจกรรม ทำผังตำแหน่งอุปกรณ์ไฟฟ้า ตำแหน่งดวงโคม ผังพัดลมอุปกรณ์ระบายอากาศ ผังเครื่องทำความเย็น ถ่ายภาพส่วนพื้นที่ต่างๆด้วยกล้องถ่ายภาพที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งหมด เช่น สี รูปแบบเครื่องเรือน รูปแบบอาคาร ประตู หน้าต่าง ช่องแสง และส่วนประกอบต่างๆให้ได้มากที่สุดตามกรอบตัวแปรของการวิจัย เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการดำเนินการวิจัยต่อไป

การสังเกตการณ์กิจกรรมต่างๆในพื้นที่กิจกรรม สังเกตถึงรูปแบบของกิจกรรมและความสะดวกในการใช้งานภายในพื้นที่ ถ่ายภาพด้วยกล้องถ่ายภาพ และการวาดภาพบรรยากาศ เพราะกลุ่มตัวอย่างที่เลือกทำการศึกษาคือเด็กอายุ 3-6 ปี อาจจะไม่สามารถให้คำตอบโดยการสัมภาษณ์หรือตอบคำถามได้โดยตรง การสังเกตพฤติกรรมจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญมาก โดยขั้นตอนทั้งหมดผู้วิจัยได้ลงมือทำด้วยตนเอง

การสังเกตพฤติกรรมและปฏิกิริยาของเด็ก โดยที่ผู้วิจัยใช้ทั้งวิธีแบบเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของเด็ก และการสังเกตแบบไม่เข้าไปมีส่วนร่วมหรืออยู่เกี่ยวกับกิจกรรมของเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้แสดงพฤติกรรมออกมาอย่างเป็นธรรมชาติ

3.4.2 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เครื่องมือชนิดนี้ใช้ในการสัมภาษณ์ครูผู้ดูแลเด็ก พี่เลี้ยง

และเจ้าหน้าที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กภายในสถานสงเคราะห์ ให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการทำกิจกรรมต่างๆ พฤติกรรมของเด็กและข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม โดยเน้นไปที่ตัวแปรในเรื่องความ

สะดวกสบายของการทำงาน ข้อดี ข้อเสีย ความชอบ หรือไม่ชอบ ปัญหา และอุปสรรคต่างๆในการใช้งานพื้นที่กิจกรรม

3.4.3 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เครื่องมือในส่วนนี้จะใช้ในการสอบถามถึงทัศนคติ ความพึงพอใจในการใช้งานพื้นที่และองค์ประกอบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่กิจกรรม โดยจะทำการสอบถามครูผู้ดูแลเด็ก พี่เลี้ยงและเจ้าหน้าที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กภายในสถานสงเคราะห์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ การศึกษาเอกสาร วิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์กิจกรรม พฤติกรรม ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยอาศัยหลักแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบมาสนับสนุน

3.5.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งได้จากการสอบถาม การสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์แบบสถิติพรรณนา เสนอเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลเสนอในรูปแบบตาราง พร้อมกับคำอธิบาย สรุปเป็นข้อมูลที่สามารถใช้ในการออกแบบโดยอาศัยหลักแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบมาสนับสนุน

3.6 ข้อจำกัดของการทำวิจัย

3.6.1 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กในสถานสงเคราะห์ ตามกฎระเบียบและข้อปฏิบัติบางข้อของสถานสงเคราะห์นั้นๆ ทำให้บางพื้นที่ไม่สามารถถ่ายภาพได้ หรือไม่อาจนำภาพถ่ายและชื่อของเด็กภายในสถานสงเคราะห์ออกมาเผยแพร่ได้ทั้งหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ข้อมูลทั่วไปของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนกลุ่มอายุ 3-6 ปี

ในบทนี้จะแสดงถึงข้อมูลทั่วไปและสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ปัจจุบันของสถานสงเคราะห์ที่เลือกทำการศึกษาทั้ง 2 แห่ง ซึ่งเป็นสถานสงเคราะห์เด็กสังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ให้การสงเคราะห์เด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 แห่ง ได้แก่ สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี และสถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง จังหวัดขอนแก่น โดยมีหัวข้อดังนี้

- 4.1 ข้อมูลทั่วไปและการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์
- 4.2 ข้อมูลจำนวนเด็กที่ให้การสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่ ครู พี่เลี้ยงที่ดูแลเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี
- 4.3 ข้อมูลที่ตั้ง สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

จากหัวข้อที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการอธิบายเพื่อให้ทราบถึงข้อมูล รูปแบบการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ วัตถุประสงค์ของแผนงาน การบริหาร ภารกิจ ข้อมูล จำนวนที่เกี่ยวกับเด็กที่ได้รับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์ การอธิบายถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การจัดพื้นที่ใช้สอยในส่วนพื้นที่ที่ทำการวิจัย และข้อมูลสภาพแวดล้อมส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องภายในสถานสงเคราะห์ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัย และการเสนอแนะการออกแบบเพิ่มเติมในอนาคต

4.1 ข้อมูลทั่วไปและการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์

4.1.1 สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

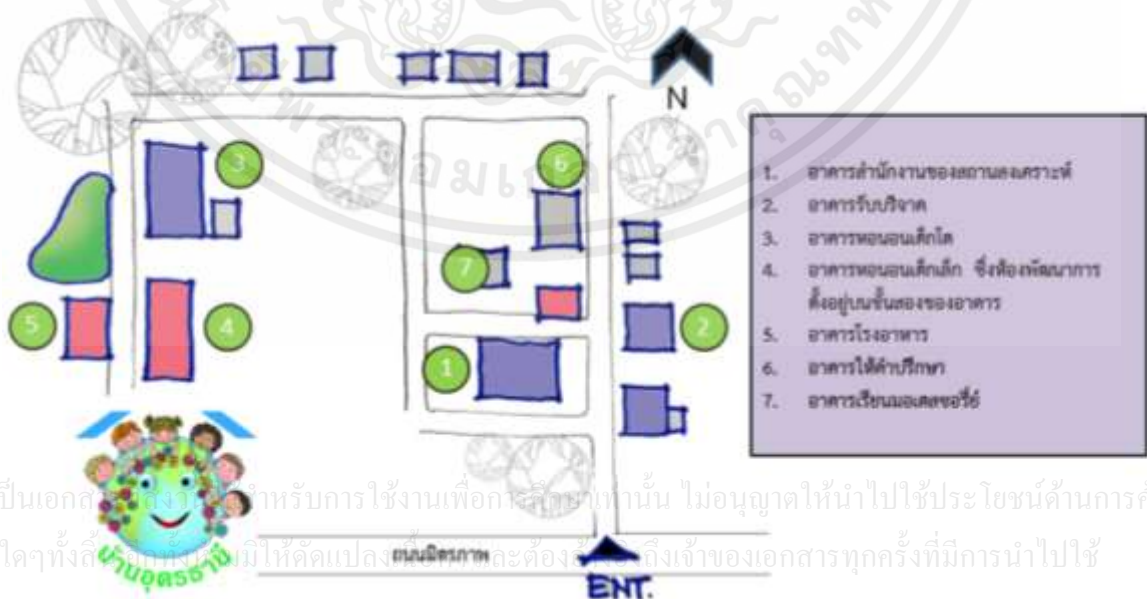
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเฉพาะบุคคลเท่านั้น อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องแจ้งไปยังเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานสงเคราะห์เด็กหญิงอุดรธานี ตั้งอยู่เลขที่ 238 หมู่ที่ 4 ถนนมิตรภาพ ตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จัดตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 3 พฤศจิกายน 2520 เพื่อเป็นสถานสงเคราะห์เด็กหญิงอุดรธานี หรือบ้านอุดรธานี เป็นหน่วยงานที่ให้การสงเคราะห์อุปการะเลี้ยงดู และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหญิง อายุระหว่าง 5 -18 ปี จาก 19 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เป็นเด็กกำพร้า ถูกทอดทิ้ง หรือมาจากครอบครัวที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ตลอดจนเด็กเร่ร่อน พลัดหลง ต่อมาเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2523 ได้รับอุปการะเด็กอ่อนอายุแรกเกิด - 6 ปี ทั้งชายหญิง ซึ่งเป็นเด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้งไว้ในโรงพยาบาล หรือตามที่สาธารณะ ตลอดจนมาจากครอบครัวที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ ในปี 2539 สถานสงเคราะห์ฯ ได้เพิ่มบริการให้เป็นสถานที่อุปการะเด็กที่เกิดจากบิดามารดาที่ได้รับเชื้อเอ็ดส์ ซึ่งถูกทอดทิ้ง ครอบครัวยากจน ขาดผู้อุปการะเด็ก เพื่อเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม

เป้าหมายการดำเนินงาน มุ่งให้เด็กในความอุปการะมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยครบทุกด้าน ส่งเสริมการเรียนรู้ และได้รับการศึกษาตามความสามารถอย่างเหมาะสม พึ่งพาตนเองและอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

4.1.1.1 บริการด้านต่างๆที่จัดให้แก่เด็กในสถานสงเคราะห์

บริการด้านการเลี้ยงดู สถานสงเคราะห์จะจัดให้เด็กอยู่ในอาคารเรือนนอน โดยมีการแบ่งตามช่วงอายุ ได้แก่อาคารเด็กเล็ก และอาคารเด็กโต

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานานับ ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งนี้หากมีให้คัดแปลงแก้ไขต้องแจ้งเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.1 แผนผังและบรรยากาศสภาพแวดล้อมโดยรวมของสถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี

ที่มา : ผู้วิจัย (2561)

ภายในอาคารเรือนนอน จะจัดให้มีบรรยากาศเหมือนบ้าน โดยจะมีการแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน ได้แก่ ส่วนพื้นที่ห้องนอน โดยเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี จะนอนรวมที่ห้องเดียวกัน พื้นที่ห้องน้ำ พื้นที่ห้องแต่งตัวและพื้นที่กิจกรรมฝึกพัฒนาการ โดยมีพี่เลี้ยงดูแลอาคาร 4-8 คน ทำหน้าที่ดูแล ป้อนอาหาร ฝึกกิจวัตรประจำวัน พาเข้านอน ควบคุมการเล่น และฝึกให้ออกกำลังกายตามช่วงวัยเพื่อพัฒนาการเจริญเติบโต

บริการด้านการส่งเสริมพัฒนาการ

สถานสงเคราะห์ สถานสงเคราะห์ได้จัดโครงการเพื่อกระตุ้น ส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี โดยจัดให้มีครูพัฒนาการประจำทุกช่วงวัย ทำหน้าที่ส่งเสริม และฝึกพัฒนาการ ได้แก่ การฝึก ส่งเสริมพัฒนาการของกล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก การฝึกภาษา ฝึกการทำกิจวัตรประจำวันเพื่อที่เด็กจะได้รู้จักช่วยเหลือตนเองได้ การส่งเด็กเรียนภายนอกและฝึกการเข้าสังคม ตลอดจนช่วยวางแผนการฝึกพัฒนาการเป็นรายบุคคล ในกรณีที่เด็กมีพัฒนาการที่ช้ากว่าปกติ

บริการด้านสังคมสงเคราะห์

โดยนักสังคมสงเคราะห์จะดำเนินการจัดหาครอบครัวทดแทนให้แก่เด็ก ตามสิทธิเด็กโดยกล่าวไว้ว่า เด็กมีสิทธิที่จะเจริญเติบโตในครอบครัว รวมทั้งจัดบริการด้านอื่นๆ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัว ได้แก่ การจัดทำ ติดตามประวัติเด็ก จัดหาครอบครัวอุปการะ เยี่ยมบ้านเด็ก และครอบครัว การส่งเด็กกลับสู่ครอบครัวเดิม ติดตามผลเมื่อส่งเด็กไปสู่ครอบครัวใหม่หรือครอบครัวเดิม การจัดหาอาสาสมัครในการดูแล เลี้ยงดูเด็ก และรวมถึงการให้คำปรึกษาแก่ครอบครัว เป็นต้น

บริการด้านสุขอนามัยและโภชนาการ

จากการปัญหาการตั้งครรรภ์อันไม่พึงประสงค์จากมารดา เด็กถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่มาตั้งแต่กำเนิด ส่งผลให้สุขภาพ อนามัยของเด็กบางคนไม่แข็งแรง ภูมิคุ้มกันต่ำ ทางสถานสงเคราะห์ได้มีการจัดบริการ สุขภาพ อนามัย และโภชนาการ ได้แก่ การจัดแพทย์มาตรวจรักษาเด็กที่เจ็บป่วยในกรณีที่อาการไม่หนักมาก หากอาการหนักจะส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลทันที จัดให้มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่างๆ และเด็กจะได้รับการดูแลด้านโภชนาการ คุณภาพอาหารและปริมาณที่ควรจะได้รับในแต่ละช่วงวัยอย่างเหมาะสม

บริการด้านจิตวิทยา

สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี ได้มีการจัดนักจิตวิทยาเพื่อให้บริการวัดพัฒนาการของเด็ก และช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กให้สมกับช่วงวัย การให้คำปรึกษาเด็กเป็นรายบุคคล และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านอารมณ์และจิตใจ

4.1.1.2 การบริหารงานของสถานสงเคราะห์

สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี แบ่งสายการบริหารเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่

1) ฝ่ายบริหารสถานสงเคราะห์ 22 คน รับผิดชอบงานธุรการ การเงิน บัญชี งบประมาณ แผนงานต่างๆภายในสถานสงเคราะห์ อาคารสถานที่ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่างๆ

2) ฝ่ายสวัสดิการสงเคราะห์ 50 คน รับผิดชอบด้านการจัดหาครอบครัวทดแทน การรับอุปการะเด็ก การดูแล ปรับพฤติกรรมเพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เป็นไปตามช่วงวัย การรักษาเด็กจากอาการเจ็บป่วย การให้คำปรึกษารวมถึงการจัดหาอุปกรณ์ต่างๆให้สำหรับเด็กพิเศษ

บุคลากรภายในสถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานีรวมทั้งหมด 73 คน ประกอบด้วย

ข้าราชการ	7	คน
ลูกจ้างประจำ	18	คน
พนักงานราชการ	31	คน
ลูกจ้างชั่วคราว	17	คน

ตารางที่ 4.1 แสดงตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ และจำนวนของเจ้าหน้าที่ภายในสถานสงเคราะห์

ตำแหน่ง	หน้าที่	จำนวน
ข้าราชการ		
- ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์	ดูแลปกครองบุคลากรและเด็กภายในสถานสงเคราะห์ และแบ่งงานให้บุคลากรในสถานสงเคราะห์ตามความสามารถของแต่ละบุคคลรวมถึงให้คำแนะนำการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดประโยชน์ด้านการค้าประสิทธิภาพสูงสุด	1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และ

- นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ	ดูและรับผิดชอบงานและกระจายงานตามแผนกธุรการ งานสารบัญ บริหารบุคคล การเงินและบัญชี อาคารสถานที่ การดูแลเลี้ยงดูและบริการเด็กในอุปการะด้านปัจจัยสี่ ดูแลระเบียบวินัยของเด็ก ประสานงานทั่วไป	1
- นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ	ให้ความช่วยเหลือดูแล ปกป้องคุ้มครอง และพัฒนาเด็กในสถานสงเคราะห์ที่ได้รับปัจจัยพื้นฐานอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีความปลอดภัย ได้รับการส่งเสริมพัฒนาอย่างเหมาะสมตามวัย และเต็มศักยภาพของเด็กให้มีพัฒนาการรอบด้านทั้งด้านทักษะชีวิตและสังคม	1

ตารางที่ 4.1(ต่อ) แสดงตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ และจำนวนของเจ้าหน้าที่ภายในสถานสงเคราะห์

ตำแหน่ง	หน้าที่	จำนวน
- นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ	ให้ความช่วยเหลือดูแล ปกป้องคุ้มครอง และพัฒนาเด็กในสถานสงเคราะห์ที่ได้รับปัจจัยพื้นฐานอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีความปลอดภัย ได้รับการส่งเสริมพัฒนาอย่างเหมาะสมตามวัย และเต็มศักยภาพของเด็กให้มีพัฒนาการรอบด้านทั้งด้านทักษะชีวิตและสังคม	1
- เจ้าพนักงานธุรการชำนาญการ	รับผิดชอบ ดูแลเรื่องเอกสารต่างๆ ภายใน	2

	สถานสงเคราะห์	
- เจ้าหน้าที่งานการเงินและบัญชีชำนาญการ	รับผิดชอบดูแลเรื่องการเงิน งบประมาณ และการทำบัญชีต่างๆภายในสถานสงเคราะห์	1
- นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ	รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในสำนักงานหรือการบริหารราชการทั่วไป ภายใต้การกำกับ แนะนำ ตรวจสอบ และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย จัดเตรียมการประชุมหรือเตรียมเอกสารต่างๆ บันทึกและเรียบเรียงเอกสารการประชุม	1
รวม		7

ตำแหน่ง	หน้าที่	จำนวน
ลูกจ้างประจำ		
- พี่เลี้ยง	ดูแลเด็ก ช่วยเหลือเด็กในการทำกิจวัตรประจำวัน ดูแลเรื่องความสะอาดเบื้องต้น	15
- พนักงานช่วยการพยาบาล	ดูแลให้การพยาบาลเบื้องต้นแก่เด็กภายใน	1

	สถานสงเคราะห์	
- พนักงานพิมพ์	รับผิดชอบการพิมพ์เอกสารต่างๆภายในสถานสงเคราะห์	2
รวม		18
พนักงานราชการ		
- ครูพี่เลี้ยง - นักพัฒนาสังคม	- ดูแลเด็ก ช่วยเหลือเด็กในการทำกิจวัตรประจำวัน พาเด็กทำกิจกรรม สอนเด็กและดูแลเรื่องการฝึกพัฒนาการของเด็ก - วางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กภายในสถานสงเคราะห์ ช่วยเหลือให้บริการข้อมูลเอกสาร สื่อและคู่มือในรูปแบบต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไป ร่วมจัดการฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้แก่บุคลากรภายในหน่วยงาน ครอบครัวยุทธ ชุมชน หน่วยงาน ภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไป เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้การสงเคราะห์เด็กในสถานสงเคราะห์	31
รวม		31

ตารางที่ 4.1(ต่อ) แสดงตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ และจำนวนของเจ้าหน้าที่ภายในสถานสงเคราะห์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตำแหน่ง	หน้าที่	จำนวน
---------	---------	-------

ลูกจ้างชั่วคราว	การจ้างงานขึ้นอยู่กับเงินงบประมาณในแต่ละปี ทำให้แต่ละปีตำแหน่งและการจ้างงานมีการเปลี่ยนแปลงตลอด จึงไม่สามารถระบุหน้าที่ได้	17
รวม		17

ตารางที่ 4.1(ต่อ) แสดงตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ และจำนวนของเจ้าหน้าที่ภายในสถานสงเคราะห์

4.1.2 สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง จังหวัดขอนแก่น

สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง ตั้งอยู่ที่ 283 หมู่ 13 ถนนกสิกรทุ่งสร้าง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เดิมชื่อสถานแรกรับเด็กชายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2514 เพื่อให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี ทั้งชายและหญิงที่พึงได้รับการสงเคราะห์ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ.2515 ได้แก่ เด็กกำพร้า ถูกทอดทิ้ง ไร้ที่พึ่ง เร่ร่อน พลัดหลง ครอบครัวแตกแยก ฐานะยากจน ครอบครัวประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนไม่สามารถให้การอุปการะเด็กได้ เช่น บิดามารดา หรือผู้ปกครองป่วยเรื้อรัง ต้องโทษจำคุก หรือเป็นผู้รับการสงเคราะห์ รวมทั้งเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม

เป้าหมายการดำเนินงาน ให้การอุปการะเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 9 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ สุรินทร์ บุรีรัมย์ โยธธร ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ขอนแก่น และอำนาจเจริญ โดยมุ่งให้เด็กทุกรายได้รับการเลี้ยงดูและพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจที่เหมาะสมกับวัย โดยการส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง และกระตุ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแคนทอง ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม

4.1.2.1 บริการด้านต่างๆที่จัดให้แก่เด็กในสถานสงเคราะห์

สถานสงเคราะห์ได้มีการจัดพี่เลี้ยงเพื่อช่วยในการฝึกพัฒนาการเด็กในลักษณะบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือให้เด็กได้พัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และจริยธรรมไปพร้อมกัน โดยให้เด็กเรียนรู้จากสิ่งของและผู้คนรอบข้าง ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ได้โดยประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ การเคลื่อนไหว การเล่น และการลงมือกระทำ โดยพี่เลี้ยงจะส่งเสริมและให้โอกาสเด็กได้พัฒนาอย่างเต็มที่ รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยคำพูดกริยาที่นุ่มนวล อ่อนโยน มีการเตรียมความพร้อมให้เด็กให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนอายุ 3-6 ปี จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต และส่งเด็กไปศึกษาภายนอกในชั้นอนุบาล

บริการด้านสังคมสงเคราะห์

- การดูแลสุขภาพเด็กทั่วไป เช่น การจัดให้เด็กเข้าพักอาศัยในอาคารพัก ให้มีเครื่องใช้ เสื้อผ้า เครื่องหลับนอนตามความเหมาะสม มีอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ มีพี่เลี้ยงให้การดูแลเด็กตลอด 24 ชั่วโมง และได้รับการรักษาพยาบาล เมื่อเด็กเจ็บป่วย

- นักสังคมสงเคราะห์จะจัดทำประวัติเด็กแต่ละรายอย่างละเอียดโดยสอบถามข้อเท็จจริง ตรวจสอบและรวบรวมเอกสารประจำตัวเด็ก ประวัติความเป็นมาของเด็กก่อนเข้ารับการสงเคราะห์ ประวัติสุขภาพ บันทึกการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เช่น พฤติกรรม พัฒนาการและการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์ไว้ทุกระยะ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในการให้การสงเคราะห์และแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง

- ติดตามประวัติเด็กที่รับเข้าอุปการะใหม่ทุกรายโดยเฉพาะเด็กที่ถูกทอดทิ้ง จะได้รับการติดตามประวัติสืบหาบิดามารดาหรือผู้ปกครองโดยการตรวจสอบชื่อและที่อยู่ของผู้ปกครองจากฐานข้อมูลการทะเบียน สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง การเยี่ยมบ้าน การประกาศข่าวสืบหาผู้ปกครองเด็กทางสื่อมวลชน ตลอดจนข่าวกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

- เด็กทุกรายจะได้รับการตรวจสอบเอกสารสำคัญประจำตัว ได้แก่ สูติบัตรและทะเบียนบ้าน ในกรณีที่เด็กไม่มีเอกสารดังกล่าว สถานสงเคราะห์ฯ จะดำเนินการแจ้งเกิดและขอเพิ่มชื่อเข้าไปในทะเบียนบ้านของสถานสงเคราะห์ กรณีที่เด็กไม่มีชื่อหรือสกุล เด็กจะได้รับการตั้งชื่อและขอตั้งชื่อสกุลให้สมบูรณ์

- แก้ไขปัญหาพฤติกรรมเด็ก ข้อจำกัดของการเลี้ยงดูเด็กในสถานสงเคราะห์คือเด็กต้องอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่จำกัดเป็นระยะเวลานาน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อพัฒนาการและพฤติกรรมได้ เช่น ไม่ตอบสนองต่อสังคมโดยมีลักษณะแยกตนเอง เฉยเมย หรืออาจมีลักษณะก้าวร้าว ไม่เชื่อฟัง มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน สถานสงเคราะห์ฯ ได้ดำเนินการจัดประชุมกลุ่ม เพื่อให้ความรู้และแก้ไขปัญหา

พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของเด็กร่วมกันระหว่าง นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาล นักพัฒนาการเด็ก และพี่เลี้ยง เป็นประจำทุกเดือน เพื่อให้เจ้าหน้าที่พี่เลี้ยงและนักพัฒนาสังคม ดูแลเอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่เด็กอย่างทั่วถึง พร้อมทั้งให้สังเกตพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขปัญหาเฉพาะราย ที่มีปัญหาทางด้านพฤติกรรมดังกล่าว

- ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เด็กวัยแรกเกิดถึง 6 ปี จำเป็นต้องมีการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง ได้ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการทั้งเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคลและมีการประเมินผลพัฒนาการเด็กทุกกลุ่มทุก 3 เดือน

- จัดหาครอบครัวทดแทน สถานสงเคราะห์ฯ จะดำเนินการจัดหาครอบครัวทดแทนให้กับเด็กทั้งครอบครัวไทยและต่างประเทศ ในกรณีที่ผู้ปกครองเด็กไม่ประสงค์จะรับเด็กไปอุปการะเลี้ยงดูเอง โดยได้ลงนามมอบบุตรให้อยู่ในความดูแลของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการโดยเด็ดขาด หรือในกรณีที่ไม่สามารถติดตามสืบหาผู้ปกครองของเด็กได้ สำหรับเด็กซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ผู้ปกครองฝากไว้ในสถานสงเคราะห์ชั่วคราว จะจัดให้ไปอยู่กับครอบครัวอุปการะในนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ ตามโครงการครอบครัวอุปการะของนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ จนกว่าผู้ปกครองของเด็กจะมีความพร้อมที่จะรับเด็กกลับไปอุปการะเลี้ยงดูเอง เพื่อให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูด้วยความรักความอบอุ่นในครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

บริการด้านอบรมศีลธรรมจรรยา จัดให้แม่บ้าน พี่เลี้ยง และนักพัฒนาการเด็ก ทำหน้าที่ดูแลเอาใจใส่ให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก ให้การอบรมสั่งสอนเรื่องกริยามารยาท ความประพฤติระเบียบวินัย และจัดให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในโอกาสวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ

บริการด้านนันทนาการ

- จัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมให้แก่เด็กเป็นประจำ โดยร่วมกับนักศึกษาหรือบุคคลภายนอกจัดกิจกรรมเกมส์ต่างๆและจัดทัศนศึกษาให้กับเด็กโต

- จัดงานตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยเพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนานตลอดจนปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติที่ดีงามต่อขนบธรรมเนียมประเพณีไทย จัดให้มีการออกกำลังกายทุกวัน เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีบุคลิกภาพและพละอนามัยสมบูรณ์แข็งแรง

บริการด้านสุขอนามัยและโภชนาการ ศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น เด็กที่ถูกส่งเข้ารับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์ ส่วนใหญ่เป็นเด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้ง สำหรับเด็กที่มีปัญหาส่วนใหญ่มาจาก ผู้ปกครองมักจะเป็นเด็กที่มาจากครอบครัวยากจน เด็กเหล่านี้

มักจะมีภูมิคุ้มกันต้านทานโรคต่ำ สุขภาพไม่แข็งแรง มีโรคประจำตัวมาแต่กำเนิดหรือได้รับการถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ เป็นเด็กคลอดก่อนกำหนดมีน้ำหนักตัวน้อย เด็กทุกรายจะได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีใหม่ที่โรงพยาบาลภายใน 1 สัปดาห์ นับจากวันที่เข้ารับการสงเคราะห์ฯ กรณีเจ็บป่วยเล็กน้อย จะมีพยาบาลทำหน้าที่ดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้นภายในสถานสงเคราะห์ฯ แต่ถ้ามีอาการป่วยมาก จะส่งเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ที่โรงพยาบาล โดยสถานสงเคราะห์ฯ จะดำเนินการจัดทำบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้แก่เด็กทุกราย สำหรับการให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่เด็กนั้น ทางโรงพยาบาลขอนแก่นจะส่งเจ้าหน้าที่มาดำเนินการฉีดวัคซีนต่างๆ ให้แก่เด็กทุกเดือนตามกำหนด อายุการให้วัคซีนในเดือน นอกจากนี้พยาบาลจะชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงเด็กทุกราย พร้อมทั้งบันทึกการเจริญเติบโตและภาวะโภชนาการของเด็กลงในแฟ้มประวัติสุขภาพ หากพบว่าเด็กรายใดมีภาวะขาดสารอาหาร พยาบาลและพี่เลี้ยงจะร่วมมือกันแก้ไขปัญหามาอย่างต่อเนื่อง

บริการด้านสังคมแก่เด็กในครอบครัวและชุมชน

เพื่อพิทักษ์ คุ้มครอง และให้การสงเคราะห์ความช่วยเหลือแก่เด็ก และครอบครัวที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ให้สามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวได้ โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

- ให้บริการคำปรึกษา แนะนำ และประสานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

- ออกเยี่ยมบ้าน สัมภาษณ์สภาพครอบครัว ความเป็นอยู่

- พิจารณาให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็น และเหมาะสม

- รับเด็กเข้ารับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์ในกรณีที่ขาดผู้ดูแล หรือไม่สามารถอยู่ใน

ครอบครัวได้

4.1.2.2 การบริหารงานของสถานสงเคราะห์

สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง แบ่งสายการบริหารเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่

1) ฝ่ายบริหารงานทั่วไป รับผิดชอบงานธุรการ งานสารบัญชั บริหารบุคคล การเงิน และบัญชี อาคารสถานที่ การดูแลเลี้ยงดูและบริการเด็กในอุปการะด้านปัจจัยสี่ ดูแลระเบียบวินัยต่างๆของเด็ก ประสานงานกับผู้ร่วมงานทั้งภายในและภายนอก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวน 2) ฝ่ายนโยบายและแผนงาน รับผิดชอบการจัดทำแผนงาน คำร้อง งานวิชาการ ไม่ว่ากรณีใดๆ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่งาน รวมถึงประสานงานการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย องค์กรต่างๆ

3) ฝ่ายสวัสดิการสังคม รับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย โภชนาการ ดูแลพัฒนาการของเด็ก เตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้าสู่สถานศึกษา

4) ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการ รับผิดชอบจัดทำทะเบียนประวัติเด็ก วิเคราะห์ปัญหาของเด็กแต่ละราย งานเยี่ยมบ้าน จัดทำแผนพัฒนาเด็ก งานพิจารณาจำหน่ายเด็กออก รวมถึงดำเนินการจัดหาครอบครัวทดแทน บุคลากรภายในสถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทองรวมทั้งหมด 78 คน ประกอบด้วย

ตารางที่ 4.2 แสดงตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ และจำนวนของเจ้าหน้าที่ภายในสถานสงเคราะห์

ตำแหน่ง	หน้าที่	จำนวน
ข้าราชการ		
- ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์	ดูแลปกครองบุคลากรและเด็กภายในสถานสงเคราะห์ และแบ่งงานให้บุคลากรในสถานสงเคราะห์ตามความสามารถของแต่ละบุคคลรวมถึงให้คำแนะนำการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด	1
- นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ	ดูแลรับผิดชอบงานและกระจายงานตามแผนกธุรการ งานสารบัญช บริหารบุคคล การเงินและบัญชี อาคารสถานที่ การดูแลด้านปัจจัยสี่ ดูแลระเบียบวินัยของเด็ก ประสานงานทั่วไป	1

ตารางที่ 4.2(ต่อ) แสดงตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ และจำนวนของเจ้าหน้าที่ภายในสถานสงเคราะห์

ตำแหน่ง	หน้าที่	จำนวน
- นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ	ให้ความช่วยเหลือดูแล ปกป้องคุ้มครอง และพัฒนาเด็กในสถานสงเคราะห์ให้ได้รับปัจจัยพื้นฐานอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีความปลอดภัย ได้รับ	1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งเพื่อการนำไปใช้

	การส่งเสริมพัฒนาอย่างเหมาะสมตามวัย และเติมศักยภาพของเด็กให้มีพัฒนาการ รอบด้านทั้งด้านทักษะชีวิตและสังคม	
- เจ้าพนักงานธุรการชำนาญการ	รับผิดชอบ ดูแลเรื่องเอกสารต่างๆ ภายใน สถานสงเคราะห์	3
- เจ้าพนักงานการเงินและบัญชีชำนาญการ	รับผิดชอบดูแลเรื่องการเงิน งบประมาณ และการทำบัญชีต่างๆภายในสถาน สงเคราะห์	1
- นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ	รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ภายในสำนักงานหรือการบริหารราชการ ทั่วไป ภายใต้การกำกับ แนะนำ ตรวจสอบ และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับ มอบหมาย จัดเตรียมการประชุมหรือ เตรียมเอกสารต่างๆ บันทึกและเรียบเรียง เอกสารการประชุม	1
รวม		8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น

ตำแหน่ง	หน้าที่	จำนวน
---------	---------	-------

ลูกจ้างประจำ		
- พี่เลี้ยง	ดูแลเด็ก ช่วยเหลือเด็กในการทำกิจวัตรประจำวัน ดูแลเรื่องความสะอาดเบื้องต้น	14
- พนักงานช่วยการพยาบาล	ดูแลให้การพยาบาลเบื้องต้นแก่เด็กภายในสถานสงเคราะห์	1
- พนักงานพิมพ์	รับผิดชอบการพิมพ์เอกสารต่างๆภายในสถานสงเคราะห์	2
รวม		17
พนักงานราชการ		
- ครูพี่เลี้ยง	ดูแลเด็ก ช่วยเหลือเด็กในการทำกิจวัตรประจำวัน พาเด็กทำกิจกรรม สอนเด็ก และดูแลเรื่องการฝึกพัฒนาการของเด็ก	9
- นักพัฒนาสังคม	วางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กภายในสถานสงเคราะห์ ช่วยเหลือให้บริการข้อมูลเอกสาร สื่อและคู่มือในรูปแบบต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไป ร่วมจัดการฝึกอบรม และถ่ายทอดความรู้แก่บุคลากรภายใน หน่วยงาน ครอบครัว กลุ่มชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไป เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้การสงเคราะห์เด็กในสถานสงเคราะห์	1
รวม		10

ตารางที่ 4.2(ต่อ) แสดงตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ และจำนวนของเจ้าหน้าที่ภายในสถานสงเคราะห์

ตารางที่ 4.2(ต่อ) แสดงตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ และจำนวนของเจ้าหน้าที่ในสถาน

ตำแหน่ง	หน้าที่	จำนวน
ลูกจ้างชั่วคราว	การจ้างงานขึ้นอยู่กับเงินงบประมาณในแต่ละปี ทำให้แต่ละปีตำแหน่งและการจ้างงานมีการเปลี่ยนแปลงตลอด จึงไม่สามารถระบุหน้าที่ได้	42
รวม		42

สงเคราะห์

ตารางที่ 4.3 ตารางสรุปการดำเนินงาน บริการต่างๆที่เกิดขึ้นแก่เด็กในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี และสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง

การดำเนินงาน/บริการ	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี จังหวัด อุดรธานี	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง จังหวัด ขอนแก่น
บริการด้านการเลี้ยงดู	✓	✓
บริการด้านการส่งเสริมพัฒนาการ	✓	✓
บริการสังคมสงเคราะห์	✓	✓
บริการด้านสุขอนามัยและโภชนาการ	✓	✓
บริการด้านจิตวิทยา	✓	✓
บริการด้านนันทนาการ	-	✓
บริการด้านสังคมแก่เด็กในครอบครัว และชุมชน	-	✓

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น

4.2 ข้อมูลจำนวนเด็กที่ได้รับการสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่ ครู พี่เลี้ยงที่ดูแลเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี

4.2.1 สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี

จำนวนเด็กที่ได้รับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี ที่ทำการศึกษาทั้งหมด 270 คน โดยเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนเด็กทั้งหมด

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนเด็กที่ได้รับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
แรกเกิด – ประมาณ 3 ปี	68	25.19
อายุ 3-6 ปี	27	10
เด็กโต 7-18 ปี	175	64.81
รวม	270	100

จำนวนครูพัฒนาการที่ดูแลเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปีในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี มีจำนวนทั้งหมด 2 คน ต่อจำนวนเด็ก 27 คน คิดเป็นอัตราส่วนครูพัฒนาการต่อเด็กเท่ากับ 1:14 คน และมีจำนวนพี่เลี้ยงเด็ก 2 คน ต่อจำนวนเด็ก 27 คน คิดเป็นอัตราส่วนพี่เลี้ยงเด็กต่อเด็กเท่ากับ 1:14 คน

ข้อมูลที่ได้เกิดจากการสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัวของครูพัฒนาการผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 2 คน ในสถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี ประกอบไปด้วยครูพัฒนาการเพศหญิง 2 คน อายุ 30-35 ปี จำนวน 1 คน และอายุ 45-50 ปี จำนวน 1 คน ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า พี่เลี้ยงเด็กจำนวน 2 คน เป็นเพศหญิงทั้ง 2 คน อายุ 35-40 ปี ทั้ง 2 คน ระดับการศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรี

4.2.2 สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง

จำนวนเด็กที่ได้รับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง ที่ทำการศึกษาทั้งหมด 157 คน โดยเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 17.20 ของจำนวนเด็กทั้งหมด

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนเด็กที่ได้รับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
แรกเกิด – ประมาณ 3 ปี	130	82.80
อายุ 3-6 ปี	27	17.20
รวม	157	100

จำนวนครูพัฒนาการที่ดูแลเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปีในสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง มีจำนวนทั้งหมด 2 คน ต่อจำนวนเด็ก 27 คน คิดเป็นอัตราส่วนครูพัฒนาการต่อเด็กเท่ากับ 1:14 คน และมีจำนวนพี่เลี้ยงเด็ก 5 คน ต่อจำนวนเด็ก 27 คน คิดเป็นอัตราส่วนพี่เลี้ยงเด็กต่อเด็กเท่ากับ 1:5 คน

ข้อมูลที่ได้เกิดจากการสัมภาษณ์ที่แสดงถึงข้อมูลส่วนตัวของครูพัฒนาการผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 2 คนในสถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี ประกอบไปด้วยครูพัฒนาการที่เป็นเพศหญิง 2 คน อายุ 55-60 ปี จำนวน 2 คน ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า พี่เลี้ยงเด็กจำนวน 5 คน เป็นเพศหญิงทั้ง 5 คน อายุ 30-35 ปี จำนวน 2 คน และอายุ 50-55 ปี จำนวน 3 คน ระดับศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงการเปรียบเทียบข้อมูลครูพัฒนาการและพี่เลี้ยงเด็กทั้ง 2 สถานสงเคราะห์

ข้อมูล	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง
จำนวนเด็กในการอุปการะทั้งหมด	270 คน	157 คน
จำนวนเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี	27 คน	27 คน
จำนวนครูพัฒนาการที่ดูแลเด็ก 3-6 ปี	2 คน	2 คน
จำนวนพี่เลี้ยงที่ดูแลเด็ก 3-6 ปี	2 คน	5 คน
อัตราส่วนครูพัฒนาการ : เด็ก	1 : 14 คน	1 : 14 คน

อัตราส่วนพี่เลี้ยง : เด็ก		1 : 14 คน	1 : 5 คน
ครูพัฒนาการจำแนกตามเพศ	ชาย	-	-
	หญิง	2 คน	2 คน
พี่เลี้ยงจำแนกตามเพศ	ชาย	-	-
	หญิง	2 คน	5 คน
กลุ่มอายุของครูพัฒนาการ	30-35 ปี	1 คน	
	45-50 ปี	1 คน	
	55-60 ปี	-	2 คน
กลุ่มอายุของพี่เลี้ยง	30-35 ปี	-	2 คน

ตารางที่ 4.6 (ต่อ) ตารางแสดงการเปรียบเทียบข้อมูลครูพัฒนาการและพี่เลี้ยงเด็กทั้ง 2 สถานสงเคราะห์

ข้อมูล	สถานสงเคราะห์ เด็กบ้านอุดรธานี	สถานสงเคราะห์ เด็กบ้านแคนทอง	
	35-40 ปี	2 คน	-
	50-55 ปี	-	3 คน
ระดับการศึกษาของครูพัฒนาการ	ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
	ปริญญาตรี/ เทียบเท่า	2 คน	2 คน
ระดับการศึกษาของพี่เลี้ยง	ต่ำกว่าปริญญาตรี	2 คน	5 คน
	ปริญญาตรี/ เทียบเท่า	-	-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

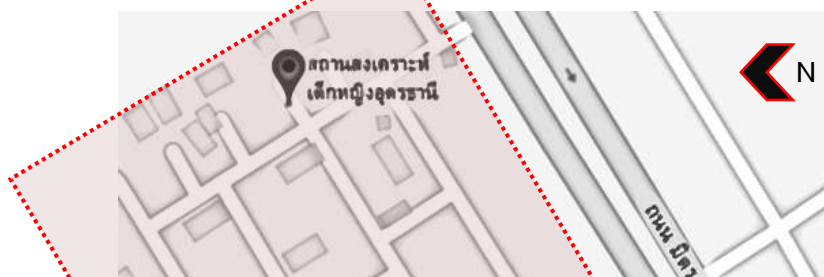
4.3 ข้อมูลสภาพแวดล้อมปัจจุบันของสถานสงเคราะห์

แสดงถึงสถานที่ตั้งของสถานสงเคราะห์ ฝั่งบริเวณภายในสถานสงเคราะห์ รูปแบบสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย ฝั่งหรือการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ภายในพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการ และลักษณะบรรยากาศโดยรวมของพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการ

4.3.1 สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี

4.3.1.1 ที่ตั้งสถานสงเคราะห์

สถานสงเคราะห์เด็กอุดรธานี ตั้งอยู่เลขที่ 238 หมู่ที่ 4 ถนนมิตรภาพ ตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ตั้งอยู่ติดกับศูนย์บริการสังคมเพื่อผู้สูงอายุสภาวิชาชีพ อุดรธานี ระยะโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาแผนที่ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.3 แสดงที่ตั้งของสถานสงเคราะห์เด็กอุดรธานี

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

รูปที่ 4.4 แสดงรูปบริเวณทางเข้าหน้าสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี ติดกับถนนมิตรภาพ

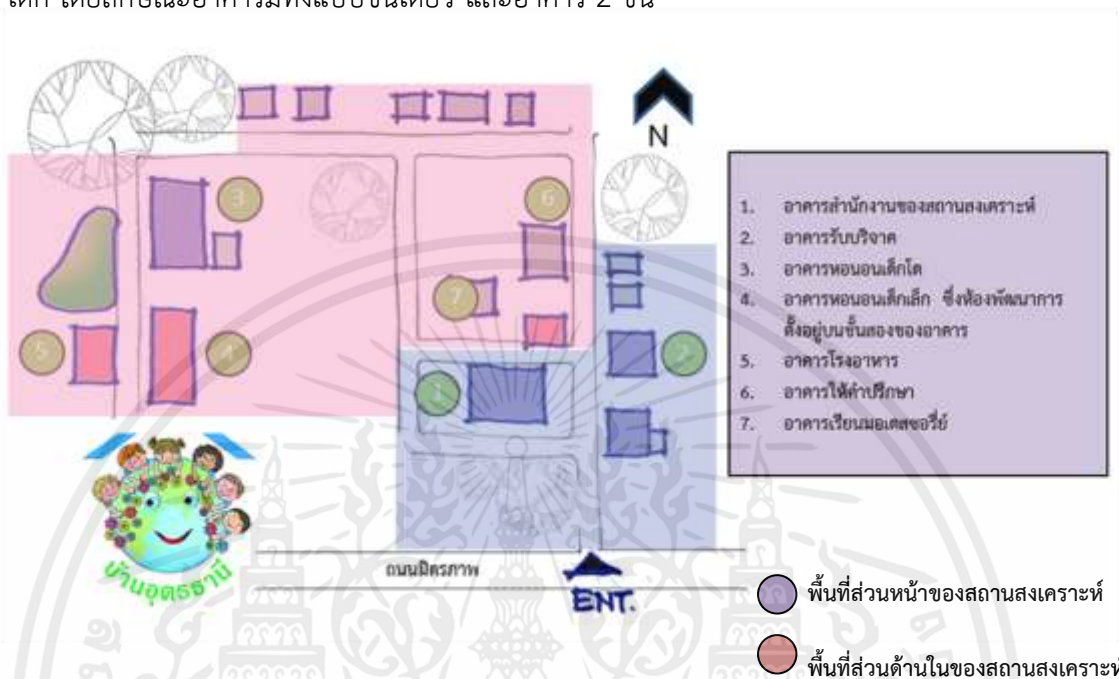
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

4.3.1.2 การวางผังบริเวณภายในสถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี

ผังบริเวณของสถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี จากทางเข้าส่วนหน้าจะเป็นอาคารสำนักงาน อำนวยการ ตีกรับบริจาค และอาคารฝ่ายต่างๆ ส่วนหน้าจะเป็นส่วนพื้นที่สำหรับติดต่องานราชการ สำหรับบุคคลภายนอก พื้นที่ส่วนนี้จะไม่ให้เด็กภายในสถานสงเคราะห์เข้ามายุ่งเกี่ยว เนื่องจากมีรถเข้าออกตลอดเวลา อาจเป็นอันตรายต่อเด็กได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ส่วนด้านในสถานสงเคราะห์ เป็นส่วนของอาคารบ้านพักเจ้าหน้าที่ อาคารห้องสมุด อาคารเรียนมอนเตสซอเรีย สนามเด็กเล่น ลานกิจกรรม อาคารโรงอาหาร และอาคารเรือนนอนของเด็ก โดยลักษณะอาคารมีทั้งแบบชั้นเดียว และอาคาร 2 ชั้น

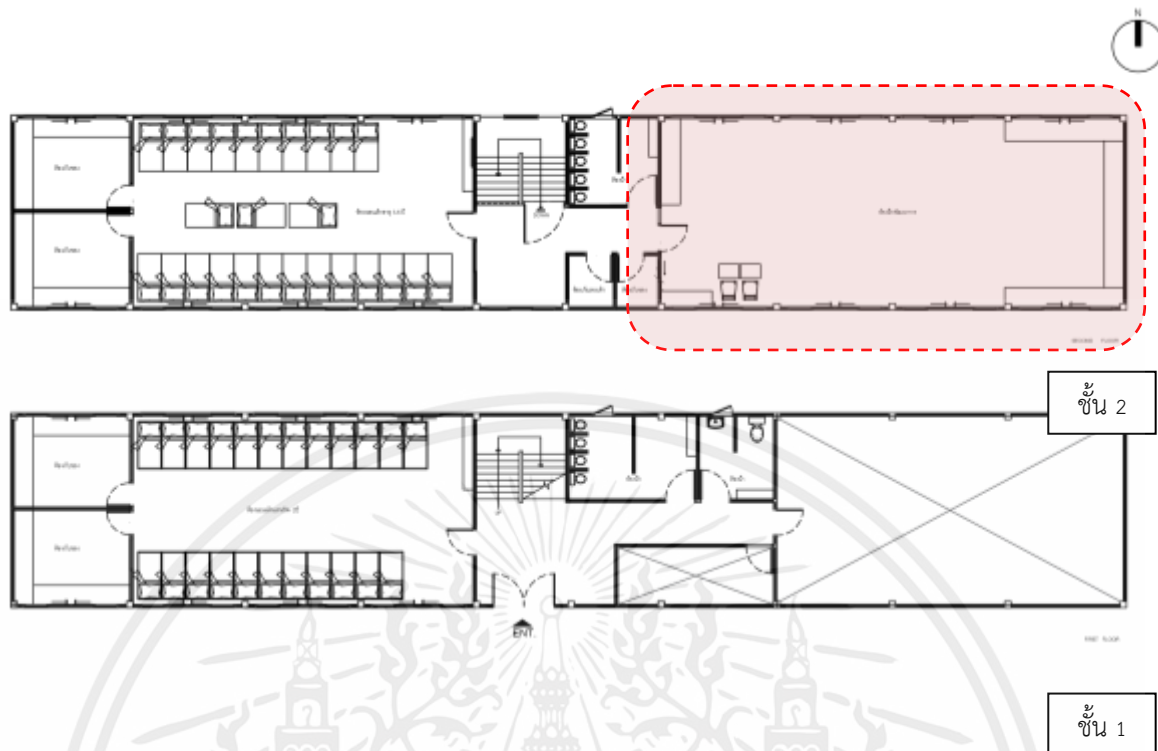
รูปที่ 4.5 แสดงผังบริเวณของสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานีมีการจัดวางผัง การจัดวางกลุ่มอาคารอย่างเป็นระเบียบ มีการแยกกลุ่มของอาคารชัดเจน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นหลัก สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานีมีขนาดพื้นที่ตั้งที่กว้างขวาง ทำให้ไม่มีปัญหาในเรื่องพื้นที่ที่คับแคบแออัด สามารถสร้างและขยายอาคารได้อีกมาก และมีการสร้างทางเชื่อมที่มีหลังคา กันแดดและฝนระหว่างอาคารแทบทั้งหมด

4.3.1.3 ส่วนพื้นที่กิจกรรมที่เลือกทำการศึกษาวิจัย

การวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้เฉพาะพื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์เท่านั้น โดยในสถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานีมีส่วนพื้นที่กิจกรรมที่จะทำการศึกษาได้แก่ พื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการเด็ก ตั้งอยู่ชั้น 2 ของอาคารเด็กเล็ก (บ้านหนูจำ) ชั้น 1 ของอาคารเป็นส่วนพื้นที่เรือนนอนเด็กแรกเกิด - 2 ปี ซึ่งสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานีมีการแบ่งพื้นที่เรือนนอนตามกลุ่มอายุ กลุ่มอายุน้อยสุดจะอยู่ชั้น 1 เพื่อความปลอดภัยและป้องกันอันตรายการเกิดอุบัติเหตุต่างๆ

รูปที่ 4.6 แสดงแปลนของอาคารเด็กเล็ก (บ้านหนูจ๋า) ชั้น1และชั้น2
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

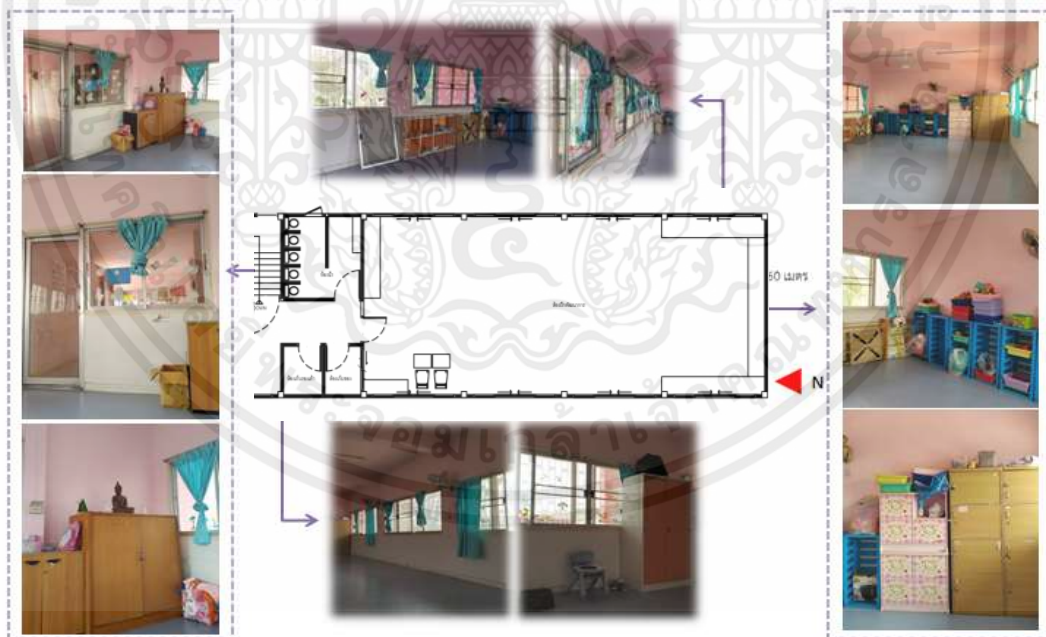

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
รูปที่ 4.7 แสดงส่วนพื้นที่กิจกรรมห้องฝึกพัฒนาการที่ทำการศึกษาวิจัย

ตั้งอยู่ชั้น 2 อาคารเรียนนอนเด็กเล็ก (บ้านหนูจ๋า)

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

ภายในพื้นที่ห้องพัฒนาการเป็นห้องโล่งขนาด 14.50 x 5.60 เมตร ไม่มีการแบ่งพื้นที่ในการทำกิจกรรมอย่างเป็นระบบ ลมเข้าออกได้สะดวก เนื่องจากมีหน้าต่างระบายอากาศทั้งสองฝั่งซ้ายและขวา อากาศภายในไม่ร้อนหรือเย็นเกินไปเนื่องจากทั้งสองฝั่งของหน้าต่างมีแนวต้นไม้ใหญ่ด้านนอก อาคารช่วยบังแดด สภาพแวดล้อมภายในพื้นที่ห้องพัฒนาการมีบางจุดที่เกิดการชำรุดทรุดโทรมอาจเป็นอันตรายต่อเด็ก เช่น บานหน้าต่าง มุ้งลวดที่หลุดร่วงมาที่พื้น ผนังบางจุดหลุดร่อน โดยยังไม่มีการซ่อมแซม เพอร์นิเจอร์ซึ่งเป็นแบบลอยตัวทั้งหมด และเพอร์นิเจอร์บางชิ้นมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน เกิดการชำรุด เป็นต้น ซึ่งจากรูปภายในห้องพัฒนาการเคยมีการติดตั้งหลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ แต่เนื่องจากในช่วงกลางวันซึ่งเป็นเวลาที่แสงธรรมชาติสามารถส่องเข้ามาภายในพื้นที่ได้โดยตรงทำให้ทางสถานสงเคราะห์นำหลอดไฟที่เคยติดตั้งออกเพื่อรับแสงธรรมชาติโดยตรงโดยไม่จำเป็นต้องใช้แสงประดิษฐ์จากหลอดไฟ เด็กได้รับวิตามินจากแสงแดดอ่อนๆในตอนเช้า และยังช่วยในการประหยัดพลังงาน

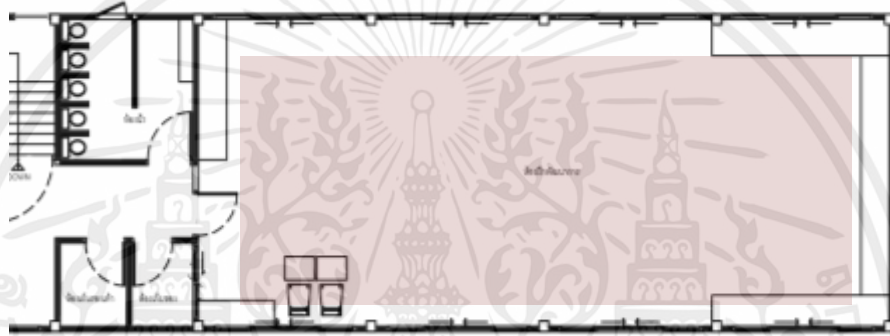
รูปที่ 4.8 ผนังและรูปบรรยากาศในพื้นที่ส่วนต่างๆของห้องฝึกพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ในชื่อของมูลนิธิสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี ไม่สามารถนำออกจำหน่ายหรือเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากมูลนิธิฯ

สถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

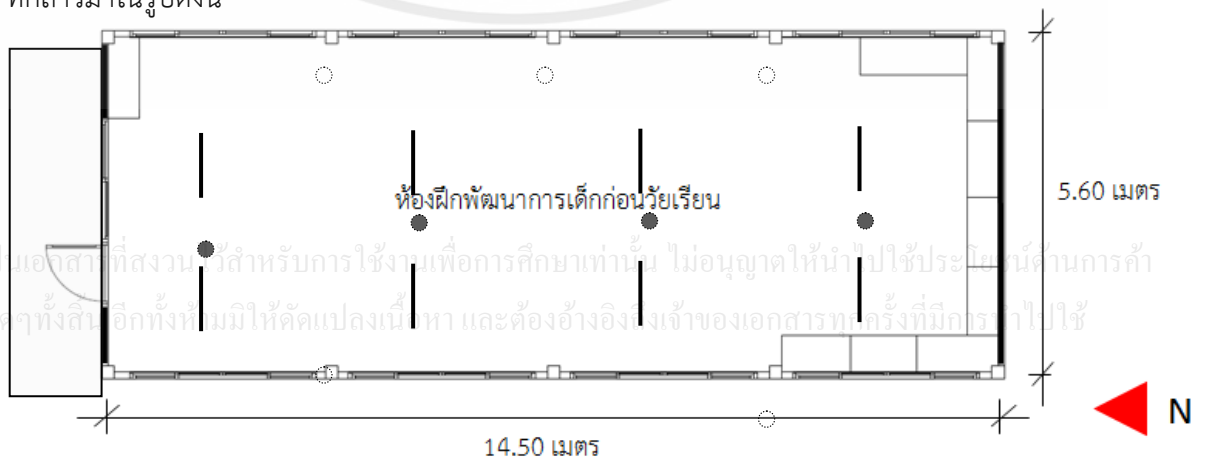
ห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์อุดรธานีนั้นไม่มีการแบ่งมุมในการทำกิจกรรมอย่างชัดเจน กิจกรรมจะเกิดขึ้นตามมุมที่ครูพัฒนาการเลือกเอง

รูปที่ 4.9 ผังแสดงการแบ่งมุมกิจกรรมต่างๆภายในห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

งานระบบ ฝ้าเพดานเป็นโครงสร้างฝ้าแบบ ที-บาร์ สูงจากพื้น 2.70 เมตร ติดตั้งหลอดไฟฟลูออเรสเซนต์กระจายทั่วทั้งพื้นที่จำนวน 8 หลอด และมีการติดตั้งพัดลมแบบติดเพดานจำนวน 4 ตัว พัดลมแบบแขวนผนังจำนวน 6 ตัว ไม่มีการติดตั้งเครื่องปรับอากาศ ซึ่งจะแสดงตำแหน่งงานระบบที่กล่าวมาในรูปดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- หอดไฟฟลูออเรสเซนต์ 36 W = 8 หอด
- พัดลมติดเพดาน = 4 ตัว
- พัดลมติดผนัง = 6 ตัว

รูปที่ 4.10 แสดงตำแหน่งของดวงโคม พัดลมติดเพดาน และพัดลมติดผนังภายในพื้นที่
ห้องฝึกพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

4.3.2 สถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง

4.3.2.1 ที่ตั้งสถานสงเคราะห์

สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง ตั้งอยู่ที่ 283 หมู่ 13 ถนนกสิกรทุ่งสร้าง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่ติดกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จังหวัดขอนแก่น และ
อยู่ฝั่งตรงข้ามสถานสงเคราะห์เป็นสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดขอนแก่น

รูปที่ 4.11 แสดงที่ตั้งของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

รูปที่ 4.12 แสดงรูปบริเวณทางเข้าหน้าสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง ติดกับถนนกสิกรทุ่งสร้าง และ
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จังหวัดขอนแก่น

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

ผังบริเวณของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง จากทางเข้าส่วนหน้าจะเป็นอาคารอำนวยการ และอาคารห้องประชุม ส่วนหน้าจะเป็นส่วนพื้นที่สำหรับติดต่องานราชการสำหรับบุคคลภายนอก พื้นที่ส่วนนี้จะไม่ให้เด็กภายในสถานสงเคราะห์เข้ามายุ่งเกี่ยว เนื่องจากมีรถเข้าออกตลอดเวลา อาจเป็นอันตรายต่อเด็กได้

พื้นที่ส่วนด้านในสถานสงเคราะห์ เป็นส่วนของอาคารบ้านพักเจ้าหน้าที่ อาคารฝ่ายซ่อมบำรุง อาคารซักล้าง อาคารห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ อาคารเรียนมอนเตสซอรี สนามเด็กเล่น ลานกิจกรรม อาคารโรงอาหาร และอาคารเรือนนอนของเด็ก ด้านหลังสุดของสถานสงเคราะห์เป็นโรงเก็บขยะ โดยอาคารอำนวยการ อาคารเรียน ห้องสมุด และอาคารเรือนนอนจะเป็นอาคาร 2 ชั้น ส่วนอาคารสำนักงานฝ่ายต่างๆของสถานสงเคราะห์รวมถึงโรงอาหารจะเป็นอาคารชั้นเดียว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- พื้นที่ส่วนหน้าของสถานสงเคราะห์
- พื้นที่ส่วนด้านในของสถานสงเคราะห์

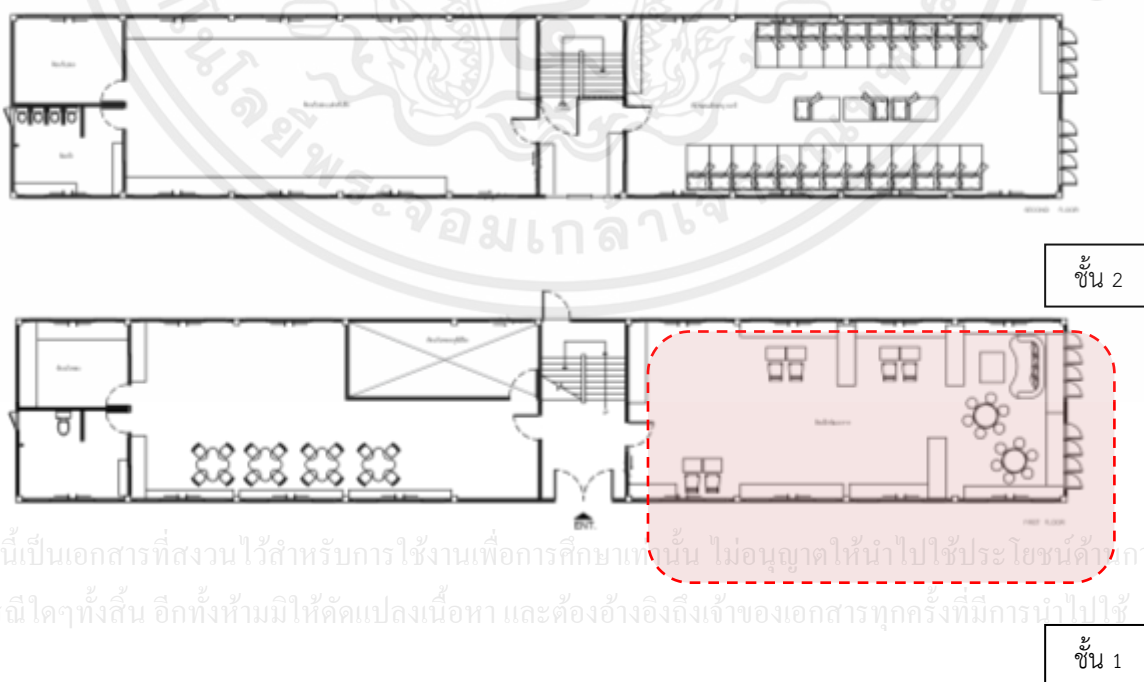
รูปที่ 4.13 แสดงผังบริเวณของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทองมีการจัดวางผัง การจัดวางกลุ่มอาคารอย่างเป็นระเบียบ มีการแยกกลุ่มของอาคารชัดเจน ส่วนหน้าเป็นอาคารอำนวยการที่คนภายนอกสามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยการวางผังมีการคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นหลัก อาคารเรือนนอนไม่ตั้งอยู่ติดถนนทางสัญจรหลักของสถานสงเคราะห์ สถานสงเคราะห์บ้านแคนทองมีขนาดพื้นที่ไม่ใหญ่มาก ค่อนข้างคับแคบ ส่งผลให้กลุ่มอาคารมีความหนาแน่นสูง และมีการสร้างทางเชื่อมที่มีหลังคากันแดดและฝนระหว่างอาคารเป็นบางจุดเท่านั้น

4.3.2.3 ส่วนพื้นที่กิจกรรมที่เลือกทำการศึกษาวิจัย

การวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้เฉพาะพื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์เท่านั้น โดยในสถานสงเคราะห์บ้านแคนทองมีส่วนพื้นที่กิจกรรมที่จะทำการศึกษาได้แก่พื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการเด็ก โดยห้องฝึกพัฒนาการเด็กของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทองจะตั้งอยู่ที่ชั้น 1 อาคารกัลปพฤกษ์ เชื่อมโยงกับห้องเตรียมกิจกรรม ที่อยู่ด้านข้างกัน โดยชั้นสองของอาคารเป็นเรือนนอน และห้องอาบน้ำแต่งตัว โดยสถานสงเคราะห์บ้านแคนทองมีการแยกอาคารตามกลุ่มอายุของเด็ก ซึ่งอาคาร 1 หลัง ต่อ 1 กลุ่มอายุ ทำให้สะดวกต่อการใช้งานพื้นที่ เด็กไม่ต้องเดินไป-มา ระหว่างตึก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.14 แสดงแปลนของอาคารอาคารเรือนนอนเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี

(อาคารกัลปพฤกษ์) ชั้น1และชั้น2

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

รูปที่ 4.15 แสดงส่วนพื้นที่กิจกรรมห้องฝึกพัฒนาการที่ทำการศึกษาวิจัย

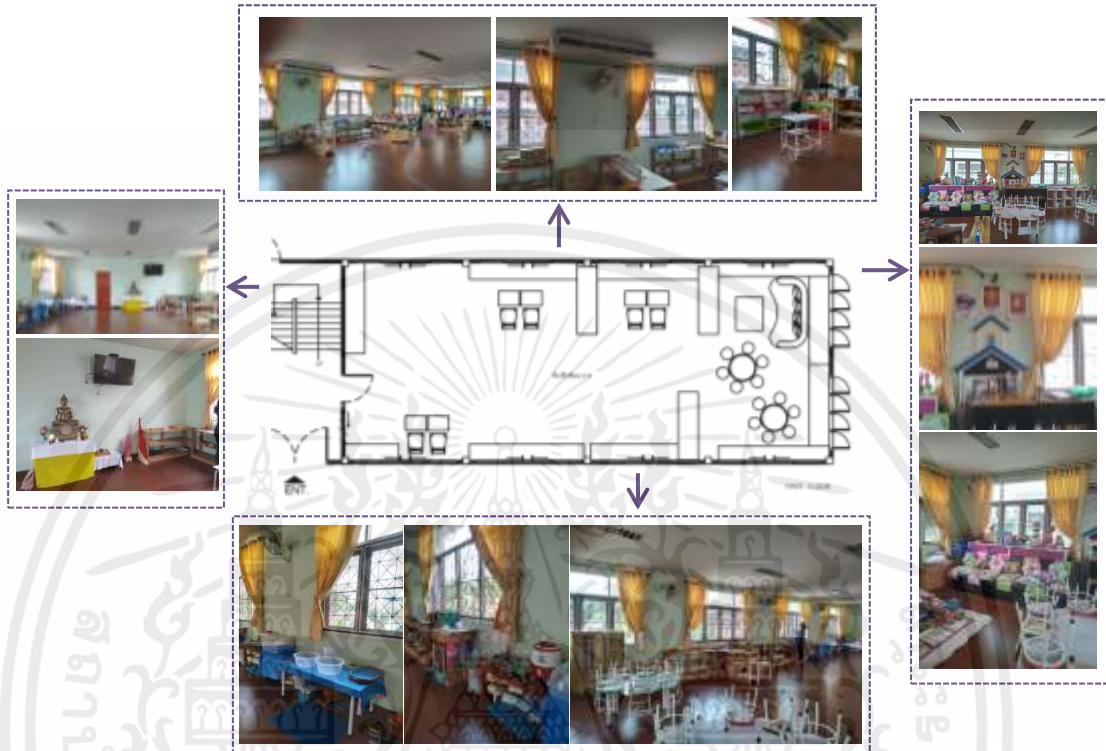
ตั้งอยู่ชั้น 1 อาคารเรือนนอนเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี (อาคารกัลปพฤกษ์)

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

ภายในพื้นที่ห้องพัฒนาการเป็นห้องโล่งขนาด 16.00 x 5.60 เมตร มีการแบ่งพื้นที่ในการทำกิจกรรมอย่างเป็นระบบ พื้นที่นี้เป็นห้องฝึกพัฒนาการสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี มีการเข้ามาใช้ทำกิจกรรมในวันจันทร์ – ศุกร์ในช่วงเช้า และวันเสาร์ – อาทิตย์ในช่วงบ่าย โดยห้องฝึกพัฒนาการนี้มีพื้นที่การใช้งานรวมเส้นทางสัญจรทั้งหมดเท่ากับ 90 ตารางเมตร บรรยากาศโดยรวมมีลมพัดเข้าออก

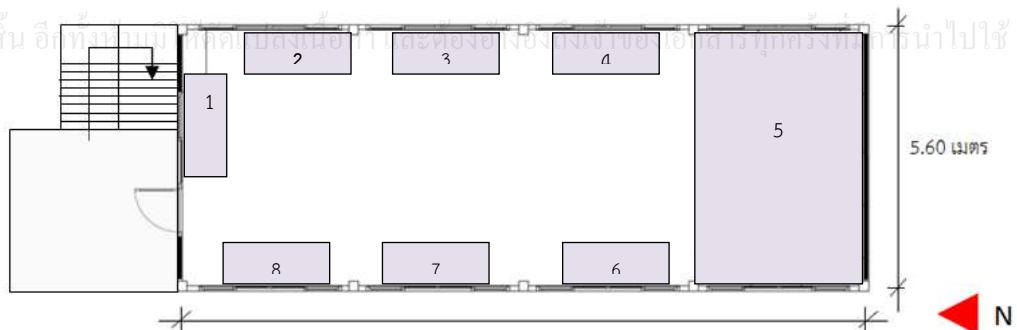
เอกสารนี้เป็ได้สะดวก เนื่องจากมีหน้าต่างระบายอากาศทั้งสองฝั่งซ้ายและขวา ทำให้อากาศภายในไม่ร้อนหรืออ้าว
ไม่ว่ากรณีใดเย็นเกินไปเนื่องจากทั้งสองฝั่งของหน้าต่างมีแนวต้นไม้ใหญ่รอบอาคารช่วยบังแดด สภาพแวดล้อม

ภายในพื้นที่ห้องพัฒนาการมีบางจุดที่เกิดการชำรุดทรุดโทรม เช่น ผนังบางจุดหลุดร่อน โดยยังไม่มี
การซ่อมแซม เพอร์นิเจอร์ซึ่งเป็นแบบลอยตัวทั้งหมด และเพอร์นิเจอร์บางชิ้นเกิดการชำรุด เป็นต้น

รูปที่ 4.16 ผังและรูปบรรยากาศในพื้นที่ส่วนต่างๆของห้องฝึกพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน
สถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามเผยแพร่สิ่งนี้โดยไม่ได้รับอนุญาต และต้องอ้างอิงชื่อเจ้าของเอกสารทุกครั้งหากให้นำไปใช้

รูปที่ 4.17 ผังแสดงการแบ่งมุมกิจกรรมต่างๆภายในห้องฝึกพัฒนาการของ

สถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

โดยกิจกรรมในห้องนี้จะเน้นไปในทางฝึกพัฒนาการของเด็ก ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 8 มุมเรียนรู้ดังนี้

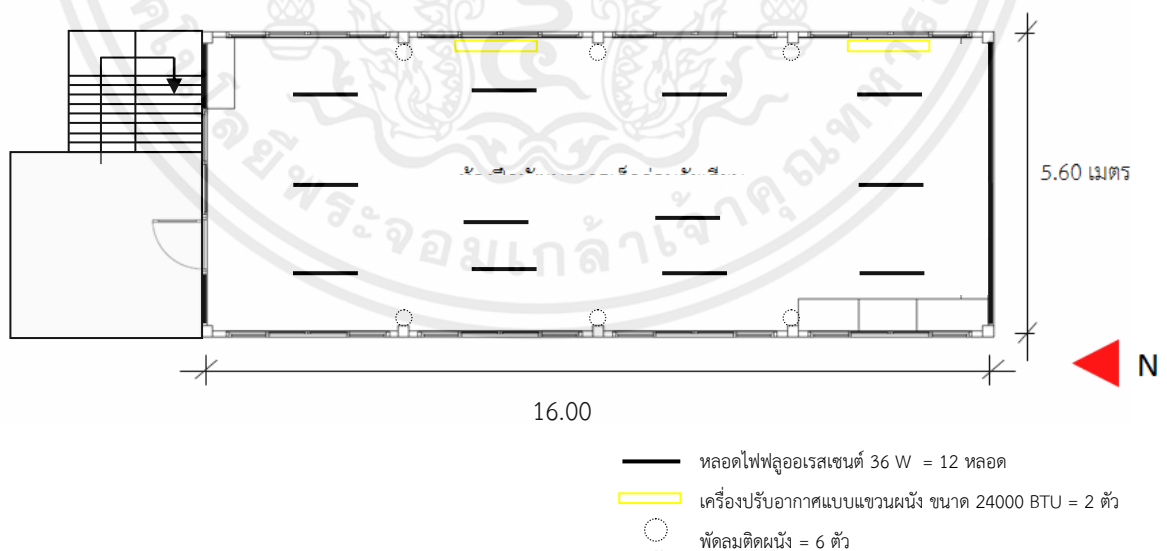

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้ง

มุมที่ 7 และมุมที่ 8 มุมเรียนรู้อุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้าน และฝึกการช่วยเหลือตนเองอุปกรณ์ที่ใช้มุมนี้จะเป็น อุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้านในชีวิตประจำวันทั้งที่เจ็ทของเล่นและของจริง เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ชื่อ และวิธีการใช้

งานระบบ ฝ้าเพดานเป็นโครงสร้างฝ้าแบบ ที-บาร์ สูงจากพื้น 2.70 เมตร ติดตั้งหลอดไฟฟลูออเรสเซนต์กระจายทั่วทั้งพื้นที่จำนวน 12 หลอด มีการติดตั้งพัดลมแบบแขวนผนังจำนวน 6 ตัว และติดตั้งเครื่องปรับอากาศจำนวน 2 ตัว ซึ่งจะแสดงตำแหน่งงานระบบที่กล่าวมาในรูปดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
รูปที่ 4.18 แสดงตำแหน่งของดวงโคม พัดลมติดผนัง และเครื่องปรับอากาศภายในพื้นที่
 ห้องฝึกพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

บทที่ 5 ผลการวิจัย

ในการศึกษาแนวทางเพื่อการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่ห้องพัฒนาการเด็กของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ข้อที่ 1 เรื่องความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี ต่อสภาพแวดล้อมภายในของสถานสงเคราะห์เด็ก

ข้อที่ 2 เรื่องกิจกรรมและพฤติกรรมของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี ในการใช้พื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์ โดยสามารถอธิบายผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ส่วนพื้นที่กิจกรรมที่ทำการวิเคราะห์ในบทนี้ ผู้วิจัยได้มีการแยกนำเสนอเฉพาะส่วนพื้นที่กิจกรรมห้องฝึกพัฒนาการภายในสถานสงเคราะห์ที่ได้ทำการศึกษา โดยได้วิเคราะห์ผลตามตัวแปรของการการวิจัย ผลการวิเคราะห์ที่ได้เป็นการวิเคราะห์วิจัยในเชิงคุณภาพ เนื่องจากจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีจำนวนไม่มากพอที่จะดำเนินการวิจัยทางสถิติในเชิงปริมาณได้ โดยจะแยกการนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลออกทีละสถานสงเคราะห์ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ดังนี้

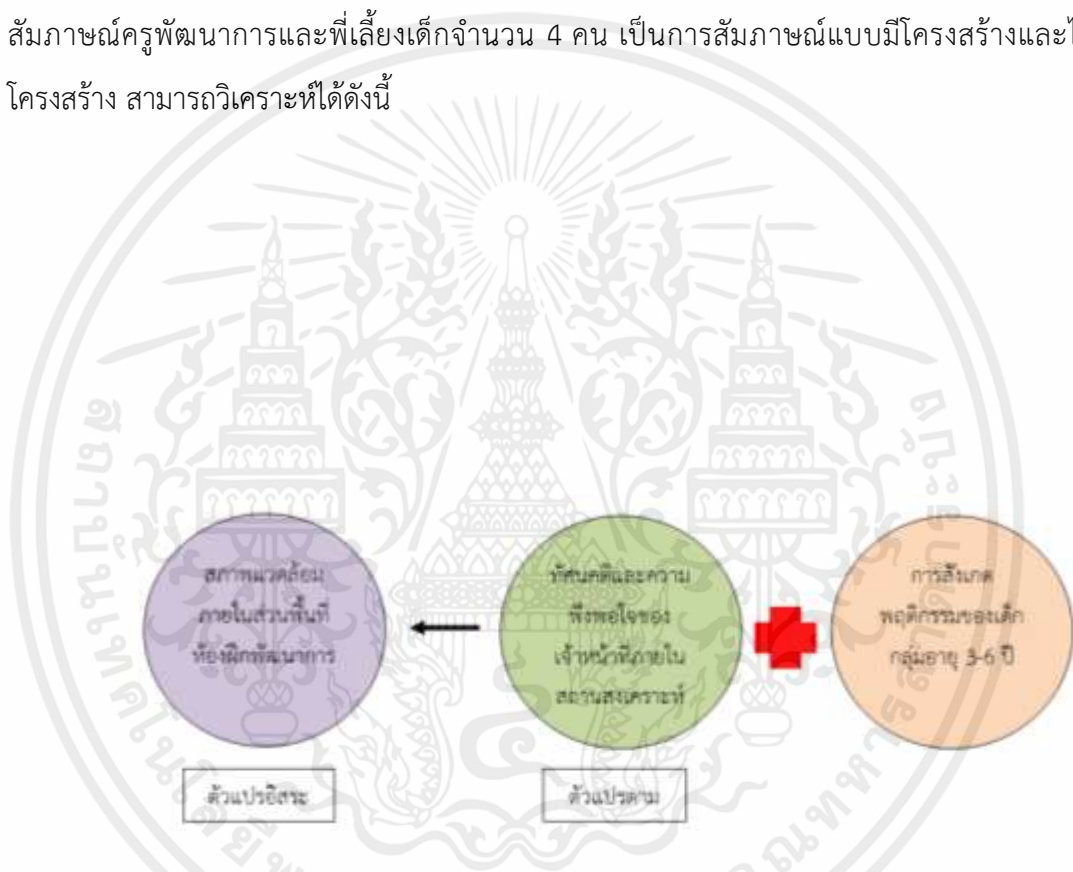
5.1 ทศนคติและความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเด็กกลุ่มอายุ 3-6ปีต่อสภาพแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์เด็ก

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันสงเคราะห์เด็ก เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.1 สถานสงเคราะห์บ้านอุดร

ทัศนคติและความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ภายในสถานสงเคราะห์

เรื่องทัศนคติความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี ต่อสภาพแวดล้อมภายในของสถานสงเคราะห์เด็ก ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลส่วนนี้โดยการสัมภาษณ์ สอบถามและสังเกตลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ พฤติกรรมในการใช้งานภายในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่และเด็กในสถานสงเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวแปรความสัมพันธ์ของทัศนคติและความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีผลต่อตัวแปรรูปแบบสภาพแวดล้อมภายในของห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์เด็ก ที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูพัฒนาการและพี่เลี้ยงเด็กจำนวน 4 คน เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

รูปที่ 5.1 แสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแปรความสัมพันธ์

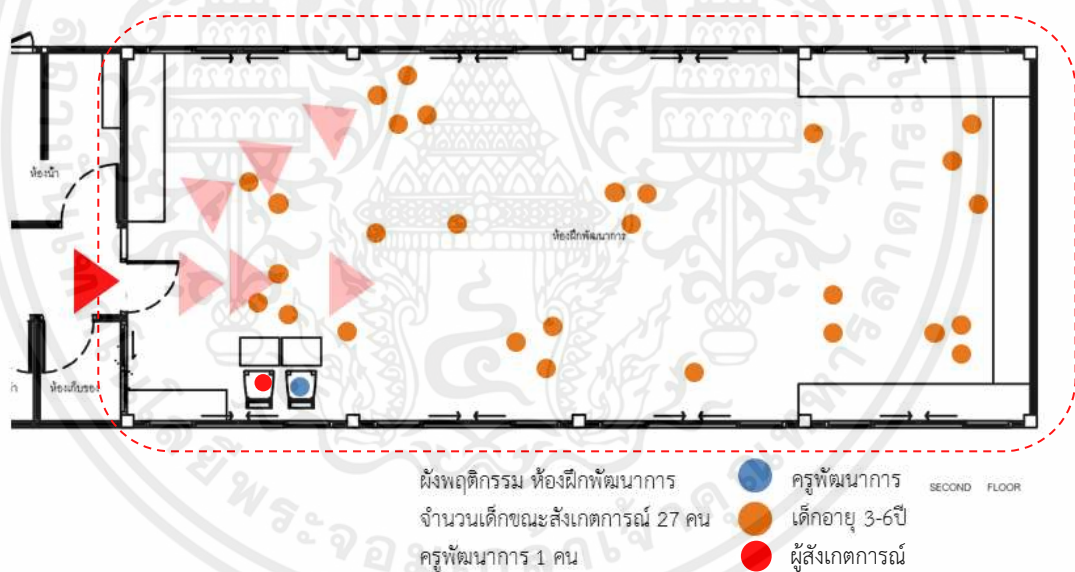
ของทัศนคติและความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีผลต่อตัวแปรรูปแบบสภาพแวดล้อมภายในของห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการเข้าถึงของพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการเด็ก เพราะสามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่ว่ากรณีนี้สังเกตเห็นได้ง่ายเข้าถึงพื้นที่ได้ง่าย ทางเข้าของห้องเป็นพื้นที่โล่งไม่มีสิ่งกีดขวางหรือบดบังสายตา แต่ประตูเข้าห้องมีขนาดเล็กยังไม่สะดวกต่อการเข้าออกเท่าที่ควร

กลุ่มตัวอย่างพอใจกับรูปแบบของผังพื้นที่เป็นห้องโล่งกว้าง ในลักษณะของสี่เหลี่ยมผืนผ้า ไม่มีชอกมุม ระยะของทางสัญจรภายในห้องเหมาะสมไม่เป็นปัญหา

กลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยพึงพอใจต่อขนาดพื้นที่ภายในห้องพัฒนาการเป็นห้องโล่งขนาด 14.50 x 5.60 เมตร โดยขณะที่ผู้วิจัยทำการสังเกตการณ์นั้นมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 28 คน แบ่งเป็นเด็กอายุ 3-6 ปี 27 คน และครูพัฒนาการ 1 คน ซึ่งค่าเฉลี่ยพื้นที่ต่อคนเท่ากับ 3.00 ตารางเมตรต่อ 1 คน จากการสังเกตพฤติกรรมการใช้พื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการบ้านอุดรธานีพบว่า เด็กมีพฤติกรรมชอบวิ่งเล่นทั่วบริเวณห้อง ทำให้การประกอบกิจกรรมบางกิจกรรมครูและพี่เลี้ยงควบคุมเด็กลำบาก ซึ่งเมื่อเทียบขนาดของพื้นที่ทั้งหมดต่อจำนวนคนที่เข้าใช้งานแล้ว พื้นที่ห้องกิจกรรมอาจคับแคบเกินไป ซึ่งตามหลักการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนนั้นได้กำหนดไว้ว่าขนาดพื้นที่ของห้องเรียนหรือห้องกิจกรรมต้องมีความกว้างพอดีที่เด็กสามารถวิ่งเล่นได้สบายและปลอดภัย โดยที่เด็ก 1 คน จะใช้พื้นที่ในการเล่นหรือทำกิจกรรมประมาณ 3.72 – 5.57 ตารางเมตร

รูปที่ 5.2 แสดงผังพฤติกรรมการใช้พื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารจากการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ภายในห้องฝึกพัฒนาการ การแบ่งสัดส่วนการใช้งานของพื้นที่ภายในห้องฝึกพัฒนาการ มีการจัดเก็บของเล่น และอุปกรณ์ต่างๆไว้ที่ตู้เก็บของภายในห้อง แยกตามมุมกิจกรรม โดยวางตู้ชิดกับผนังตามกรอบอาคาร ไม่วางขวางไว้กลางห้อง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างถึงรูปแบบการวางผังภายในพื้นที่ห้องพัฒนาการ (plan) มีการวางผังแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ลักษณะเป็นห้องโล่งกว้างขนาด 14.50 x 5.60 เมตร ไม่มีการกั้นผนังแบ่งหรือจัดสรรพื้นที่ พื้นที่ภายในสามารถเชื่อมต่อกันได้ ไม่แยกจากกันทำให้เด็กสามารถทำกิจกรรมหลายกิจกรรมได้ในเวลาเดียวกัน เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆบนพื้นได้อย่างมีอิสระ เช่น กิจกรรมปั้นดินน้ำมัน กิจกรรมเล่านิทาน สอดคล้องกับการที่ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของเด็กที่ชอบทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม เด็กได้มีการฝึกสังเกตและเรียนรู้จากเพื่อนๆ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อให้ทุกส่วนสามารถมองเห็นกันได้ทั่วถึง และมีการจัดมุมภายในเพิ่มเติมเป็นมุมขนาดเล็กที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้ตามกิจกรรมที่เกิดขึ้น

ลักษณะของเครื่องเรือนที่ใช้ภายในพื้นที่ห้องพัฒนาการภายในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี เป็นชนิดลอยตัวสีสนลวดลายสดใส ไม่มีเหลี่ยมมุมแหลมที่เป็นอันตรายต่อเด็ก แต่เครื่องเรือนบางชิ้นที่ชำรุดทรุดโทรม เช่น เก้าอี้หนัง เครื่องเรือนสามารถเคลื่อนย้ายหรือปรับเปลี่ยนตำแหน่งที่ตั้งได้ตามรูปแบบกิจกรรม รูปแบบของเครื่องเรือนมีขนาดเหมาะสมกับแต่สัดส่วนของเด็กอายุ 3-6 ปี วัสดุที่ใช้ในการทำเครื่องเรือนเป็นพลาสติกเกือบทั้งหมด ซึ่งมีคุณสมบัติเบา น้ำหนักเบา และมีส่วนที่ทำจากไม้

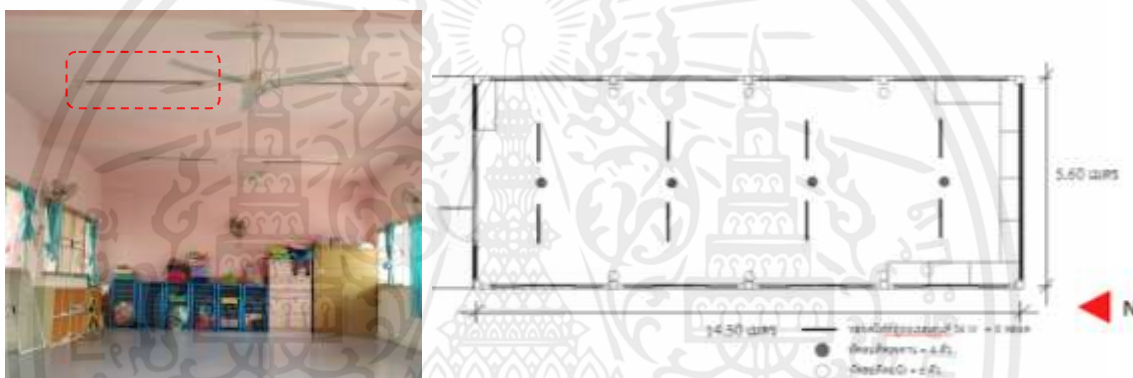

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ 5.3 แสดงรูปแบบของเครื่องเรือนภายในห้องฝึกพัฒนาการสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี การค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา ที่มา : ผู้วิจัย (2562) ของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผนังภายในห้องฝึกพัฒนาการเป็นปูนฉาบเรียบทาสีชมพูอ่อนเป็นโทนสีสบายตา มีการติดบัวพื้นเพื่อป้องกันคราบสกปรกและเพิ่มความสวยงาม วัสดุพื้นห้องเป็นพื้นปูนขัดมันปูทับด้วยเสื่อน้ำมัน ทำความสะอาดได้ง่าย ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก

สีของอุปกรณ์ ของเล่นต่างๆภายในห้องฝึกพัฒนาการ มีสีที่สดใส เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก

ภายในห้องพัฒนาการเคยมีการติดตั้งหลอดไฟลู่อูเรสเซนต์ แต่เนื่องจากในช่วงกลางวันซึ่งเป็นเวลาที่แสงธรรมชาติสามารถส่องเข้ามาภายในพื้นที่ได้โดยตรงทำให้ทางสถานสงเคราะห์นำหลอดไฟที่เคยติดตั้งออกเพื่อรับแสงธรรมชาติโดยตรงโดยไม่จำเป็นต้องใช้แสงประดิษฐ์จากหลอดไฟ เด็กได้รับวิตามินจากแสงแดดอ่อนๆในตอนเช้า ช่วยในการประหยัดพลังงาน

รูปที่ 5.4 แสดงรูปแบบของช่องแสง ตำแหน่งของดวงโคม และตำแหน่งการติดตั้งพัดลมภายในพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

ภายในพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการเป็นห้องโล่ง ลมเข้าออกได้สะดวก เนื่องจากมีหน้าต่างระบายถ่ายเทอากาศทั้งสองฝั่งซ้ายและขวา อากาศภายในไม่ร้อนหรือเย็นเกินไปเนื่องจากทั้งสองฝั่งของหน้าต่างมีแนวต้นไม้ใหญ่ด้านนอกอาคารช่วยบังแดด ซึ่งช่วงเดือนเมษายนภายในห้องนอนกลางวันของเด็กจะมีอากาศร้อน ครุและพี่เลี้ยงจะพาเด็กย้ายมานอนที่ห้องนี้แทน เพราะอากาศเย็นสบายตลอดทั้งวัน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ไม่มีปัญหาเรื่องเสียงรบกวนจากภายนอก เนื่องจากอาคารตั้งอยู่ห่างจากถนนทางเข้าหลัก และบริเวณโดยรอบที่ตั้งของห้องฝึกพัฒนาการนั้นไม่มีอาคารไหนที่เป็นมลพิษทางเสียง เนื่องจากอาคารแต่ละอาคารตั้งอยู่ห่างกัน

ทัศนคติและความพึงพอใจของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี โดยวิธีการสุ่ม จำนวน 5 คน พบว่า

เด็กทั้งหมด 5 คน เห็นว่าเครื่องเรือนของห้องฝึกพัฒนาการสามารถเคลื่อนย้ายได้ง่ายเพราะมีน้ำหนักเบา

เด็กจำนวน 3 คน เห็นว่าอุปกรณ์และของเล่นภายในห้องฝึกพัฒนาการมีรูปแบบและสีสันที่สดใส สวยงาม ส่วนอีก 2 คน ยังไม่ชอบรูปแบบและสี

เด็กทั้งหมด 5 คน เห็นว่าจำนวนอุปกรณ์และของเล่นภายในห้องฝึกพัฒนาการมีจำนวนที่น้อยไปเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนของเล่นที่อาคารห้องสมุด

เด็กทั้งหมด 5 คน ชอบที่จะนั่งทำกิจกรรมบนพื้นมากกว่านั่งทำกิจกรรมบนโต๊ะ และชอบที่จะนั่งทำกิจกรรมเป็นกลุ่มมากกว่านั่งคนเดียว เพราะรู้สึกอิสระ

เด็กจำนวน 4 คน เห็นว่าห้องฝึกพัฒนาการมีอากาศที่เย็นสบายและมีแสงสว่างที่ดี ส่วนอีก 1 คน เห็นว่าห้องฝึกพัฒนาการมีอากาศที่เย็นสบาย และมีแสงสว่างมากเกินไป

เด็กทั้งหมด 5 คน เห็นว่า เห็นว่าภาพรวมของห้องฝึกพัฒนาการมีสีสันไม่สดใส อุปกรณ์และของเล่นมีจำนวนน้อย

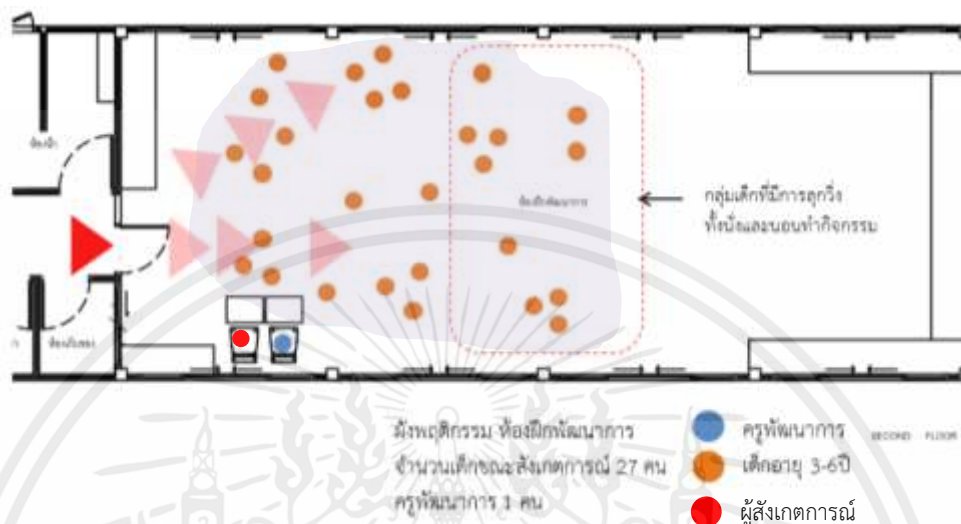
การสังเกตพฤติกรรมการใช้งานภายในพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการเด็ก

ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี จำนวน 27 คน และครูพัฒนาการ 1 คน ที่ทำกิจกรรมภายในห้องฝึกพัฒนาการโดยเลือกทำการสังเกต 2 กิจกรรมได้แก่ กิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน และกิจกรรมการเล่านิทาน

กิจกรรมปั้นดินน้ำมัน ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี จำนวน 27 คน และครูพัฒนาการ 1 คน เข้าสังเกตการณ์วันอาทิตย์ที่ 10 กุมภาพันธ์ 2562 เวลา 15.30 – 16.30 น. รวม 1 ชั่วโมง โดยการทำผังพฤติกรรม การสังเกตได้ทำการจดบันทึกทุกๆ 10 นาที หรือทุกๆครั้งที่เด็กมีการปรับเปลี่ยนอิริยาบถ เช่น การเปลี่ยนที่นั่ง การเดินไปมารอบห้อง

จากการสังเกตการณ์พบว่า เด็กมักจะนั่งทำกิจกรรมกันเป็นกลุ่ม กลุ่มละสองถึงสามคน โดยการนั่งที่พื้นเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากภายในห้องมีจำนวนโต๊ะเก้าอี้ไม่เพียงพอ โดยมีครูพัฒนาการเดินดูอยู่เรื่อยๆ ระหว่างทำกิจกรรมมีเด็กลูกวิ่งเล่นจำนวน 3 คน มีทั้งคนที่นั่งและนอนทำกิจกรรม เด็กกลุ่ม

ที่นั่งใกล้ครูพัฒนาการจะเป็นกลุ่มที่สนใจในการทำกิจกรรมเป็นพิเศษ มากกว่าเด็กกลุ่มที่นั่งห่างจากครูพัฒนาการ

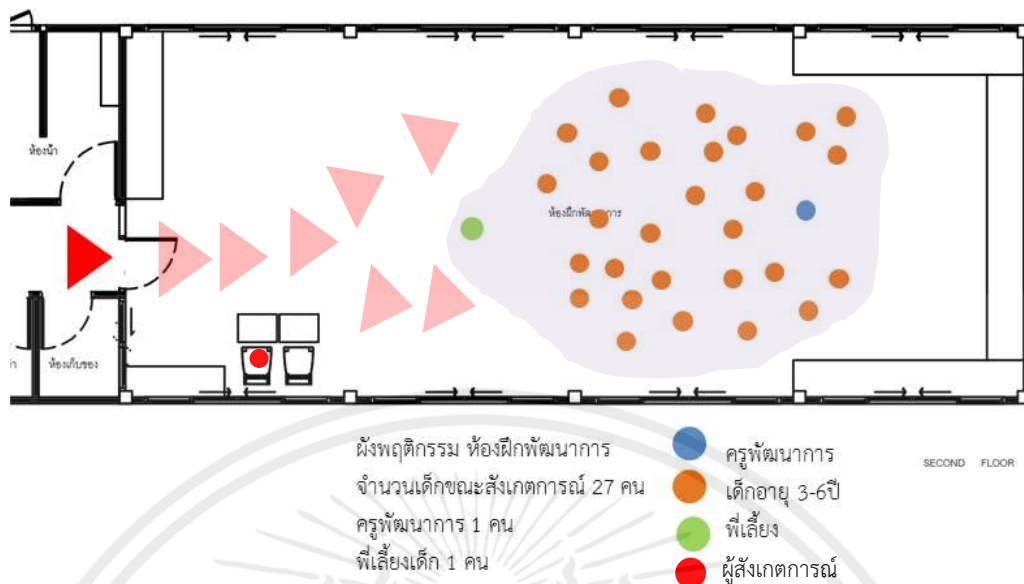

รูปที่ 5.5 แสดงผังพฤติกรรมเด็กกิจกรรม การปั้นดินน้ำมันของสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

กิจกรรมเล่นดินน้ำมัน ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี จำนวน 27 คน และครูพัฒนาการ 1 คน พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน เข้าสังเกตการณ์วันอาทิตย์ที่ 10 กุมภาพันธ์ 2562 เวลา 16.30 - 17.00 น. รวม 30 นาที โดยการทำผังพฤติกรรม การสังเกตได้ทำการจดบันทึกทุกๆ 10 นาที หรือทุกๆครั้งที่เด็กมีการปรับเปลี่ยนอิริยาบถ เช่น การเปลี่ยนที่นั่ง การเดินไปมารอบห้อง

จากการสังเกตการณ์พบว่า ในกิจกรรมนี้เด็กจะนั่งกันเป็นกลุ่มใหญ่ใกล้กับที่นั่งครูพัฒนาการ เด็กมีสมาธิและให้ความสนใจดี เพราะต้องตั้งใจฟัง มีการนั่งที่พื้น ไม่มีการนั่งจับกลุ่มแยก ครูพัฒนาการนั่งบนเก้าอี้ พี่เลี้ยงเด็กจะคอยสังเกตดูแลเด็กอยู่ด้านหลัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

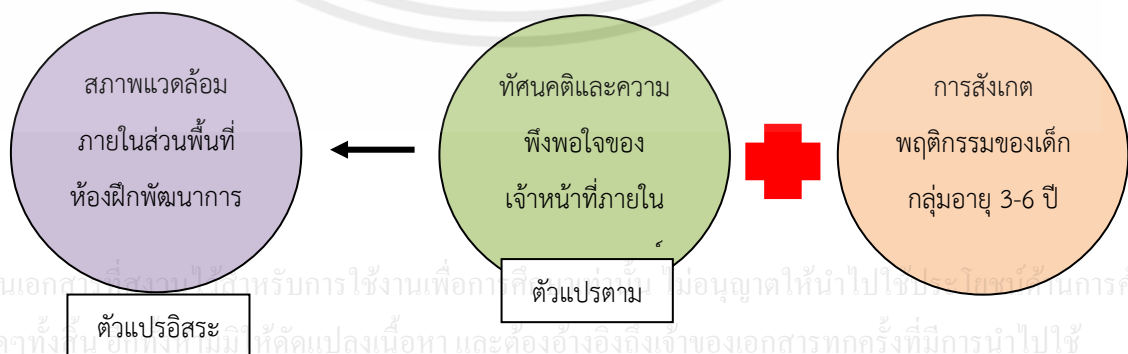

รูปที่ 5.6 แสดงผังพฤติกรรมเด็กกิจกรรม การเล่นิทานของสถานสงเคราะห์บ้านอุรธานี
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

5.1.2 สถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง

ทัศนคติและความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ภายในสถานสงเคราะห์

เรื่องทัศนคติความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี ต่อสภาพแวดล้อมภายในของสถานสงเคราะห์เด็ก ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลส่วนนี้โดยการสัมภาษณ์ สอบถามและสังเกตลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ พฤติกรรมในการทำงานภายในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่และเด็กในสถานสงเคราะห์ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวแปรความสัมพันธ์ของทัศนคติและความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีผลต่อตัวแปรรูปแบบสภาพแวดล้อมภายในของห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์เด็ก ที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูพัฒนาการและพี่เลี้ยงเด็กจำนวน 6 คน เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง

รูปที่ 5.7 แสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแปรความสัมพันธ์

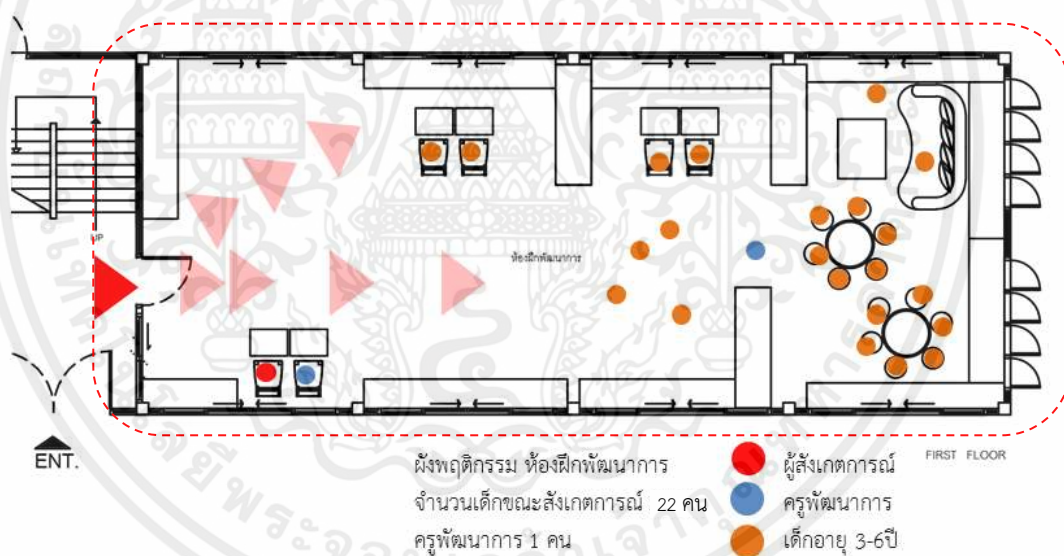
ของทัศนคติและความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีผลต่อตัวแปรรูปแบบสภาพแวดล้อมภายในของ
ห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการเข้าถึงของพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการเด็ก เพราะสามารถสังเกตเห็นได้ง่ายเข้าถึงพื้นที่ได้ง่าย ทางเข้าของห้องเป็นพื้นที่โล่งไม่มีสิ่งกีดขวางหรือบดบังสายตา แต่ประตูเข้าห้องมีขนาดเล็กยังไม่สะดวกต่อการเข้าออกเท่าที่ควร

กลุ่มตัวอย่างพอใจมากกับรูปแบบของผังพื้นที่ในลักษณะของสี่เหลี่ยมผืนผ้า ไม่มีชอกมุม ระยะของทางสัญจรภายในห้องเหมาะสมไม่เป็นปัญหา

กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจต่อขนาดพื้นที่ภายในห้องพัฒนาการเป็นห้องโล่งขนาด 14.50 x 5.60 เมตร โดยขณะที่ผู้วิจัยทำการสังเกตการณ์นั้นมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 22 คน แบ่งเป็นเด็กอายุ 3-6 ปี 21 คน และครูพัฒนาการ 2 คน ซึ่งค่าเฉลี่ยพื้นที่ต่อคนเท่ากับ 3.70 ตารางเมตรต่อ 1 คน

รูปที่ 5.8 แสดงผังพฤติกรรมการใช้พื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

จากการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ภายในห้องฝึกพัฒนาการ การแบ่งสัดส่วนการใช้งานของพื้นที่

ภายในห้องฝึกพัฒนาการแบ่งพื้นที่ในการทำกิจกรรมอย่างเป็นสัดส่วน มีระเบียบ มีการจัดเก็บของ
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
เล่น และอุปกรณ์ต่างๆไว้ที่ตู้เก็บของภายในห้อง ตู้เก็บของขนาด 0.50 x 1.00 x 0.80 เมตร วางแยก
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น หากท่านมีข้อสงสัยประการใด กรุณาติดต่อผู้วิจัยหรือผู้ดูแลโครงการนี้

ตามมุมกิจกรรม โดยวางตู้ชิดกับผนังตามกรอบอาคาร ไม่วางขวางไว้กลางห้อง ตรงกลางของโล่ง ทำให้ไม่มีสิ่งบังสายตา ครูพัฒนาการสามารถมองเห็นและดูแลเด็กได้อย่างทั่วถึง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างถึงรูปแบบการวางผังภายในพื้นที่ห้องพัฒนาการ (plan) มีการวางผังแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ลักษณะเป็นห้องโล่งกว้างขนาด 14.50 x 5.60 เมตร ไม่มีการกั้นผนังแบ่งหรือจัดสรรพื้นที่ พื้นที่ภายในสามารถเชื่อมต่อกันได้ ไม่แยกจากกันทำให้เด็กสามารถทำกิจกรรมหลายกิจกรรมได้ในเวลาเดียวกัน มีการแยกมุมกิจกรรมโดยใช้เครื่องเรือนแทนการกั้นผนัง เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆบนพื้นได้อย่างมีอิสระ เช่น กิจกรรมปั้นดินน้ำมัน กิจกรรมเล่นนิทาน มีการจัดมุมภายในเพิ่มเติมเป็นมุมขนาดเล็กที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้ตามกิจกรรมที่เกิดขึ้น

ลักษณะของเครื่องเรือนที่ใช้ภายในพื้นที่ห้องพัฒนาการภายในสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง เป็นชนิดลอยตัวสีสนสไต เครื่องเรือนไม่มีเหลี่ยมมุมแหลมที่จะทำให้เป็นอันตรายต่อเด็ก เครื่องเรือนสามารถเคลื่อนย้ายหรือปรับเปลี่ยนตำแหน่งที่ตั้งได้ตามรูปแบบกิจกรรม รูปแบบของเครื่องเรือนมีขนาดเหมาะสมกับสัดส่วนของเด็กอายุ 3-6 ปี วัสดุที่ใช้ในการทำเครื่องเรือนเป็นอะลูมิเนียมและไม้

รูปที่ 5.9 แสดงรูปแบบของเครื่องเรือนภายในห้องฝึกพัฒนาการสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

ผนังภายในห้องฝึกพัฒนาการเป็นปูนฉาบเรียบทาสีครีมเป็นโทนสีสบายตา มีการติดบัวพื้นเพื่อป้องกันคราบสกปรกและเพิ่มความสวยงาม วัสดุพื้นห้องเป็นพื้นปูนขัดมันปูทับด้วยกระเบื้องยางลายไม้ ทำความสะอาดได้ง่าย ลดแรงกระแทก และไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก สีของอุปกรณ์ ของเล่นไม่ต่างจากสีในท้องฝึกพัฒนาการ มีสีสนสไต เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก และสังเกตเห็นได้ง่าย เน้นไปในโทนสีของแม่สี

รูปที่ 5.10 รูปแบบของของเล่น และอุปกรณ์ภายในห้องฝึกพัฒนาการสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

ภายในห้องฝึกพัฒนาการมีการติดตั้งหลอดไฟลู่อูเรสเซนต์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าภายในห้องฝึกพัฒนาการมีแสงสว่างที่เพียงพอต่อการทำกิจกรรมของเด็ก

ภายในพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการเป็นห้องโล่ง ลมเข้าออกได้สะดวก เนื่องจากมีหน้าต่างระบายถ่ายเทอากาศทั้งสองฝั่งซ้ายและขวา อากาศภายในไม่ร้อนหรือเย็นเกินไปเนื่องจากทั้งสองฝั่งของหน้าต่างมีแนวต้นไม้ใหญ่และอาคารข้างเคียงช่วยบดบังแดด ภายในห้องมีการติดตั้งเครื่องปรับอากาศ จึงไม่เป็นปัญหาถ้าหากต้องเจอกับอากาศร้อน จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากต่ออุณหภูมิภายในห้องฝึกพัฒนาการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ 5.11 แสดงรูปแบบของช่องแสง ตำแหน่งของดวงโคม ตำแหน่งการติดตั้งพัดลมและตำแหน่งการระบายอากาศ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น เครื่องปรับอากาศภายในพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง ไปใช้

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่าเสียงรบกวนจากภายนอกเป็นปัญหาต่อการทำกิจกรรมบางกิจกรรมของเด็ก เนื่องจากอาคารตั้งอยู่ติดกับถนนทางเข้าหลัก และขนาดพื้นที่ตั้งของสถานสงเคราะห์ค่อนข้างแออัด อาคารแต่ละอาคารตั้งอยู่ติดกัน ทำให้เกิดเสียงรบกวนขึ้น เช่น เสียงเด็กร้องจากอาคารเด็กแรกเกิด เสียงรถที่สัญจรไปมาทำให้เด็กเสียสมาธิ และรบกวนการนอนกลางวันของเด็ก

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับภาพรวม รูปแบบการตกแต่งภายในพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการ มีการตกแต่งที่เหมาะสมกับกิจกรรมและส่งเสริมกับพัฒนาการของเด็ก แต่ยังไม่ค่อยดึงดูดใจให้เด็กอยากทำกิจกรรมเท่าที่ควร

ทัศนคติและความพึงพอใจของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี โดยวิธีการสุ่ม จำนวน 5 คน พบว่า

เด็กทั้งหมด 5 คน เห็นว่าเครื่องเรือนของห้องฝึกพัฒนาการสามารถเคลื่อนย้ายได้ง่ายเพราะมีน้ำหนักเบา

เด็กจำนวน 3 คน เห็นว่าอุปกรณ์และของเล่นภายในห้องฝึกพัฒนาการมีรูปแบบและสีสันที่สดใส สวยงาม ส่วนอีก 2 คน ยังไม่ชอบรูปแบบและสี

เด็กทั้งหมด 5 คน เห็นว่าจำนวนอุปกรณ์และของเล่นภายในห้องฝึกพัฒนาการมีจำนวนที่น้อยไปเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนของเล่นที่อาคารห้องสมุด

เด็กทั้งหมด 5 คน ชอบที่จะนั่งทำกิจกรรมบนพื้นมากกว่านั่งทำกิจกรรมบนโต๊ะ และชอบที่จะนั่งทำกิจกรรมเป็นกลุ่มมากกว่านั่งคนเดียว เพราะรู้สึกอิสระ

เด็กจำนวน 4 คน เห็นว่าห้องฝึกพัฒนาการมีอากาศที่เย็นสบายและมีแสงสว่างที่ดี ส่วนอีก 1 คน เห็นว่าห้องฝึกพัฒนาการมีอากาศที่เย็นสบาย และมีแสงสว่างมากเกินไป

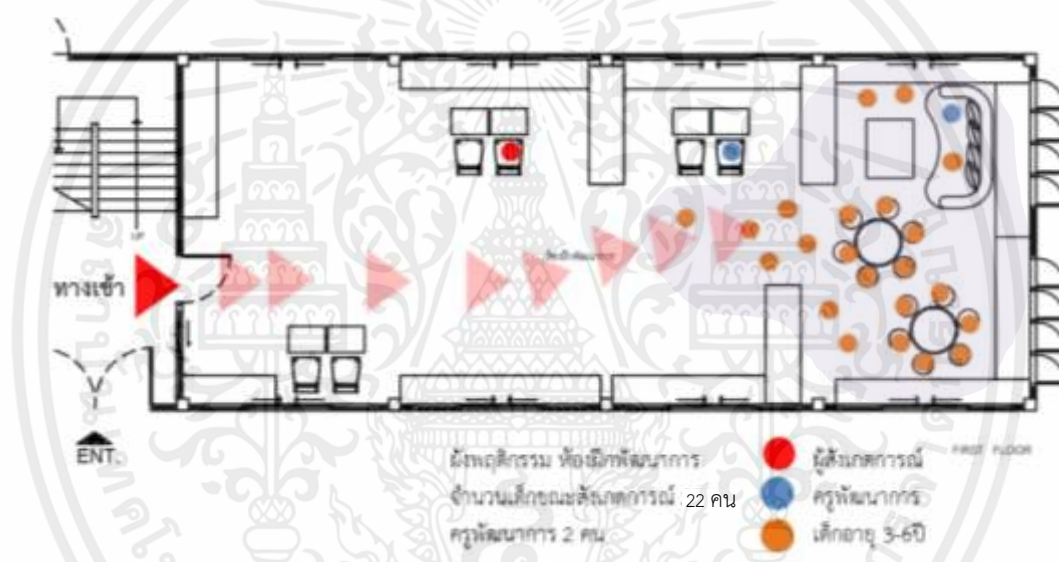
เด็กทั้งหมด 5 คน เห็นว่า เห็นว่าภาพรวมของห้องฝึกพัฒนาการมีสีสันไม่สดใส อุปกรณ์และของเล่นมีจำนวนน้อย

การสังเกตพฤติกรรมการใช้งานภายในพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการเด็ก

ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี จำนวน 22 คน และครูพัฒนาการ 2 คน ไม่่ว่ากรณีใดๆ ที่ทำกิจกรรมภายในห้องฝึกพัฒนาการโดยเลือกทำการสังเกต 2 กิจกรรมได้แก่ กิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน และกิจกรรมการเล่านิทาน

กิจกรรมปั้นดินน้ำมัน ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี จำนวน 22 คน และครูพัฒนาการ 2 คน เข้าสังเกตการณ์วันอาทิตย์ที่ 19 มีนาคม 2562 เวลา 09.00 – 10.30 น. รวม 1 ชั่วโมง 30 นาที โดยการทำผังพฤติกรรม การสังเกตได้ทำการจดบันทึกทุกๆ 10 นาที หรือทุกๆ ครั้งที่เด็กมีการปรับเปลี่ยนอริยาบถ เช่น การเปลี่ยนที่นั่ง การเดินไปมารอบห้อง

จากการสังเกตการณ์พบว่า เด็กมักจะนั่งทำกิจกรรมกันเป็นกลุ่ม กลุ่มละสองถึงสามคน โดยการนั่งที่พื้นเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากภายในห้องมีจำนวนโต๊ะเก้าอี้ไม่เพียงพอ โดยมีครูพัฒนาการเดินดูอยู่เรื่อยๆ ระหว่างทำกิจกรรมมีเด็กลูกวิ่งเล่นจำนวน 3 คน มีทั้งคนที่นั่งและนอนทำกิจกรรม เด็กกลุ่มที่นั่งใกล้ครูพัฒนาการจะเป็นกลุ่มที่สนใจในการทำกิจกรรมเป็นพิเศษ มากกว่าเด็กกลุ่มที่นั่งห่างจากครูพัฒนาการ

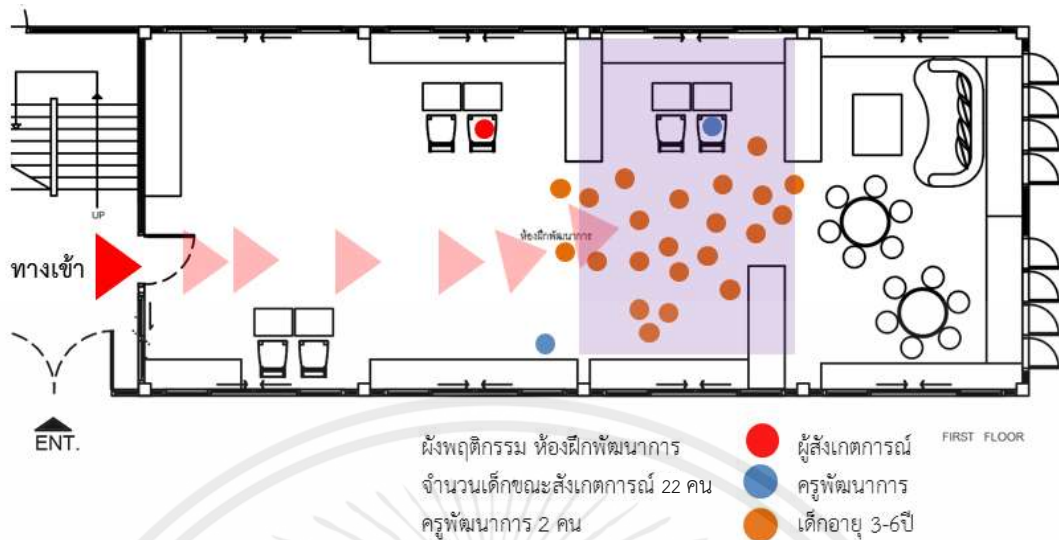

รูปที่ 5.12 แสดงผังพฤติกรรมเด็กกิจกรรม การปั้นดินน้ำมันของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

กิจกรรมเล่นิทาน ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี จำนวน 22 คน และครูพัฒนาการ 2 คน พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน เข้าสังเกตการณ์วันอาทิตย์ที่ 19 มีนาคม 2562 เวลา 10.30 – 11.30 น. รวม 1 ชั่วโมง โดยการทำผังพฤติกรรม การสังเกตได้ทำการจดบันทึกทุกๆ 10 นาที หรือทุกๆ ครั้งที่เด็กมีการปรับเปลี่ยนอริยาบถ เช่น การเปลี่ยนที่นั่ง การเดินไปมารอบห้อง

จากการสังเกตการณ์พบว่า ในกิจกรรมนี้เด็กจะนั่งกันเป็นกลุ่มใหญ่ใกล้กับที่นั่งครูพัฒนาการ เด็กมีสมาธิและให้ความสนใจดี เพราะต้องตั้งใจฟัง มีการนั่งที่พื้น ไม่มีการนั่งจับกลุ่มแยก ครูพัฒนาการนั่งบนเก้าอี้ พี่เลี้ยงเด็กจะคอยสังเกตดูแลเด็กอยู่ด้านหลัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีทัศนคติแบบสงวนเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 5.13 แสดงผังพฤติกรรมเด็กกิจกรรม การเล่นนิทานของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

5.2 กิจกรรมและพฤติกรรมของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี ในการใช้พื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์ โดยสามารถอภิปรายผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

5.2.1 กิจกรรมและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่และเด็กในการใช้พื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์เด็กสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี

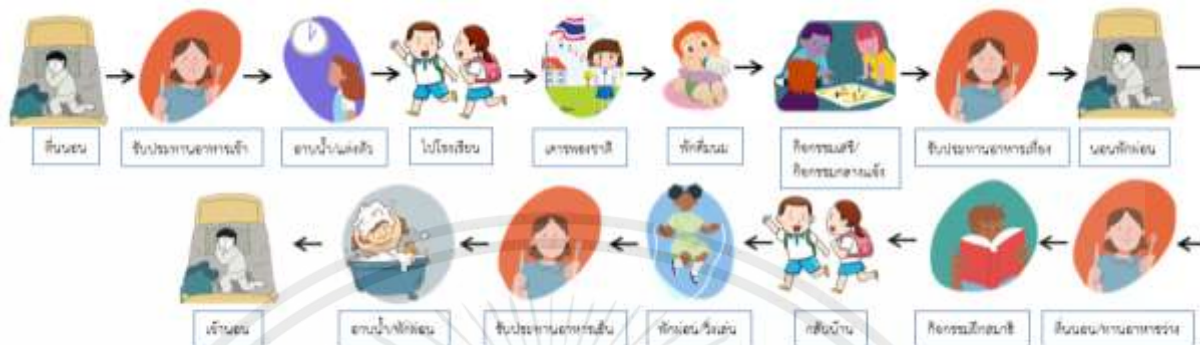
เรื่องกิจกรรมและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่และเด็กในการใช้พื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลส่วนนี้โดยการสัมภาษณ์ครูพัฒนาการ 1 คนถึงรูปแบบกิจกรรม และสังเกตพฤติกรรมของเด็ก สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

กิจกรรมประจำวันของสถานสงเคราะห์เด็กบ้านอุดรธานี ได้แก่

- กิจกรรมพัฒนาทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ พัฒนากล้ามเนื้อ เช่น การปั้นดินน้ำมัน วาดรูป และกิจกรรมการเดินเข้าจังหวะ เป็นต้น
- กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กโดยการปั้นแป้ง ดินน้ำมันแบบต่างๆ การต่อบล็อกหรือตัวต่อ การพับกระดาษ และพัฒนาทักษะด้านภาษา เช่น การอ่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับงานใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีการเผยแพร่ข้อมูลนี้ขึ้นในวงกว้างโดยไม่ได้รับอนุญาต

- กิจกรรมการฝึกสมาธิ เช่น การอ่านนิทาน การเล่านิทาน การฝึกสวดมนต์หรือไหว้พระ ฝึกฝนมารยาท

รูปที่ 5.14 แสดงกิจกรรมประจำวันจันทร์-ศุกร์ ของเด็กอายุ 3-6 ปี ในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

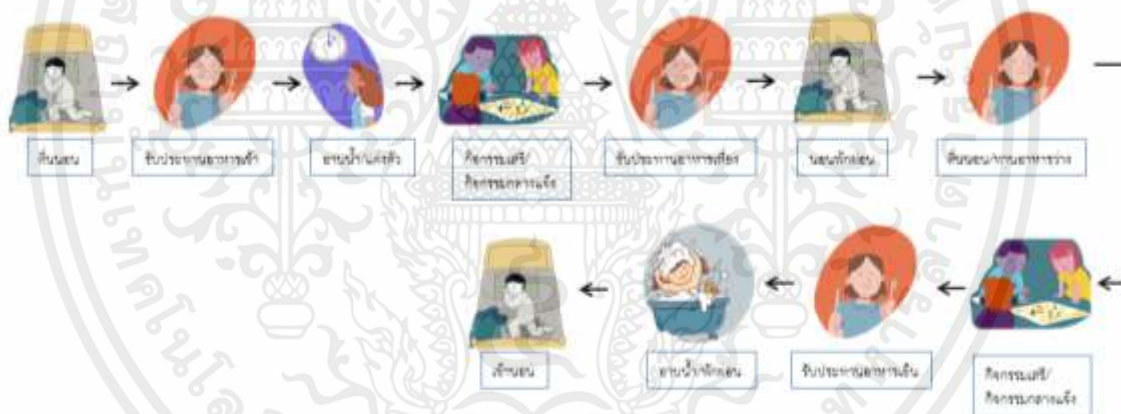
ตารางที่ 5.1 แสดงเวลา กิจกรรม และสถานที่ประจำวันจันทร์-ศุกร์ ของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี (บ้านอุดร)

เวลา	กิจกรรม	สถานที่
05.00 – 06.30 น.	ตื่นนอน, เก็บที่นอน, ล้างหน้า	อาคารเรือนนอน
06.30 – 07.00 น.	รับประทานอาหารเช้า	โรงอาหาร
07.00 – 08.00 น.	อาบน้ำ แปรงฟัน	อาคารเรือนนอน
08.00 – 08.30 น.	ส่งเด็กไปโรงเรียน	อาคารเรียน
08.30 – 09.00 น.	เคารพธงชาติ กิจกรรมกลุ่ม	สนามหน้าอาคารเรียน
09.00 – 09.15 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	อาคารเรียน
09.15 – 11.30 น.	กิจกรรมเสรี, กิจกรรมกลางแจ้ง	ห้องกิจกรรม, สนามหน้าอาคารเรียน
11.30 – 12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน	โรงอาหาร
12.00 – 14.30 น.	นอนพักผ่อน	อาคารเรือนนอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้ใช้สำหรับครูผู้สอนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่ควรนำไปใช้ประโยชน์อื่นนอกเหนือจากนี้ หากมีข้อสงสัย กรุณาติดต่อฝ่ายวิชาการ โทร. 0-2354-1515

ตารางที่ 5.1 (ต่อ) แสดงเวลา กิจกรรม และสถานที่ประจำวันจันทร์-ศุกร์ ของเด็กกลุ่มอายุ 3-6ปี (บ้านอุดรธานี)

เวลา	กิจกรรม	สถานที่
14.30 – 15.00 น.	ตื่นนอน,ทานอาหารว่าง	โรงอาหาร
15.00 – 15.30 น.	กิจกรรมฝึกสมาธิ,กลับบ้าน	ห้องกิจกรรม
15.30 – 17.00 น.	ทำการบ้าน,กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก,พักผ่อน	ห้องฝึกพัฒนาการ
17.00 – 17.30 น.	รับประทานอาหารเย็น	โรงอาหาร
17.30 – 20.00 น.	อาบน้ำ,พักผ่อน,เล่นอิสระ	อาคารเรือนนอน
20.00 – 05.00 น.	เข้านอน	อาคารเรือนนอน

รูปที่ 5.15 แสดงกิจกรรมประจำวันเสาร์-อาทิตย์ ของเด็กอายุ 3-6 ปี ในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

ตารางที่ 5.2 แสดงเวลา กิจกรรม และสถานที่ประจำวันเสาร์-อาทิตย์ ของเด็กกลุ่มอายุ 3-6ปี (อุดร)

เวลา	กิจกรรม	สถานที่
05.00 – 06.30 น.	ตื่นนอน,เก็บที่นอน,ล้างหน้า	อาคารเรือนนอน
06.30 – 07.00 น.	รับประทานอาหารเช้า	โรงอาหาร

07.00 – 08.00 น.	อาบน้ำ แต่งตัว	อาคารเรียนนอน
08.00 – 11.30 น.	กิจกรรมเสรี, กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	ห้องฝึกพัฒนาการเด็ก

ตารางที่ 5.2 (ต่อ) แสดงเวลา กิจกรรม และสถานที่ประจำวันเสาร์-อาทิตย์ ของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี (บ้านอุดรธานี)

เวลา	กิจกรรม	สถานที่
12.00 – 14.30 น.	นอนพักผ่อน	อาคารเรียนนอน
14.30 – 15.00 น.	ตื่นนอน, ทานอาหารว่าง	โรงอาหาร
15.00 – 17.00 น.	กิจกรรมเสรี, เล่นอิสระ	อาคารเรียนนอน, สนามเด็กเล่น
17.00 – 17.30 น.	รับประทานอาหารเย็น	โรงอาหาร
17.30 – 20.00 น.	อาบน้ำ, พักผ่อน	อาคารเรียนนอน
20.00 – 05.00 น.	เข้านอน	อาคารเรียนนอน

โดยผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยเฉพาะกิจกรรมของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปีเท่านั้น การประกอบกิจกรรมของเด็กในแต่ละวันจะมีตารางเวลาที่ชัดเจน โดยวันจันทร์-ศุกร์ จะเป็นวันที่เด็กทำกิจกรรมอยู่ที่โรงเรียน โดยมีครูพี่เลี้ยงดูแล และส่งคืนพี่เลี้ยงเด็กในตอนเย็น ส่วนในวันเสาร์-อาทิตย์ ไม่มีการทำกิจกรรมที่โรงเรียน เด็กจะหยุดและอยู่ที่อาคารเรียนนอน ตารางกิจกรรมจะมีเพียงตื่นนอน เข้านอน รับประทานอาหาร เข้านอนเท่านั้น เพราะจะปล่อยให้เด็กได้เล่นอิสระเหมือนวันหยุดของโรงเรียนอนุบาลทั่วไป

5.2.2 กิจกรรมและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่และเด็กในการใช้พื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์เด็กสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง

เรื่องกิจกรรมและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่และเด็กในการใช้พื้นที่กิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลส่วนนี้โดยการสัมภาษณ์ครูพัฒนาการ 1 คนถึงรูปแบบกิจกรรม และสังเกตพฤติกรรมของเด็ก สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

กิจกรรมประจำวันของสถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง ได้แก่

- กิจกรรมมอนเตสซอเรีย เพื่อพัฒนาทักษะ สติปัญญาของเด็ก
- กิจกรรมการเคลื่อนไหวกลางแจ้ง เช่น การกระโดดสองเท้าพร้อมกันไปข้างหน้า และถอยหลัง การเดินต่อสั้นเท้า เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อ
- กิจกรรมด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา การประกอบชิ้นส่วนของรูปภาพที่ตัดออกเป็นส่วนๆ เพื่อฝึกพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์
- กิจกรรมด้านการเข้าใจภาษา ฝึกผลิตกันพูดคุยกับเพื่อนในกลุ่ม
- กิจกรรมด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม โดยการฝึกทำความสะอาดตนเอง หลังจากเข้าห้องน้ำ

รูปที่ 5.16 แสดงกิจกรรมประจำวันจันทร์-ศุกร์ ของเด็กอายุ 3-6 ปี ในสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

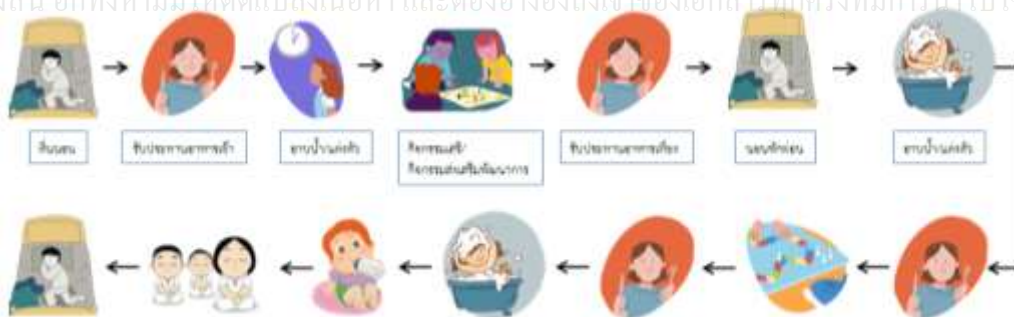
ตารางที่ 5.3 แสดงเวลา กิจกรรม และสถานที่ประจำวันจันทร์-ศุกร์ ของเด็กกลุ่มอายุ 3-6ปี (บ้านแคนทอง)

เวลา	กิจกรรม	สถานที่
06.30 – 07.30 น.	ตื่นนอน, เก็บที่นอน, อาบน้ำแต่งตัว	อาคารเรือนนอน
07.30 – 08.00 น.	รับประทานอาหารเช้า	โรงอาหาร
08.00 – 08.30 น.	เคารพธงชาติ กิจกรรมเข้าจังหวะ	ลานหน้าเสาธง

08.30 – 09.00 น.	กิจกรรมกลุ่ม นั่งสมาธิ	อาคารเรียน
09.00 – 09.30 น.	เด็กรับประทานอาหารเช้า	อาคารเรียน
09.30 – 10.30 น.	ฝึกพัฒนามอนเตสซอเรีย	อาคารเรียน
10.30 – 11.30 น.	จัดพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ พัฒนาการด้านสังคม ภาษา พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง	ห้องฝึกพัฒนาการ
11.30 – 12.00 น.	รับประทานอาหารเช้ากลางวัน	โรงอาหาร
12.00 – 14.30 น.	นอนพักผ่อน	อาคารเรือนนอน
14.30 – 15.00 น.	ตื่นนอน อาบน้ำแต่งตัว	อาคารเรือนนอน

ตารางที่ 5.3 (ต่อ) แสดงเวลา กิจกรรม และสถานที่ประจำวันจันทร์-ศุกร์ ของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปี (บ้านแคนทอง)

เวลา	กิจกรรม	สถานที่
15.00 – 15.30 น.	รับประทานอาหารเช้า	โรงอาหาร
15.30 – 16.30 น.	กิจกรรมเสรี	ห้องฝึกพัฒนาการ
16.30 – 17.30 น.	เล่นกลางแจ้ง นันทนาการ	สนามเด็กเล่น บริเวณโดยรอบอาคารเรือนนอน
17.30 – 18.00 น.	รับประทานอาหารเช้าเย็น	โรงอาหาร
18.00 – 18.30 น.	อาบน้ำแต่งตัว	อาคารเรือนนอน
18.30 – 19.00 น.	ดื่มนมก่อนนอน	อาคารเรือนนอน
19.00 – 19.30 น.	สวดมนต์ นั่งสมาธิ	อาคารเรือนนอน
19.30 – 06.30 น.	นอนหลับ พักผ่อน	อาคารเรือนนอน

รูปที่ 5.17 แสดงกิจกรรมประจำวันจันทร์-ศุกร์ ของเด็กอายุ 3-6ปี ในสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

ตารางที่ 5.4 แสดงเวลา กิจกรรม และสถานที่ประจำวันเสาร์-อาทิตย์ เด็กกลุ่มอายุ 3-6ปี(แคนทอง)

เวลา	กิจกรรม	สถานที่
06.30 – 07.30 น.	ตื่นนอน,เก็บที่นอน,ล้างหน้า	อาคารเรือนนอน
07.30 – 08.00 น.	รับประทานอาหารเช้า	โรงอาหาร
08.00 – 11.30 น.	กิจกรรมเสรี,กิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	ห้องฝึกพัฒนาการเด็ก

ตารางที่ 5.4 (ต่อ) แสดงเวลา กิจกรรม และสถานที่ประจำวันเสาร์-อาทิตย์ เด็กกลุ่มอายุ 3-6ปี
(บ้านแคนทอง)

เวลา	กิจกรรม	สถานที่
11.30 – 12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน	โรงอาหาร
12.00 – 14.30 น.	นอนพักผ่อน	อาคารเรือนนอน
14.30 – 15.00 น.	ตื่นนอน,อาบน้ำแต่งตัว	อาคารเรือนนอน
15.00 – 15.30	รับประทานอาหารว่าง	โรงอาหาร
15.30 – 17.30 น.	กิจกรรมเสรี,เล่นอิสระ	อาคารเรือนนอน,สนามเด็กเล่น
17.30 – 18.00 น.	รับประทานอาหารเย็น	โรงอาหาร
18.00 – 18.30 น.	อาบน้ำแต่งตัว	อาคารเรือนนอน

18.30 – 19.30 น.	ตีมนม, พักผ่อน	อาคารเรียนนอน
19.30 – 20.00 น.	สวดมนต์ นั่งสมาธิ	อาคารเรียนนอน
20.00 – 06.30 น.	นอนหลับ พักผ่อน	อาคารเรียนนอน

โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเฉพาะกิจกรรมของเด็กกลุ่มอายุ 3-6 ปีเท่านั้น การประกอบกิจกรรมของเด็กในแต่ละวันมีตารางเวลาที่ชัดเจน โดยวันจันทร์-ศุกร์ จะเป็นวันที่เด็กทำกิจกรรมอยู่ที่โรงเรียน โดยมีครูพี่เลี้ยงดูแล และส่งคืนพี่เลี้ยงเด็กในตอนเย็น ส่วนในวันเสาร์-อาทิตย์ ไม่มีการทำกิจกรรมที่โรงเรียน เด็กจะหยุดและอยู่ที่อาคารเรียนนอน ตารางกิจกรรมจะมีเพียงตื่นนอน เข้านอน กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การเล่นอิสระ รับประทานอาหาร เข้านอนเท่านั้น โดยจะปล่อยให้เด็กได้เล่นอิสระเหมือนวันหยุดของโรงเรียนอนุบาลทั่วไป

บทที่ 6

การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การสรุปอภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทางเพื่อการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่ห้องพัฒนาการเด็กของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสามารถสรุปอภิปรายผลเพื่อตอบคำถามงานวิจัยได้ดังนี้

6.1 เจ้าหน้าที่และเด็กในสถานสงเคราะห์มีทัศนคติ อย่างไรต่อรูปแบบกิจกรรมประจำวันและ กิจกรรมภายในของสถานสงเคราะห์เด็ก

6.2 เจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์มีทัศนคติ ความพึงพอใจในลักษณะใดต่อสภาพแวดล้อม ภายในของสถานสงเคราะห์เด็ก

6.3 สภาพแวดล้อมภายในของสถานสงเคราะห์เด็กควรมีลักษณะอย่างไรที่สอดคล้องกับ ทัศนคติ ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเด็กที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

6.4 ข้อเสนอแนะอื่นๆในการออกแบบ

6.5 ข้อจำกัดของการทำวิจัย

6.6 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.1 สรุปทัศนคติ ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเด็กที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมประจำวัน และรูปแบบกิจกรรมต่อสภาพแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงรูปแบบของกิจกรรมประจำวันและกิจกรรมของเด็กในสถาน สงเคราะห์ ทั้งจากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ สามารถสรุปแยกรูปแบบกิจกรรมประจำวันและ กิจกรรมได้เป็น 2 แบบ คือ รูปแบบที่คล้ายโรงเรียนอนุบาล และรูปแบบครอบครัว

รูปแบบคล้ายโรงเรียนอนุบาล

รูปแบบและลักษณะกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในสถานสงเคราะห์ในวันจันทร์ – ศุกร์นั้นมีความ คล้ายคลึงกับเด็กที่ไปโรงเรียนอนุบาล คือตื่นนอนตอนเช้า อาบน้ำ แต่งตัวไปโรงเรียน โดยพี่เลี้ยงเด็ก จะเป็นคนส่งเด็กไปส่วนอาคารที่เป็นโรงเรียน ซึ่งจะแยกออกจากอาคารเรือนนอน มีการทำกิจกรรม เคารพธงชาติหน้าเสาธง จากนั้นย้ายไปทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในห้องเรียน ภายใต้การดูแลของครูพัฒนาการ ช่วงบ่ายหลังจากรับประทานอาหารเที่ยง เด็กจะถูกส่งกลับอาคาร เรือนนอน เพื่อนอนกลางวัน หลังจากตื่นนอนจะมีการย้ายไปทำกิจกรรมในชั้นเรียนต่อ เสร็จจาก กิจกรรมช่วงบ่ายเด็กจะถูกส่งกลับอาคารเรือนนอนโดยครูพัฒนาการ เหมือนเด็กอนุบาลทั่วไปที่กลับ จากโรงเรียน **ซึ่งสถานสงเคราะห์ที่ผู้วิจัยทำการศึกษาทั้งสองแห่ง คือ สถานสงเคราะห์เด็กบ้าน อุดรธานี และสถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง มีรูปแบบกิจกรรมประจำวันและรูปแบบกิจกรรมที่ คล้ายกับโรงเรียนอนุบาล**

เพราะเด็กจะได้ฝึกฝนทักษะการใช้ชีวิต เรียนรู้ประสบการณ์ ได้ทำกิจกรรมเหมือนเด็กจากครอบครัวปกติ เพื่อเด็กจะได้เตรียมความพร้อมเมื่อต้องออกไปใช้ชีวิตร่วมกับสังคมภายนอกได้อย่างปกติสุข

ข้อเสนอแนะ

สถานสงเคราะห์ควรมีส่วนในพื้นที่กิจกรรม อาคารเรียน แยกออกจากเรือนนอนอย่างชัดเจน เพื่อให้มีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนอนุบาล มีการทำกิจกรรมหน้าเสาธงในตอนเช้า ให้เด็กได้รับรู้ว่าได้อยู่ในโรงเรียนแล้วจริงๆ เด็กจะต้องมีระเบียบวินัย เตรียมพร้อมตัวเองในการทำกิจกรรมมากกว่าที่จะเล่นอิสระอยู่ที่บ้าน แต่ภายในพื้นที่กิจกรรมอาจมีการออกแบบตกแต่งให้คล้ายกับบ้าน เพื่อให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ผ่อนคลายและเพิ่มความอยากที่จะเรียนรู้และฝึกพัฒนาทักษะมากยิ่งขึ้น

6.2 สรุปทัศนคติ ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ ที่มีต่อสภาพแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์

ผู้วิจัยได้สรุปทัศนคติ ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อสภาพแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์ ห้องฝึกพัฒนาทักษะ ที่ได้จากการ สังเกตการณ์ สัมภาษณ์ทัศนคติความพึงพอใจ โดยสรุปและแยกเป็นข้อดี และปัญหาภายในพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการ ผลสรุปที่ได้เป็นการวิเคราะห์วิจัยในเชิงคุณภาพ เนื่องจากจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาไม่มากนักที่จะดำเนินการวิจัยทางสถิติในเชิงปริมาณได้ โดยสรุปได้ดังนี้

6.2.1 สถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างครูพัฒนาการและพี่เลี้ยงเด็ก เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์ห้องฝึกพัฒนาการ พบว่า ข้อดีของห้องฝึกพัฒนาการเด็กภายในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในห้องพัฒนาการเด็กมีที่ตั้งเหมาะสมภายในพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการสามารถระบายอากาศได้ดี อากาศไม่ร้อน แสงธรรมชาติที่เป็นประโยชน์กับเด็กวัยนี้ (อายุ 3-6 ปี) สามารถส่องเข้าถึงพื้นที่โดยไม่จำเป็นต้องเปิดไฟประดิษฐ์ในช่วงเวลากลางวัน ช่วยในการประหยัดพลังงาน ขนาดพื้นที่ภายในห้องพัฒนาการมีขนาดโล่งกว้าง ไม่มีการกั้นผนังถาวร ทำให้จัดและปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมได้หลากหลาย **สอดคล้องกับ (อรุณ ศรีจันทร์, 2542) ได้อธิบายไว้ว่า พื้นที่ที่ไม่มีการปิดกั้นนั้นทำให้เด็กได้เคลื่อนย้ายในการทำกิจกรรมหนึ่งไปยังกิจกรรม**

หนึ่งได้คล่องตัว จะได้ไม่เกิดการรบกวนกลุ่มกิจกรรมอื่น ช่วยลดการขัดแย้งในการใช้พื้นที่ และทำให้เจ้าหน้าที่ดูแลเด็กอย่างทั่วถึง

รูปที่ 6.1 แสดงสภาพแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างครูพัฒนาการและพี่เลี้ยงเด็ก รู้สึกไม่ค่อยพึงพอใจต่อการออกแบบตกแต่งห้องพัฒนาการเด็กภายในสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี โดยมีความเห็นในรูปแบบการออกแบบตกแต่งภายในห้องพัฒนาการเป็นปัญหาสำคัญคือยังไม่ดึงดูดความสนใจให้เด็กอยากเข้ามาใช้งานภายในพื้นที่ ไม่มีจุดเด่นภายในพื้นที่ ส่วนเครื่องเรือนมีขนาดเล็กพอดีกับสัดส่วนของเด็ก แต่ยังมีเครื่องเรือนบางชิ้นมีเหลี่ยมมุมที่อาจเกิดอันตรายต่อเด็กเมื่อใช้งาน ซึ่ง (สุรติ จิตรสิงห์, 2550) อธิบายไว้ว่า เครื่องเรือนสำหรับเด็กควร มีสีสันทันทีสดใส เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก

นอกจากนี้ เครื่องเล่นเด็กควรมีหลากหลายชนิดสีสันทันที และมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนเด็ก ขนาดพื้นที่

ของห้องค่อนข้างคับแคบเมื่อเทียบกับจำนวนเด็กทั้งหมด ไม่เพียงพอต่อการใช้งานของเด็กขณะทำกิจกรรม

สภาพแวดล้อมภายในพื้นที่ห้องพัฒนาการจากการสังเกตและสัมภาษณ์ครูพัฒนาการและพี่เลี้ยงเด็ก พบว่าบางจุดภายในห้องมีความชำรุด เสื่อมโทรม ผนังบางจุดสีหลุดร่อน ราวผ้าม่านหลุด หน้าต่างบางบานชำรุด เฟอร์นิเจอร์มีเหลี่ยมมุม ซึ่ง**เฟอร์นิเจอร์หรืออุปกรณ์สำหรับช่วยในการพัฒนาทักษะสำหรับเด็กไม่ควรมีเหลี่ยมมุม เพราะอาจทำให้เกิดอันตรายต่อเด็กเมื่อใช้งาน ส่งผลให้เด็กเกิดการพัฒนาตนเองได้ช้าลง (มาเรีย มอนเตสซอรี, 2532)** ชั้นวางของไม่เพียงพอเนื่องจากอุปกรณ์สำหรับประกอบกิจกรรมพัฒนาทักษะมีจำนวนมาก เนื่องจากติดปัญหาในเรื่องของงบประมาณ จึงไม่สามารถปรับปรุงพื้นที่ได้ทันที

รูปที่ 6.2 รูปปัญหาที่พบภายในสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่ห้องพัฒนาการเด็ก

ก่อนวัยเรียนของสถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น **ข้อเสนอแนะ** หักัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การตกแต่งและการจัดบรรยากาศภายในพื้นที่ยังไม่มีค่าน่าสนใจ ไม่ดึงดูดให้เด็กอยากเข้าไปใช้งานภายในพื้นที่มากนัก ควรจัดบรรยากาศในพื้นที่ให้มีความอบอุ่น ผ่อนคลาย ภายในพื้นที่ยังขาดจุดให้ความรู้ หรือจุดแสดงผลงานเด็ก ผังภายในพื้นที่ขาดสีสัน ควรมีการตกแต่งผนังเพิ่มเติม เช่น การวาดรูปการ์ตูนที่สามารถใช้ป็นสื่อสำหรับช่วยในการพัฒนาทักษะเด็กบริเวณผนัง และช่วยเพิ่มสีสันภายในพื้นที่มากขึ้น ซ่อมแซมในจุดที่มีการชำรุดทรุดโทรม เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายในการใช้งานภายในพื้นที่ ภายในพื้นที่ห้องพัฒนาการ พบว่าเด็กมีพฤติกรรมชอบวิ่งเล่นทั่วบริเวณห้อง ทำให้การประกอบกิจกรรมบางกิจกรรมที่เล็งงควบคุมเด็กลำบาก ดูแลเด็กไม่ทั่วถึง ภายในพื้นที่ห้องพัฒนาการจึงควรมีเส้นกั้นแบ่งเขตกิจกรรมโดยการใช้สติ๊กเกอร์ติดที่พื้น การใช้สีหรือลวดลายตัวการ์ตูนของพื้นที่กระเบื้องโพลียางในการแบ่งเขตในการทำกิจกรรมซึ่งสามารถทำเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กได้ หรืออาจกั้นพื้นที่กิจกรรมแต่ละกิจกรรมโดยการใช้เฟอร์นิเจอร์เป็นตัวแบ่งเขต

6.2.2 สถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างครูพัฒนาการและพี่เลี้ยงเด็ก เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์ห้องฝึกพัฒนาการ พบว่า ข้อดีของห้องฝึกพัฒนาการเด็กภายในสถานสงเคราะห์บ้านแคนทองคือ ภายในพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการสามารถระบายอากาศได้ดี อากาศภายในไม่ร้อนหรือเย็นเกินไปเนื่องจากทั้งสองฝั่งของหน้าต่างมีแนวต้นไม้ใหญ่และอาคารข้างเคียงช่วยบดบังแดด แสงธรรมชาติส่องเข้ามาอย่างทั่วถึงภายในห้อง ขนาดพื้นที่ภายในห้องพัฒนาการมีขนาดโล่งกว้าง ไม่มีการกั้นผนังถาวร ทำให้จัดและปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมได้หลากหลาย มีการแบ่งมุมในการทำกิจกรรมอย่างเป็นระเบียบ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างครูพัฒนาการและพี่เลี้ยงเด็ก เกี่ยวกับปัญหาสำคัญของห้องพัฒนาการเด็กภายในสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง พบว่า ที่ตั้งของห้องพัฒนาการเด็กยังไม่ค่อยเหมาะสม เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้กับถนนทางเข้าหลักของสถานสงเคราะห์ ทำให้มีเสียงรบกวนเครื่องเรือนที่ใช้ภายในพื้นที่ เช่น โต๊ะ และเก้าอี้ มีน้ำหนักมากเกินไปที่เด็กจะสามารถเคลื่อนย้ายเองได้ เพราะทำจากอะลูมิเนียม อาจเป็นต่อเด็ก ซึ่ง (สุรติ จิตรสิงห์, 2550) อธิบายไว้ว่า เครื่องเรือนสำหรับเด็กควรมีน้ำหนักเบา มีสีสันที่สดใส เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก เครื่องเล่นเด็กควรมี

หลากหลายชนิดสีสันสดใส และมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนเด็ก และมีชั้นวางของไม่เพียงพอกับ
ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม กรุณาแจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 6.3 รูปปัญหาที่พบภายในสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่ห้องพัฒนาการเด็ก
ก่อนวัยเรียนของสถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

ข้อเสนอแนะ

เสียงรบกวนจากภายนอกห้องฝึกพัฒนาการ ส่งผลกระทบต่อการทำกิจกรรมในการฝึกพัฒนาการเด็ก ส่งผลให้เด็กเสียสมาธิ และรบกวนเวลาเด็กนอนในบางครั้ง แต่เนื่องจากติดเงื่อนไขทางด้านพื้นที่ของสถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทองที่มีขนาดพื้นที่เล็ก ไม่สามารถขยายหรือย้ายห้องฝึกพัฒนาการไปไว้จุดอื่นได้ อาจแก้ปัญหาได้โดยการใช้วัสดุในการก่อสร้าง หรือตกแต่งภายในห้องฝึกพัฒนาการที่เป็นวัสดุที่ช่วยดูดซับเสียง หรือวัสดุทึบผนังที่ป้องกันเสียงจากภายนอกเข้ามารบกวน หรือเพิ่มแนวต้นไม้เพื่อช่วยในการดูดซับเสียง อีกทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมโดยรอบอาคารให้ร่มรื่นมากขึ้น

ตารางที่ 6.1 ตารางสรุปปัญหาสภาพแวดล้อมภายในห้องฝึกพัฒนาการที่ควรมีการแก้ไข

ปัญหาสภาพแวดล้อมภายในห้องฝึกพัฒนาการที่ควรมีการแก้ไข	ชื่อสถานสงเคราะห์	
	สถานสงเคราะห์บ้าน	สถานสงเคราะห์บ้าน

	อุดรธานี	แคนทอง
รูปแบบการตกแต่ง	√	-
การวางผัง	√	-
ขนาดพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการ	√	-
สภาพแวดล้อมโดยรอบอาคาร	-	√
ระยะห่างระหว่างทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรม	√	-
แสงสว่างภายในพื้นที่	-	-
อุณหภูมิภายในพื้นที่	-	-
เสียงรบกวนจากภายนอกอาคาร	-	√

6.3 แนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในของสถานสงเคราะห์เด็กควรมีลักษณะอย่างไรที่สอดคล้องกับทัศนคติ ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเด็กที่และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

สรุปผลการจากการประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และข้อเสนอแนะในการออกแบบส่วนพื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ของทั้งสองสถานสงเคราะห์ คือ

1. สถานสงเคราะห์บ้านอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
2. สถานสงเคราะห์บ้านแคนทอง จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาเป็นเกณฑ์และแนวทางเพื่อการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรม พื้นที่ห้องฝึกพัฒนาการของสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เหมาะสมต่อความพึงพอใจ ลักษณะการใช้งานพื้นที่และส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอายุ 3-6 ปี ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.3.1 แนวทางการออกแบบกิจวัตรประจำวันและรูปแบบกิจกรรมของเด็กอายุ 3-6 ปี ภายในสถานสงเคราะห์

รูปแบบของกิจวัตรประจำวันและกิจกรรมของเด็กในสถานสงเคราะห์ ควรจะเป็นแบบคล้าย โรงเรียนอนุบาล โดยรูปแบบคล้ายโรงเรียนอนุบาลจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ถึงการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ได้ ทำกิจวัตรประจำวันในแบบที่เหมือนเด็กในครอบครัวปกติ ส่วนรูปแบบที่เหมือนครอบครัวนั้นจะทำให้ เด็กได้รับความรักความอบอุ่น ได้เรียนรู้การอยู่แบบครอบครัว เสริมสร้างความผูกพัน และรู้สึกได้ เติบโตเต็มความรัก เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กเมื่อถึงเวลาต้องออกไปสู่ครอบครัวและสังคมภายนอก ได้อย่างปกติสุข

ดังนั้นการออกแบบสภาพแวดล้อมส่วนพื้นที่กิจกรรมของเด็กอายุ 3-6 ปี ภายในสถาน สงเคราะห์ ควรแยกออกจากอาคารเรียนนอนของเด็ก โดยแยกเป็นส่วนของโรงเรียนและ เรือนนอน อย่างชัดเจน โดยในส่วนของพื้นที่โรงเรียนควรมีพื้นที่ว่างบริเวณหน้าเสาธง มีสนามหญ้าเพื่อให้เด็กได้ ทำกิจกรรมต่างๆ อย่างคล่องตัว ภายในพื้นที่กิจกรรมอาจมีการออกแบบตกแต่งให้คล้ายกับบ้าน เพื่อให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ผ่อนคลาย แต่ถ้ามีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ที่ไม่สามารถแยกส่วนพื้นที่กิจกรรมออก จากอาคารเรียนนอนได้ อาจต้องมีการสร้างสภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบพื้นที่อาคารเรียนนอนให้ คล้ายกับรูปแบบของโรงเรียนอนุบาล

รูปที่ 6.4 แสดงรูปแบบของกิจวัตรประจำวันและกิจกรรมของเด็กในสถานสงเคราะห์ แบบคล้าย โรงเรียนอนุบาล โดยรูปแบบคล้ายโรงเรียนอนุบาลจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ถึงการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเท่านั้น : ผู้วิจัย (2562) ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.3.2 แนวทางการออกแบบผังบริเวณสถานสงเคราะห์

ผู้วิจัยได้แบ่งแนวทางการออกแบบผังบริเวณสถานสงเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ

6.3.2.1 พื้นที่ส่วนสาธารณะ (Public Space)

ทางเข้าหลักของสถานสงเคราะห์ควรเชื่อมต่อกับลานจอดรถ และเป็นจุดที่สังเกตเห็นและเข้าถึงได้ง่ายสามารถเชื่อมต่อไปยังอาคารอำนวยการของสถานสงเคราะห์ หรืออาคารสำนักงานต่างๆได้โดยตรง เพื่อความสะดวกของการเข้าถึงเมื่อมีบุคคลภายนอกเข้ามาติดต่อ พื้นที่ส่วนนี้จะเป็นส่วนพื้นที่สำหรับติดต่อกับราชการสำหรับบุคคลภายนอก ไม่ควรให้เด็กภายในสถานสงเคราะห์เข้ามายุ่งเกี่ยว เนื่องจากมีรถเข้าออกตลอดเวลา อาจเป็นอันตรายต่อเด็กได้ ควรมีส่วนของสนามหญ้าหรือสนามเด็กเล่นที่ผู้มาติดต่อสามารถนั่งพักคอยได้ช่วยสร้างบรรยากาศ ความร่มรื่น และเพื่อเป็นพื้นที่สำหรับกระจายสู่ส่วนพื้นที่อื่นๆภายในสถานสงเคราะห์

6.3.2.2 พื้นที่กึ่งสาธารณะ (Semi Public Space)

พื้นที่ของเด็ก ซึ่งจะเชื่อมต่อกับพื้นที่สาธารณะส่วนหน้าที่เป็นส่วนอาคารสำนักงาน พื้นที่ส่วนนี้ประกอบไปด้วย **พื้นที่นอน เรียนรู้ กิน และเล่น** ซึ่งอาคารเรือนนอนควรแบ่งตามกลุ่มอายุของเด็ก เพื่อความเป็นระบบและสะดวกในการดูแลของเจ้าหน้าที่ ส่วนอาคารกิจกรรมการเรียนรู้ ควรแยกออกจากอาคารเรือนนอนอย่างชัดเจน ในกรณีที่พื้นที่ของสถานสงเคราะห์มีขนาดใหญ่ เพื่อการสร้างบรรยากาศ และช่วยเด็กในการปรับพฤติกรรม เด็กจะรู้สึกว่าได้เดินทางออกจากบ้านไปยังโรงเรียน โดยระหว่างทางจากอาคารเรือนนอนไปยังอาคารเรียนหรืออาคารกิจกรรม สามารถออกแบบให้มีสื่อ หรือรูปภาพที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาทักษะการเรียนรู้ เสริมสร้างจินตนาการเช่น การวาดลวดลายตัวเลขหรือตัวอักษรต่างๆที่พื้น การทำป้ายสัญลักษณ์จราจร ตกแต่งระหว่างทางให้มีความร่มรื่น เป็นต้น อาคารโรงอาหารควรเชื่อมต่อกับส่วนครัว และอยู่บริเวณใกล้เคียงกับอาคารเรือนนอน ส่วนของพื้นที่สนามเด็กเล่นต้องมีขนาดเพียงพอต่อการเล่นหรือการทำกิจกรรมกลางแจ้งของเด็ก โดยในส่วนพื้นที่นี้ต้องมีอ่างล้างมือ ก๊อกน้ำ ขนาดสัดส่วนที่เหมาะสมกับเด็ก เพื่อให้เด็กได้ล้างทำความสะอาดร่างกายเมื่อเล่นหรือทำกิจกรรมเสร็จ โดยบริเวณใกล้เคียงของพื้นที่สนามเด็กเล่นสามารถเพิ่มส่วนของพื้นที่

สถานสงเคราะห์

โละ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกหรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้จัดทำเอกสารที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 6.5 แสดงแนวทางการออกแบบผังบริเวณสถานสงเคราะห์ และความสัมพันธ์ของพื้นที่

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

6.3.3 แนวทางการออกแบบห้องฝึกพัฒนาการของเด็กอายุ 3-6 ปีภายในสถานสงเคราะห์

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้แยกการเสนอแนะแนวทางออกเป็น 7 ส่วน ได้แก่

1. การวางทิศทางของอาคารห้องฝึกพัฒนาทักษะ ทางเข้า-ออก ของพื้นที่
2. รูปแบบของการวางผังพื้นที่ และขนาดพื้นที่ภายในห้องฝึกพัฒนาทักษะ
3. การจัดแบ่งพื้นที่หรือมุมของการทำกิจกรรมต่างๆ (Zone)
4. การจัดวางผัง (plan) พื้นที่ภายในห้องฝึกพัฒนาทักษะ ทางเข้า และรูปแบบของเครื่องเรือน
5. วัสดุที่ใช้ภายในพื้นที่
6. สี
7. แสงสว่าง อุณหภูมิ และการระบายอากาศ

แนวทางการออกแบบห้องฝึกพัฒนาการของเด็กอายุ 3-6 ปีภายในสถานสงเคราะห์

6.3.3.1 การวางทิศทางของอาคารห้องฝึกพัฒนาทักษะ ทางเข้า-ออก ของพื้นที่

การวางทิศทางของอาคารห้องฝึกพัฒนาทักษะควรวางตามแนวตะวันออก เพื่อป้องกันความร้อนจากดวงอาทิตย์เข้าสู่ห้องให้น้อยที่สุด ควรหันผนังอาคารด้านยาวไปทางทิศเหนือและทิศใต้ เพื่อที่จะรับลมประจำปี และควรมีช่องเปิดโดยรอบอาคารเพื่อรับลมและรังสีแสงธรรมชาติเข้ามาสู่ห้อง

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครเชียงใหม่ ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางเข้าของห้องฝึกพัฒนาการควรมีขนาดกว้างไม่ต่ำกว่า 0.90 เมตร สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย และไม่มีสิ่งกีดขวางด้านหน้าทางเข้า เพื่อความปลอดภัยเมื่อเด็กมีการวิ่งเล่นเข้า-ออก ด้านหน้าของห้องควรมีพื้นที่สำหรับวางชั้นวางรองเท้า

6.3.3.2 รูปแบบของการวางผังพื้นที่ และขนาดพื้นที่ภายในห้องฝึกพัฒนาทักษะ

รูปแบบของผังควรเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ซึ่งจากการศึกษา โครงสร้างของอาคารสถานสงเคราะห์ส่วนใหญ่ผังพื้นที่เป็นแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า เนื่องจากสามารถแบ่งพื้นที่การใช้งานได้ง่าย ไม่ซับซ้อน ส่วนขนาดของพื้นที่ภายในห้องฝึกพัฒนาการต้องมีขนาดที่เพียงพอต่อการใช้งานของเด็ก โดยที่เด็ก 1 คน จะใช้พื้นที่ในการเล่นหรือทำกิจกรรมประมาณ 3.72 – 5.57 ตารางเมตร

6.3.3.3 การจัดแบ่งพื้นที่หรือมุมของการทำกิจกรรมต่างๆ (Zone)

ควรมีการจัดสรรพื้นที่ให้เชื่อมโยงกันและเข้าถึงได้ง่าย หลีกเลี่ยงจากจุดที่มีเสียงรบกวน พื้นที่ภายในห้องพัฒนาการควรมีขนาดโล่งกว้าง มีห้องแยกเฉพาะสำหรับเก็บอุปกรณ์ของเจ้าหน้าที่ เพื่อความเป็นระเบียบ โดยต้องแบ่งพื้นที่อย่างน้อยให้ได้ 3 ส่วน คือ ส่วนเก็บอุปกรณ์การเรียนรู้และของเล่น ส่วนสำหรับวางโต๊ะ-เก้าอี้สำหรับให้เด็กนั่งทำกิจกรรม และส่วนที่เป็นพื้นที่โล่งเพื่อให้เด็กได้นั่งทำกิจกรรมที่พื้น ควรคำนึงถึงระยะห่างระหว่างการทำกิจกรรม ต้องมีระยะห่างที่เด็กและครูพัฒนาการเคลื่อนไหวได้สะดวก

รูปที่ 6.6 แสดงแนวทางการแบ่งส่วนพื้นที่ภายในห้องฝึกพัฒนาการ

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ 6.3.3.4 การจัดวางผัง (plan) พื้นที่ภายในห้องฝึกพัฒนาการ และรูปแบบของ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
เครื่องเรือน

การวางผัง และการตกแต่งควรมีการออกแบบตกแต่งภายในพื้นที่ที่น่าสนใจด้วย ข้อมูล ความรู้ ผลงานเด็ก มีมุมอ่าน และมุมประสบการณ์ต่างๆ ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้อยู่เสมอ จัดบรรยากาศในห้องให้มีชีวิต อบอุ่น และผ่อนคลายมีความปลอดภัย สะอาด เป็นระเบียบมีข้อตกลง กติกา ธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกันซึ่งทำให้เด็กทุกคนมีความรู้สึกว่าคุณมีส่วนร่วม และเป็นเจ้าของสถานที่ การวางผังของควรวางชิดติดกับผนังตามแนวกรอบอาคาร ไม่วางขวางกลางห้อง เครื่องเรือนภายในห้องควรมีสัดส่วนที่พอดีสำหรับเด็ก ไม่ควรมีเหลี่ยมมุม สีฉูดฉาด เช่น กิจกรรมการเล่านิทานเด็กจะชอบนั่งทำกิจกรรมที่พื้นมากกว่านั่งบนเก้าอี้ เครื่องเรือนจึงควรมีน้ำหนักเบา เพื่อการสะดวกในการเคลื่อนย้าย วัสดุที่ใช้ทำเครื่องเรือนต้องมีคุณสมบัติที่แข็งแรง ทนทาน กันน้ำได้ ง่ายต่อการทำความสะอาด เช่น พลาสติก หรือไม้

รูปที่ 6.7 แสดงแนวทางการการจัดวางผัง (plan) พื้นที่ภายในห้องฝึกพัฒนาการ

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

เอกสารนี้เป็น
ไม่ว่ากรณีใด

ถ้า

รูปที่ 6.8 แสดงรูปแบบของเครื่องที่เหมาะสมกับขนาด และสัดส่วนของเด็กอายุ 3-6 ปี

ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

6.3.3.5 วัสดุที่ใช้ภายในพื้นที่

วัสดุที่ใช้ภายในห้องควรมีคุณสมบัติกันน้ำได้ ทนต่อการขีดข่วนทำความสะอาดได้ง่าย ทนทาน มีผิวที่สัมผัสที่ไม่แข็งจนเกินไป ปลอดภัยต่อเด็ก และดูดซับเสียงได้ เช่น วัสดุบุพื้นห้อง ควรเป็นกระเบื้องยาง พรม หรือเสื่อน้ำมัน

6.3.3.6 สี

โทนสีที่ใช้ควรเป็นโทนสีที่สบายตา หรือสีโทนสว่าง เพื่อให้เด็กเกิดจินตนาการ ดึงดูดความสนใจ ไม่ควรใช้สีทึบ เพราะจะทำให้เด็กเกิดความระแวง และหวาดกลัวเมื่อต้องเข้ามาใช้งานภายในพื้นที่

6.3.3.7 แสงสว่าง อุณหภูมิ และการระบายอากาศ

ภายในห้องต้องมีแสงสว่างเพียงพอต่อการทำกิจกรรมของเด็ก โดยเฉพาะแสงจากธรรมชาติซึ่งมีส่วนช่วยในการพัฒนาในด้านทักษะและร่างกายของเด็ก ต้องส่องเข้ามาอย่างทั่วถึง หากห้องมีความมืดทึบเกินไป ควรเพิ่มช่องเปิด หรือเพิ่มจำนวนหลอดไฟที่ให้แสง Day light อุณหภูมิภายในห้องต้องมีความเหมาะสม เย็นสบาย ภายในห้องต้องมีระบบการระบายอากาศที่ดี เพราะจะช่วยให้เด็กอยากที่จะทำกิจกรรม หากอากาศร้อนเกินไปเด็กอาจจะเกิดความเครียดได้ โดยรอบของห้องควรปลูกต้นไม้ เพื่อช่วยกรองแสงและบังแสงแดดในช่วงเวลาที่อากาศร้อนและแสงเข้ามาภายในห้องมากเกินไป ควรติดตั้งพัดลมให้เพียงพอต่อจำนวนเด็กที่เข้าใช้งานภายในพื้นที่ หากสถานสงเคราะห์ใดมีงบประมาณมากพอควรติดตั้งเครื่องปรับอากาศเพื่อใช้ในวันที่อากาศร้อนมากเป็นพิเศษ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 6.9 ตัวอย่างการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องฝึกพัฒนาการ ซึ่งผู้วิจัยจัดทำโดย
อ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการผลการวิจัยทั้งหมด
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

รูปที่ 6.10 ตัวอย่างการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องฝึกพัฒนาการ ซึ่งผู้วิจัยจัดทำโดย

อ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการผลการวิจัยทั้งหมด
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย โดยผู้จัดทำขอสงวนสิทธิ์ใน
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา ที่มา : ผู้วิจัย (2562) ของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 6.11 ตัวอย่างการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องฝึกพัฒนาการ ซึ่งผู้วิจัยจัดทำโดย
อ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการผลการวิจัยทั้งหมด
ที่มา : ผู้วิจัย (2562)

6.4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะอื่นๆออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

6.4.1 ด้านการออกแบบ

การออกแบบตกแต่งภายในห้องฝึกพัฒนาการนั้นอาจขึ้นอยู่กับเอกลักษณ์หรือวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ โดยสามารถนำเอาเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่มาผสมผสานกับวัฒนธรรมของพื้นที่ตั้งสถานสงเคราะห์ในแต่ละที่ เพื่อนำมาสร้างเป็นจุดเด่นในการออกแบบสภาพแวดล้อมส่งผลให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัวแก่สถานสงเคราะห์แต่ละแห่งได้ในอนาคต

6.4.2 ด้านนโยบาย

- สถานสงเคราะห์ควรคำนึงถึงนโยบายในการรับเด็ก ต้องสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่รองรับ

เอกสารนี้เป็นคำมั่นถึงความหนาแน่นของจำนวนเด็กต่อพื้นที่ให้เพียงพอกับการใช้งาน ให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆก็ตาม หากสถานสงเคราะห์มีขนาดพื้นที่กว้างขวาง อาจแยกตึกกิจกรรมห้องปฏิบัติการออกจากอาคารเรือนนอน เพื่อขยายพื้นที่การใช้งาน และเพื่อความสะอาดในการทำกิจกรรมของเด็ก

6.5 ข้อจำกัดของการทำวิจัย

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กในสถานสงเคราะห์ ตามกฎระเบียบและข้อปฏิบัติบางข้อของสถานสงเคราะห์นั้นๆ ทำให้บางพื้นที่ไม่สามารถถ่ายภาพได้ หรือไม่อาจนำภาพถ่ายและชื่อของเด็กภายในสถานสงเคราะห์ออกมาเผยแพร่ได้ทั้งหมด

6.6 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนจากกรณีศึกษาสถานสงเคราะห์ในจังหวัดอื่นๆประกอบด้วย
2. การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะห้องพัฒนาการเด็ก ซึ่งภายในสถานสงเคราะห์นั้นยังมีอีกหลายพื้นที่ที่ยังไม่มีผู้ทำการวิจัยเพิ่มเติม อนาคตจึงควรมีการศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พฤติกรรม และรูปแบบกิจกรรมของพื้นที่อื่นๆเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเสนอแนะการออกแบบเพิ่มเติมในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี.(2561). ครอบครั้ว. [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์] สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/ครอบครั้ว>. ค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2561
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี.(2561). สถานสงเคราะห์. [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์] สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/สถานสงเคราะห์>. ค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2561
- ทองพูล บัวศรี.(2555). โปรดอย่ามองข้ามบ้านหลังที่ 2 ที่พึ่งสุดท้ายของหนู. [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์] สืบค้นจาก <https://mgronline.com/qol/detail/9550000039032>. ค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2561
- ไพบูลย์ นาคเจือ. 2541. การเตรียมความพร้อมเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ ก่อนออกสู่สังคมภายนอก. [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์] สืบค้นจาก <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/sw/1693/09บทที่2.pdf>. ค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2561
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. พระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. 2546.
- ภูมิชาย ปล่องอ้วน. 2542. รูปแบบของสถานสงเคราะห์. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- พจนานารณกรกิจ. 2521. การสงเคราะห์เด็กในต่างประเทศ. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใด
- พรรณี ประจวบเหมาะ. 2523. การสังคมสงเคราะห์. สารประชากรมหาวิทยาลัยมหิดล, น 52-56.
- เฟื่องฟ้า สิงหสกุลไกล. 2537. การสงเคราะห์เด็กในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคม

สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ปรัชญา อภิปรัชญา และคณะ. 2543. จิตวิทยาพัฒนาการวัยเด็กตอนต้น. [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]

สืบค้นจาก [https://www.baanjommyut.com/library_2/extension-](https://www.baanjommyut.com/library_2/extension-1/concepts_of_developmental_psychology/01_11.html)

[1/concepts_of_developmental_psychology/01_11.html](https://www.baanjommyut.com/library_2/extension-1/concepts_of_developmental_psychology/01_11.html). ค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2561

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546. 2546.

อรุณ ศรีจันทร์. 2542. การศึกษาเกณฑ์เพื่อการออกแบบสภาพแวดล้อมภายใน สำหรับสถานรับเลี้ยง

เด็กในหน่วยงานราชการ กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาบัณฑิต สาขา สถาปัตยกรรมภายใน, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร

ลาดกระบัง).

วีระ สัจกุล. 2544. แนวคิดการประเมินสภาพแวดล้อมอาคาร. หนังสือการประเมินสภาพแวดล้อม

อาคาร, 2544, น 41.

สุรติ จิตรสิงห์. 2550. แนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมกายภาพภายในสถานสงเคราะห์เด็กก่อน

วัยเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขา สถาปัตยกรรมภายใน, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง).

นัฐิกา นวพันธุ์. 2560. การออกแบบสถาปัตยกรรมและพื้นที่สำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวการสอน

แบบมอนเตสซอรี. วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

เจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 24(2), 11-13.

มาเรีย มอนเตสซอรี. 2532. อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อเด็ก. [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์] สืบค้นจาก

<http://www.doitung.org/montessori/th/montessori-by-subject/philosophy.php>.

ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2561

วันชมนน ฉ่ำลัมย์. 2549. สี่ภายในห้องเรียนชั้นอนุบาล. (วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาบัณฑิต สาขา สถาปัตยกรรมภายใน, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร

ลาดกระบัง).

จรุงเกียรติ โอสจเจริญผล. 2546. แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในสถานสงเคราะห์

เด็กชาย(วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา สถาปัตยกรรมภายใน, สถาบัน

เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง).

ศ.สิริมณี บรรจง. 2556. การศึกษาพฤติกรรมของเด็กโดยวิธีการสังเกต. [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]

สืบค้นจาก http://www.eledu.ssru.ac.th/sirimanee_ba/. ค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2561

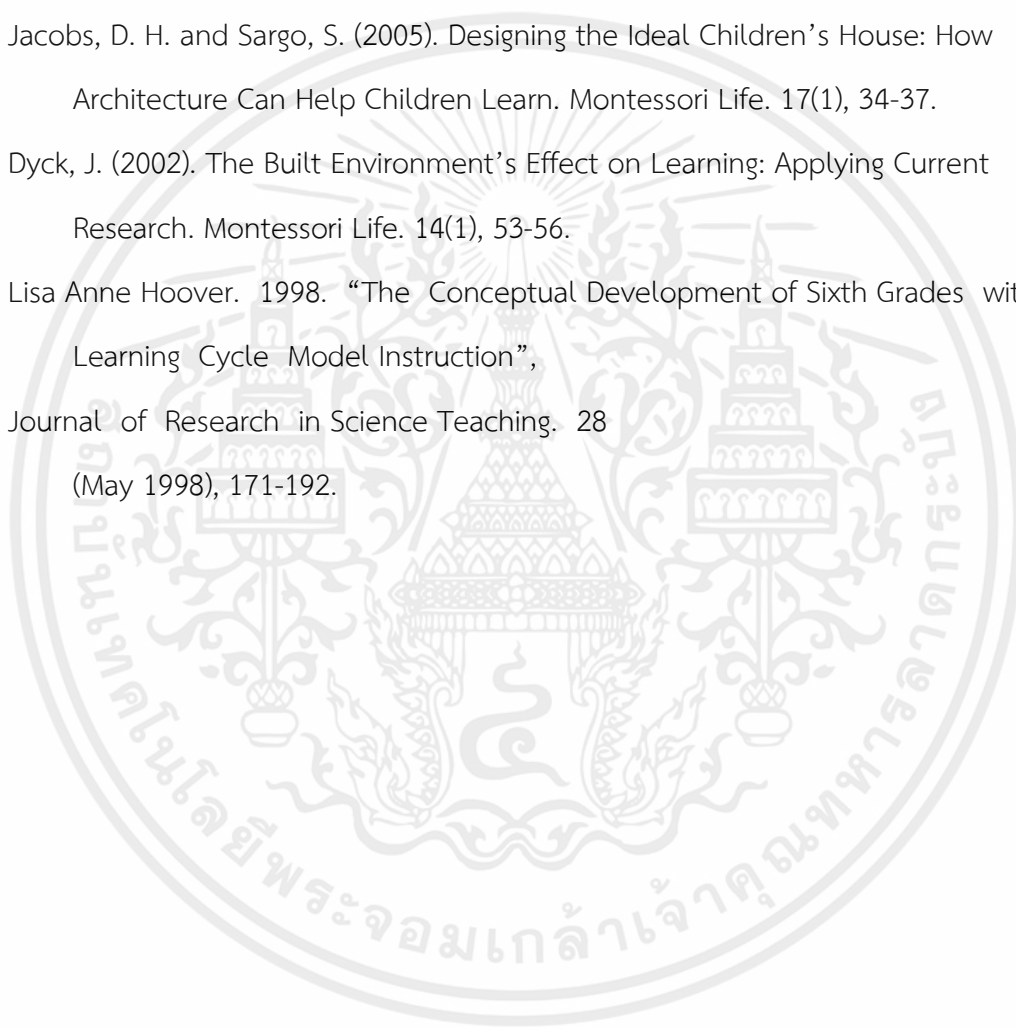
Preiser & Schramm. (1998). Building Performance Evaluation or Total Building Performance Evaluation: BPE. 1988, 233-238.

Khu and Rivard. (2014). The Prepared Environment: Aesthetic Legacies of Dewey, Montessori, And Reggio Emilia. In L. P. Kuh (Ed.), Thinking Critically About Environments for Young Children: Bridging Theory and Practice. New York: Teachers College Press.

Jacobs, D. H. and Sargo, S. (2005). Designing the Ideal Children's House: How Architecture Can Help Children Learn. *Montessori Life*. 17(1), 34-37.

Dyck, J. (2002). The Built Environment's Effect on Learning: Applying Current Research. *Montessori Life*. 14(1), 53-56.

Lisa Anne Hoover. 1998. "The Conceptual Development of Sixth Grades within Learning Cycle Model Instruction", *Journal of Research in Science Teaching*. 28 (May 1998), 171-192.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก-ข (เครื่องมือในการวิจัย)

- แบบสอบถามบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายในสถานสงเคราะห์
- แบบสัมภาษณ์บุคลากรและเด็กภายในสถานสงเคราะห์

เอกสารประกอบการทำวิจัย หัวข้อ แนวทางเพื่อการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมของ

สถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาสถาปัตยกรรมภายใน

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นทรัพย์สินของสถาบันฯ หากมีการนำเอกสารนี้ไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ก็ตาม ถือว่าผิดกฎหมาย และต้องแจ้งถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 ของท่าน

ข้อมูลสอบถาม

1. ท่านคิดว่าขนาดทางเดินภายในพื้นที่ที่ท่านทำกิจกรรมเป็นอย่างไร
 - 1) แคบ
 - 2) พอดี
 - 3) กว้าง
2. ท่านคิดอย่างไรต่อแสงสว่างในส่วนบริเวณทำกิจกรรม
 - 1) มีมากเกินไป
 - 2) พอดี
 - 3) สว่างเกินไป
3. ท่านคิดว่าเสียงรบกวนจากภายนอกอาคารเป็นอุปสรรคต่อบรรยากาศในการทำกิจกรรมของท่านหรือไม่
 - 0) ไม่เป็นอุปสรรค
 - 1) เป็นอุปสรรค
4. ท่านคิดว่ารูปแบบการตกแต่งภายในพื้นที่เหมาะสมกับประเภทกิจกรรมหรือไม่
 - 0) ไม่เหมาะสม
 - 1) เหมาะสม
5. ท่านคิดว่ารูปแบบการตกแต่งภายในพื้นที่มีความดึงดูดใจได้แก่อยากทำกิจกรรมมากน้อยเพียงใด
 - 1) ดึงดูดมาก
 - 2) ดึงดูดปานกลาง
 - 3) ไม่ดึงดูด
6. ท่านคิดว่าจุดใดภายในพื้นที่ที่ดึงดูดใจได้แก่อยากทำกิจกรรมที่สุด
 - 1) ของตกแต่งภายในพื้นที่
 - 2) สื่อหรืออุปกรณ์สำหรับการทำกิจกรรม
 - 3) รูปแบบเฟอร์นิเจอร์
7. ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่และรูปแบบการตกแต่งภายในพื้นที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากน้อยเพียงใด
 - 0) ค่อนข้างน้อย
 - 1) น้อย
 - 2) มาก
 - 3) ค่อนข้างมาก
8. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดเฟอร์นิเจอร์ในปัจจุบันของพื้นที่มีผลกระทบต่อการใช้งานหรือกิจกรรมของเด็กมากน้อยเพียงใด
 - 0) ค่อนข้างน้อย
 - 1) น้อย
 - 2) มาก
 - 3) ค่อนข้างมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น

9. ท่านคิดว่าบริเวณชั้นแขวนกระเป๋าภายในพื้นที่มีความสะดวกและปลอดภัยต่อการใช้งานหรือไม่

0) ไม่สะดวก1) สะดวก

ข้อมูลความพึงพอใจในการเข้าใช้งานภายในพื้นที่

ความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
10. รูปแบบการตกแต่ง ความสวยงามของพื้นที่					
11. สภาพแวดล้อมภายนอกของอาคาร					
12. ระยะห่างระหว่างพื้นที่ทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรม					
13. แสงสว่างภายในพื้นที่ (พื้นที่ห้องเรียนมอนเตสซอรี)					
14. อุณหภูมิภายในพื้นที่ (พื้นที่ห้องเรียนมอนเตสซอรี)					
15. แสงสว่างภายในพื้นที่ (พื้นที่ห้องกิจกรรม)					
16. อุณหภูมิภายในพื้นที่ (พื้นที่ห้องกิจกรรม)					

17. ข้อเสนอแนะอื่นๆเพิ่มเติม

.....

.....

ข้อมูลทั่วไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

18. เพศ

1) ชาย2) หญิง

19. อายุ.....ปี

ขอบคุณทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่าทำแบบสอบถามฉบับนี้ค่ะ
เอกสารประกอบการทำวิจัย หัวข้อ แนวทางเพื่อการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในส่วนพื้นที่กิจกรรมของ
สถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาสถาปัตยกรรมภายใน
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
แบบสัมภาษณ์ครูฝึกพัฒนาการ/ครูพี่เลี้ยง/เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเด็ก/เด็ก

ตำแหน่ง/หน้าที่.....เพศ.....อายุ.....

วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....

ระยะเวลาในการสัมภาษณ์.....

สถานที่ในการสัมภาษณ์.....

1. เด็กส่วนมากเลือกที่จะนั่งทำกิจกรรมมุมไหนภายในพื้นที่

2. ช่วงเวลาไหนที่ท่านคิดว่าเหมาะแก่การฝึกพัฒนาการเด็กหรือประกอบกิจกรรมมากที่สุด

3. ท่านคิดว่าการออกแบบตกแต่งภายในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กหรือไม่ อย่างไร

หากท่านต้องการให้มีการออกแบบตกแต่งภายในพื้นที่เพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ท่านอยากให้เพิ่มในส่วนใด อย่างไร

3. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ภายในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมและสะดวกต่อการใช้งานสำหรับเด็กหรือไม่

5. ท่านคิดว่าชั้นวางของภายในพื้นที่มีจำนวนเพียงพอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่ควรนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆก็ตาม กรุณาแจ้งให้ทางผู้จัดทำเอกสารทราบหากจำเป็นต้องอ้างอิงถึงเอกสารฉบับนี้

และมีความเป็นระเบียบมากนัก้อยเพียงใด

6. ท่านคิดว่าระยะทางเดินบริเวณพื้นที่ทำกิจกรรม มีความเหมาะสมหรือไม่

.....

.....

และสะดวกเวลาทำกิจกรรมมากน้อยเพียงใด

.....

7. ท่านคิดว่าส่วนใด มุมใดภายในพื้นที่ควรมีการปรับปรุงแก้ไข

.....

8. ท่านคิดว่าพื้นที่ส่วนใด มุมใดภายในห้องที่มีปัญหาหรือไม่สะดวกต่อการใช้งานมากที่สุด

.....

และควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขอบคุณทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่าในการให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้ค่ะ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	ช่อทิพย์ สิงห์มัตย์
วัน เดือน ปีเกิด	21 มีนาคม 2536
ที่อยู่	14 ถนนศรีสวัสดิ์รัตนโกสินทร์ 6 ตำบล ตลาด อำเภอ เมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
โทรศัพท์	080-1861407
E-mail	chotipsinghamat@gmail.com
ประวัติการศึกษา	2554-2558

ปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต (B.Arch)

สาขา สถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ประสบการณ์การทำงาน

- Internship at Minimalist company limited.

- Freelance Interior and Graphic Designer.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลงานวิจัย

ช่อทิพย์ สิงหามาศย์, และญาณินทร์ รักรวงศ์วาน. (2562)
 “แนวทางเพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในส่วน
 พื้นที่กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของสถานสงเคราะห์
 เด็กก่อนวัยเรียน กรณีศึกษาในพื้นที่ห้องพัฒนาการเด็ก
 สถานสงเคราะห์บ้านอุตรธานี” *บทความวิจัยในโครงการ
 ประชุมวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา คณะสถาปัตยกรรม
 ศาสตร์ สจล. (Graduate Integrity: GI 10), (10), 265-
 274.*

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้